

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ İLİNDE YAŞAYAN YEREL
HALKIN KIRSAL TURİZME BAKIŞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ: EKİNÖZÜ İÇMELERİ VE ILICA
KAPLICALARI ÖRNEĞİ

Mehmet GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Abdullah KARAMAN

KONYA-2016

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	MEHMET GÜL
	Numarası	144260001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği/ Turizm İşletmeciliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Kahramanmaraş İlinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Ekinözü İçmeleri Ve Ilıca Kaplıcaları Örneği

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet GÜL
	Numarası	144260001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği/ Turizm İşletmeciliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Abdullah KARAMAN
Tezin Adı	Kahramanmaraş İlinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Ekinözü İçmeleri Ve Ilıca Kaplıcaları Örneği	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Kahramanmaraş İlinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Ekinözü İçmeleri Ve Ilıca Kaplıcaları Örneği” başlıklı bu çalışma 12/07/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Abdullah KARAMAN	Danışman	
Doç. Dr. Mete SEZGİN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT	Üye	

ÖNSÖZ

Turizm sektörü gerek dünya ülkelerinde gerekse Türkiye’de her geçen gün daha önemli bir sektör haline gelmektedir. Birçok kültüre ev sahipliği yapan, tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri ile birçok turist için ilgi çekici bir destinasyon özelliği taşıyan Türkiye’de de kırsal turizm olgusu yakın zamanda giderek önem kazanmaya başlamıştır. Günümüzde sektörde artan rekabet koşulları ve değişen tüketici istek-ihtiyaçları çeşitli alternatif turizm türlerinin doğmasına neden olmuştur. Bu bağlamda alternatif turizm türlerinden biri olan, insanları kırsal alanlara yönlendiren ve orada çeşitli faaliyetlere katılmasına olanak sağlayan “kırsal turizm” olgusunun giderek daha da önem kazanmasını sağlamıştır.

Bu bakımdan yapılmakta olan tez çalışması ile Akdeniz Bölgesinin bir ili olan Kahramanmaraş ili turizm değerleri ortaya konulmuştur. Kırsal turizm için Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları bölgelerinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi yönelik uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın Kahramanmaraş ilindeki turistik kurum, kuruluşlara, kırsal turizm alanındaki girişimcilere ve yerel halk için rehberlik edici bir kaynak olması hedeflenmiştir.

Bu Yüksek lisans tez çalışmasında bana her zaman sabır, anlayış ve yol gösteren, benden hiçbir yardımını esirgemeyen, değerli tez danışman hocam; Sayın Doç. Dr. Abdullah KARAMAN’a teşekkürlerimi, sevgi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca her zaman yanımda olan Prof. Dr. Tahir AKGEMCİ ve Öğr. Gr. Serhan ARSLAN’a teşekkürlerimi sunarım. Uygulama döneminde anketlerin dağıtımında yardımlarını esirgemeyen kuzenlerim; Ahmet Rıdvan BOZELİ, Serdar BOZELİ’ye ayrıca tabloların hazırlanmasında ve istatistiksel verilerin incelenmesinde yardımcı olan değerli hocam Arş. Gör. M. Kazım KÖREZ’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Beni bugünlere getiren sevgili ailem; annem Sıdıka GÜL ve babam Ali GÜL’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet GÜL
KONYA-2016

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet GÜL
	Numarası	144260001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği / Turizm İşletmeciliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora ()
	Danışmanı	Doç. Dr. Abdullah KARAMAN
Tezin Adı	Kahramanmaraş İlinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları Örneği	

ÖZET

Kırsal turizm, kırsal girişimcilerin varlığıyla birlikte çalışan, kırsal alanlarda tarımla geçinen insanlara farklı bir gelir kaynağı sağlayan, turistlere bölgenin etnik ve coğrafi karakterinden, tarihinden, farklı kültüründen ve kırsal doğasından kaynaklanan gizemli bir çekicilik sunan turizm çeşididir. Özellikle sanayileşmiş ülkelerde ve büyük şehirlerde yaşayan insanların modern hayatın ve çalışma hayatının yorgunluğunu doğayla iç içe, şehir gürültüsünden uzakta bir yerde atma ihtiyacı kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmaktadır.

Kahramanmaraş ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi amacı ile yapılmış olan bu tez çalışmasında konu hakkındaki literatür taraması yapılmış ve aynı zamanda yöre halkının konu hakkında ki beklenti ve eğilimleri araştırılmış olup, olumlu ve olumsuz yönleri/etkileri IBM SPSS 21.0 paket programıyla analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kırsal Turizm, Kahramanmaraş, Ekinözü, Ilıca.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet GÜL
	Numarası	144260001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği / Turizm İşletmeciliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora ()
	Danışmanı	Doç. Dr. Abdullah KARAMAN
Tezin Adı	Evaluation of People Living in Kahramanmaraş Province About Their View to Rural Tourism: Ekinözü Mineral Springi and Ilıca Spa Sample	

SUMMARY

Rural tourism is one the variation of a tourism that offers a mysterious appealingness of different culture and rural nature, its history, its ethnic and geographic features as well as the opportunities providing different way of source of income for people who earns a living from agriculture. Particularly nowadays when poeple in industrialized countries and big cities want to get rest of modern life and work by staying away from noisy cities in touch with nature leads to inceasing demand of rural tourism.

This study is concerned with rural tourism potential of Kahramanmaraş Literature survey was conducted on the subject, opinions and dispositions of the local population were investigated, favourable and unfavourable sides/effects were IBM SPSS 21.0 programming package analysed.

Keywords: Tourism, Rural Tourism, Kahramanmaraş, Ekinözü, Ilıca.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
TEZ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL TANIMLAR VE KAVRAMLAR

1.1. Turizm	3
1.2. Kitle Turizmi.....	4
1.3. Alternatif Turizm	4
1.4. Kitle Turizmi ile Alternatif Turizmin Karşılaştırılması	5
1.5. Kırsal Alan.....	5
1.6. Kırsal Turizm.....	7
1.6.1. Kırsal Turizmin Gelişimi ve Önemi.....	13
1.6.1.1. Dünyada Kırsal Turizm Gelişimi	15
1.6.1.2. Türkiye’de Kırsal Turizm Gelişimi ve SWOT Analizi	24
1.6.2. Kırsal Turizmin İlkeleri	32
1.6.3. Kırsal Turizm Arzı	34
1.6.4. Kırsal Turizm Talebi	36
1.6.5. Kırsal Alanlarda Yapılabilecek Turizm Türleri	37
1.6.5.1. Dinlenme Turizmi	37
1.6.5.2. Yayla Turizmi	38
1.6.5.3. Çiftlik Turizmi	39

1.6.5.4. Av Turizmi.....	40
1.6.5.5. Dağ ve Kış Sporları Turizmi.....	41
1.6.5.6. Tarım Turizmi (Agro-Turizm).....	43
1.6.5.7. Eko (Ekolojik) Turizm.....	45
1.6.5.8. Akarsu Turizmi (Rafting-Kano).....	47
1.6.5.9. Macera Turizmi.....	48
1.6.5.10. Termal Turizm.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZMİN SOSYO-EKONOMİK-KÜLTÜREL ETKİLERİ

2.1. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi.....	52
2.2. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri.....	54
2.3. Kırsal Turizmin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri.....	56
2.4. Kırsal Turizmin İstihdama Etkisi.....	59
2.5. Kırsal Turizmin Kültürel Etkileri.....	61
2.6. Kırsal Turizmin Sosyal Yapıya Etkileri.....	63
2.7. Kırsal Turizmin Altyapıya Etkisi.....	64
2.8. Diğer Etkiler.....	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANMARAŞ İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ

3.1. Kahramanmaraş İlinin Tarihçesi.....	66
3.2. Kahramanmaraş İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	67
3.2.1. Coğrafi Konum ve Yer Şekilleri.....	67
3.2.2. İklim ve Bitki Örtüsü.....	69
3.2.3. Nüfus Yapısı.....	71
3.2.4. Ekonomik Yapısı.....	73
3.3. Kahramanmaraş'ta Turizm ve İlin Çekicilik Unsurları.....	74
3.3.1. Sağlık-Termal Turizmi.....	76
3.3.1.1. Ekinözü İçmeleri.....	76
3.3.1.2. Ilıca (Zeytun) Kaplıcaları.....	80

3.3.2. Doğa Turizmi (Eko-turizm)	86
3.3.2.1. Yaban Hayatı ve Av Turizmi	88
3.3.2.2. Su Sporları ve Akarsu Turizmi	88
3.3.2.3. Mağaralar	89
3.3.2.4. Gezi, Mesire yerleri ve Yaylalar	90
3.3.3. İnanç Turizmi	93
3.3.3.1. Camiler ve Külliyyeler	93
3.3.3.2. Medreseler, Hanlar ve Çarşılar	98
3.3.3.3. Diğer Değerler	100
3.3.4. Milli Mücadele Değerleri	101
3.3.5. Geleneksel El Sanatları	103
3.3.6. Yöresel Mutfak Kültürü	105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANMARAŞ İLİNDE YAŞAYAN YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME BAKIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Problemi	107
4.2. Araştırmanın Amacı	108
4.3. Araştırmanın Önemi	108
4.4. Varsayımlar	109
4.5. Sınırlılıklar	109
4.6. Araştırma Modeli	109
4.7. Evren ve Örneklem	109
4.8. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	110
4.9. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları	110
4.9.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Madde Faktör Yükleri	112
4.9.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlikleri	114
4.9.3. Ölçek ve Boyutlarda Yer Alan Soruların Tanımlayıcı İstatistikleri	115
4.9.4. Katılımcıların Demografik Özellikleri	117

4.9.5. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Ekonomik ve Kalkınma Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi.....	120
4.9.6. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle İstihdam ve Sosyal Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi.....	122
4.9.7. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Alt ve Üst Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi.....	124
4.9.8. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Doğal Çevre ve Kültür Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi.....	125
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
KAYNAKÇA.....	133
EKLER.....	147
ÖZGEÇMİŞ.....	150

KISALTMALAR VE SİMGELER

AB	Avrupa Birliği
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
BAKA	Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
KBŞB	Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
DOĞAKA	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
Km	Kilometre
M	Metre

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kitle Turizmi ve Alternatif Turizmin Karşılaştırılması	5
Tablo 2: Kırsal Alan Toplumu ve Şehir Toplumu Arasındaki Farklar	7
Tablo 3: 2012 Yılında Türkiye’de Kırsal Nüfusu En Fazla Olan 20 İlin Nüfusları (2012).	29
Tablo 4: Tarımsal Turizm Türleri ve Faaliyet Şekilleri.....	44
Tablo 5: Macera Turizmi Faaliyetleri	49
Tablo 6: Kahramanmaraş İlinde Bulunan Meteoroloji İstasyonlarına Ait Alt Sıcaklık ve Yağış Verileri	70
Tablo 7: İlçelere Göre Nüfus Dağılımı	72
Tablo 8: Kahramanmaraş İli Yerel Turizm Varlıkları	75
Tablo 9: Ekinözü İlçesinin Yıllara Göre Nüfus Değişimi.....	78
Tablo 10: Ekinözü İçmelerinde Bulunan Konaklama Tesisleri	79
Tablo 11: Ilıca’nın Sayım Yıllarına Göre Nüfus Gelişimi.....	81
Tablo 12: Ilıca Kaplıcalarında Bulunan Konaklama Sayısı ve Yatak Kapasitesi	83
Tablo 13: Kahramanmaraş İlinin Doğa Turizmi Potansiyeli ve Alternatif Turizm Türleri.....	87
Tablo 14: Madde Faktör Yükleri	112
Tablo 15: Ölçekler ve Ankete İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	114
Tablo 16: Ölçek ve Alt Boyutlarda Yer Alan Sorulara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	115
Tablo 17: Demografik Özellikler.....	117
Tablo 18: Ekonomik ve Kalkınma Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması.....	120
Tablo 19: Ekonomik ve Kalkınma Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması	121
Tablo 20: İstihdam ve Sosyal Yapı Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma göre Karşılaştırılması.....	122
Tablo 21: İstihdam ve Sosyal Yapı Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması	123

Tablo 22: Alt ve Üst Yapı Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması.....	124
Tablo 23: Alt ve Üst Yapı Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması.....	124
Tablo 24: Doğal Çevre ve Kültür Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması.....	125
Tablo 25: Doğal Çevre ve Kültür Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması.....	126
Tablo 26: Ölçek Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma göre Karşılaştırılması.....	127
Tablo 27: Ölçek Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması.....	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kırsal Turizme Genel Bakış	10
Şekil 2: Kırsal Turizm Kavramı (Kırsal Turizm Bileşenleri).....	12
Şekil 3: Kırsal Turizmin Gelişim Süreci.....	14
Şekil 4: Eko-turizmin Turizm Pazarındaki Yeri.....	46
Şekil 5: Türkiye Jeotermal Kaynaklar Haritası	51
Şekil 6: Kahramanmaraş İlinin Konumu.....	68
Şekil 7: Kahramanmaraş İli Yıllara Göre Nüfus Grafiği	73
Şekil 8: Ekinözü İlçesi Haritası	77
Şekil 9: Ilıcannın Konumu	82
Şekil 10: Cinsiyet ve Medeni Durum Değişkenleri için Daire Grafikleri.....	119

GİRİŞ

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren turizm dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerden birisi haline gelmiştir. Turizmde bu gelişme 1980'lere kadar kitle turizmi şeklinde gerçekleşmiş ve deniz, kum, güneş ağırlıklı bir turizm ön plana çıkmıştır. Kitle turizminin yol açtığı sorunlar neticesinde ve tüketici talep ve isteklerinin değişmesi, doğal ve kültürel çevreyi koruyup gözeten, daha alternatif veya daha sürdürülebilir turizm şekillerine yönelmede etkili olmuştur. Turizm başlangıçta toplumun sadece belirli bir kesimine hitap eden bir faaliyetken ilerleyen dönemlerde toplumun gelir seviyesinin artması, çalışma koşullarının iyileşmesi, teknolojinin gelişmesi sonucunda hız ve kalite farklılıklarının ön plana çıkması ve kişilerin yeniliklerden haberdarı olması, kişilerin eğitim seviyelerinin yükselmesi sonucunda, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan insanların da taleplerine cevap verebilmektedir.

Kırsal turizm, bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo-kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden birisidir. Kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul görmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin temeli kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklardır. Kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir işlevi vardır.

Kırsal turizm geleneksel tarım ve sanayi sektörlerinde azalma olduğu bölgelerdeki toplumlara yeniden hayat veren bir sektör konumundadır. Özellikle Kırsal turizmden elde edilen başarılı sonuçlar, kırsal bölgelerin gelişiminde tarıma ek olarak kırsal turizmi de farklı bir alternatif olarak görülmesini sağlamaktadır. Kırsal turizm de turistlerin, doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür.

Bu araştırmanın amacı, kitle turizminin gün geçtikçe terk edileceği, insanların kendi hayatlarından farklı olan hayatları, yerleri görme-öğrenme, isteklerinin artacağı; özel ilgi alanlarına ve kırsala olan merakları sebebiyle farklı turizm türlerine

yönelecekleri ve bu turizm türlerinin daha fazla talep göreceği belirtilmiştir. Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş ilinde yaşayanlar, örneklemini ise Ekinözü İçmeleri ve Ilıca (Zeytun) Kaplıcaları bölgesinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bölgede yaşayan halkın görüşleri çerçevesinde ilin kırsal turizm potansiyeli belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma, giriş ve sonuç bölümleri hariç, üç bölümden oluşmaktadır. Bu bağlamda kırsal turizm üzerine literatürde yapılan çalışmaların ayrıntılı bir şekilde incelenmesini içermektedir.

Birinci bölümde, “Temel Tanımlar ve Kavramlar” adı altında turizm, kitle turizmi, alternatif turizm, kırsal turizm, dünyada ve ülkemizde kırsal turizmin gelişimi ve önemi, kırsal turizmin ilkeleri, kırsal turizm arzı ve talebi ve kırsal bölgelerde yapılacak turizm türleri kavramları incelenecektir.

İkinci Bölümde, turizm sektörünün başta ülkeler olmak üzere bir kırsal bölge üzerinde yaratmış olduğu sosyo-kültürel-ekonomik etkileri üzerine literatürde yapılan çalışmaların ayrıntılı bir şekilde incelenmesini içermektedir.

Üçüncü bölümünde, Kahramanmaraş ilinin tarihi, sosyo-ekonomik yapısı ve ilin turizm potansiyellerinin belirlenmesi üzerinde bir literatür taraması yapılmıştır.

Araştırmanın dördüncü ve son bölümünde ise Kahramanmaraş ilinde bulunan Ekinözü İçmeleri ve Ilıca (Zeytun) Kaplıcaları bölgeleri halkı üzerinde yapılan araştırma ile halkın kırsal turizme bakış açısının değerlendirilmesi ve verilen cevaplar doğrultusunda yapılan analizlerin bulguları ve sonuçları yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL TANIMLAR VE KAVRAMLAR

Son dönemlerde Dünyada özellikle önemi her geçen gün giderek artan kırsal turizm, doğal ve kültürel yapının korunmasında ve sürdürülmesinde önemli bir etken durumundadır. Kırsal turizm kavramını ve önemini daha iyi anlayabilmek için belirli kavramlarında açıklanması gerekmektedir. Bu bölümde kırsal turizm ile ilgili temel kavramlar, tanımları, özellikleri ve sosyo-ekonomik etkileri detaylı olarak ele alınmaktadır.

1.1. Turizm

Turizm kavramını belirlemek amacıyla 19. Yüzyılın son dönemlerine kadar çalışmalar yapılmıştır. Kavrama değişik açılardan bakan yazarlar, değişik tanımlar yapmışlardır. İlk turizm tanımı, *Guyer-Feuler* tarafından 1905 yılında ortaya atılmıştır. Buna göre; *“turizm, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanata beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren ‘modern’ çağa özgü bir olay”*dır (Kozak vd., 2012: 1).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) turizmi; *“insanların yaşadıkları çevrenin dışındaki bir yerde yirmi dört saatten az ve bir yıldan fazla kalmamak şartıyla, eğlence, iş, sağlık, boş zaman ve spor gibi çeşitli amaçlarla gerçekleştirdiği faaliyetler”* olarak tanımlamaktadır (Çeken vd., 2010: 1).

Günümüzde kentleşmenin ilerlemesi turizm sektörüne olan talebin artması ve buna bağlı olarak turizm sektörünün çeşitlilik göstermesi yeni alternatif turizm çeşitlerinin doğmasına neden olmuştur. Buna bağlı olarak insanlar, monoton düzenlikten kaçmak, ziyaret ettiği kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın sosyo-kültürel-ekonomik özelliklerine, gelenek ve göreneklerine ve yeni maceralar arama amacıyla, sessizliği ve doğaya yönelik aktiviteleri tercih etmektedirler. Böylece, insan ile doğayı

bir araya getirecek çalışmaların yapılması, insanların doğaya olan özlemini giderecek mekanların oluşturulması gerekli hale gelmiştir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda "kırsal turizm" denilen turizm türü doğmuştur (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 2).

1.2. Kitle Turizmi

Turistlerin çoğunun kısa sezon dönemlerinde genellikle kıyı şeridi üzerinde bulunan otel veya tatil köyü hizmet veren turistik mekanlarda konaklama, yeme-içme, aktivitelere katılma, gezme gibi ihtiyaçlarını karşılamaları sonucu gerçekleşen turizm faaliyetlerine kitle turizmi denilmektedir (Ovalı, 2007: 65). Kitle turizmi, konaklama, yeme-içme, ulaştırma gibi turistik bileşenleri oluşturan unsurların paket turlar şeklinde oluşturularak, kitlesel tüketicilerin satın alma güçlerinden yararlanılarak daha ucuza mal edilerek kitlelere daha ucuz fiyattan sunulmasıyla hızlı bir şekilde ivme kazanarak artmıştır (Uçar, 2010: 2).

1.3. Alternatif Turizm

Alternatif turizm; yeşil turizm, soft turizm, eko-turizm, yumuşak turizm, kırsal turizm, sürdürülebilir turizm, düşük etkili turizm, doğa merkezli turizm, kültürel turizm, macera turizmi, inceleme turizmi gibi kavramlarla zaman zaman aynı anlamlarda kullanılmaktadır. Bunlar tamamıyla aynı anlama gelmeseler de yoğun turistik kullanımlara alternatif olarak geliştirilen ve bazı genel yaklaşımları ortak olan kavramlardır (Küçükaslan, 2007: 91). Buradan anlaşılmaktadır ki alternatif turizm; yalnız bir turizm türü değil aynı zamanda bir “çerçeve kavram” ve bir “anlayıştır”.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptığı tanıma göre alternatif turizm, “*sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden bir turizm çeşididir*” (Uçar, 2010: 3). Sıradan hayat tarzlarının geçici bir alternatifi olarak insanların bu ihtiyaçlarına hitap eden kırsal turizm kavramı giderek daha fazla ön plana çıkmaya başlamıştır.

1.4. Kitle Turizmi ile Alternatif Turizmin Karşılaştırılması

Daha önce de belirtildiği gibi alternatif turizm; kitle turizminin hem “antitez” i hem de tamamlayıcısı olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla farklılaşan noktalar belirlendiğinde, alternatif turizmin özellikleri ve turizm anlayışına getirdiği yenilikler daha iyi anlaşılacaktır. Aşağıdaki tabloda; söz konusu farklılıklar özetlenmektedir:

Tablo-1: Kitle Turizmi ve Alternatif Turizmin Karşılaştırılması

Kitle Turizmi	Alternatif Turizm
❖ Taşıma kapasitelerini zorlar.	❖ Taşıma kapasitelerini dikkate alır.
❖ Mekan ve zamanda yoğunlaşır.	❖ Mekan ve zaman açısından yayılma vardır.
❖ Gelişim hızlı ve tüketim yönlüdür.	❖ Gelişim yavaş ve sürdürülebilir niteliklidir.
❖ Turistik işletmeler büyük ölçekli ve uluslararası standartlara uygundur.	❖ Turistik işletmeler, küçük ölçeklidir ve yerel girişimcilere öncelik verir.
❖ Genellikle kıyılarda yoğunlaşır.	❖ Her bölgede geliştirilebilir
❖ Büyük sermayelerin yönettiği büyük tur operatörlerine bağımlıdır.	❖ Küçük ölçekli uzman tur operatörlerinin ve seyahat acentalarının kontrolündedir.
❖ Yerel ürünlerden ziyade küresel standartlara bağlı ürün ve hizmetler ağırlıklıdır.	❖ Geleneksel, yerel ve özgün ürünlerin korunmasına ve üretimine değer verir.
❖ Yerel halkla etkileşime olanak sağlamaz.	❖ Yerel halk ve turist arasındaki etkileşim yoğundur.
❖ Yerel mimariyi yok eden genel bir mimari anlayış hakimdir.	❖ Özgün ve yerel mimariyi dikkate alan anlayış hakimdir.

Kaynak: Han Uluçen, 2011: 37-38.

1.5. Kırsal Alan

Kırsal alan kavramı kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan temel kavramlardan biri olması sebebi ile kırsal turizmi net bir biçimde anlatabilmek için tanımlanması, açıklanması gereken bir kavramdır. Fakat kırsal alanların içerdiği

sosyal-kültürel, demografik, ekonomik, çevresel ve mekânsal farklılıkların dünyanın değişen koşullarıyla birlikte yeni ifadelerle adlandırılması, kesin bir kırsal alan tanımı yapılmasını zorlaştırmaktadır (Çeken vd., 2010: 3).

Literatür incelenmesi yapıldığı zaman kırsal alan hakkında birden fazla tanıma rastlanmaktadır. Fiziki coğrafyanın kırsal ve kentsel alan olarak tasnif edilmesinde esas alınan kriterler yayımlanan istatistik türlerine göre değişen bir husustur. Bu nedenle diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de farklı kırsal alan tanımları kullanılmaktadır (Kırsal Kalkınma Planı, 2010: 14). Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Kırsal alanın tanımını, 20 bin ve daha fazla nüfusa sahip kentsel yerleşmeler dışında kalan alanlar şeklinde yapmaktadır (UKKS, 2014: 3).

Ekonomik kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen ve AB tarafından da kullanılan kırsal alan tanımı en yaygın kullanılan tanımdır. Bölge tipolojilerinin belirlenmesinde de kullanılan bu tanıma göre, idari sınırlar itibarıyla, nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişiden az olan yerler kırsal alan olarak kabul edilmektedir (Kırsal Kalkınma Planı, 2010: 38).

Kırsal alanlardaki ve şehirlerde yaşayan insanların sayısının aynı olmaması, doğal olarak insanların hayat biçimlerinde ve kişisel özelliklerinde de farklılıklara yol açmaktadır. Tablo 2’de kırsal alan ve şehir toplumlarının özellikleri verilmektedir.

Tablo-2: Kırsal Alan Toplumu ve Şehir Toplumu Arasındaki Farklar

KIRSAL ALAN TOPLUMU	ŞEHİR TOPLUMU
Sistemsiz bir şekilde işler	Sistemli bir şekilde işler
Sosyal alanlar azdır fakat çoklu rol ilişkisi vardır	Sosyal alanlar üstüste örtüşen rol ilişkisi içermektedir
Aynı kişi tarafından farklı sosyal roller oynanır	Farklı roller farklı kişiler tarafından oynanır
Basit ekonomiler vardır	Çeşitli ekonomiler vardır
İşgücünde küçük çalışmalar vardır	İşgücünde büyük uzmanlıklar vardır
Ortamdan kaynaklanan statü	Sonradan kazanılmış statü
Rolü benimseme	Role teslim olma
Sıkı sıkıya bağlanma	Serbest bağlanma
Yerel yapı	Kozmopolit yapı
Ekonomik sınıf birkaç ayrımdan irisidir	Ekonomik sınıf başlıca ayrımdır
Birleşme vardır	Ayrım vardır
İş çevresiyle bütünleşme vardır	İş çevresiyle ayrılık vardır

Kaynak: OECD, 1994: 11-12.

Turizm açısından bir kırsal alan incelendiği zaman kıyı turizmi merkezleri dışında kalan, şehir merkezlerinden uzak, kırsala alana özgü doğal ve kültürel hayatın korunduğu, oldukça sakin, temiz ve kırsal hayatla ilgili çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği yerler” olarak tanımlanabilir.

Kırsal alanlar ve bu bölgelerde kültürel, tarihi, etnik ve coğrafi değerler arasında bağlantı kurulması amacıyla turisti bölgeye çekmek için eşsiz bir fırsat yaratacağı söylenebilmektedir (Dimitrovskia vd., 2012: 288- 289).

1.6. Kırsal Turizm

Kırsal coğrafi alanlar, doğal ve kültürel yapılarıyla, nüfusu kalabalık olan şehir insanların giderek artan rekreasyon gereksinimine geçmişten günümüze kadar cevap vermeye çalışmaktadır. Nüfusu fazla olan şehirlerde yaşayan insanlar geçmiş dönemlerde kırsal alanlara genellikle rekreasyon amaçlı gününbirlik akraba, eş dost ziyaretleri için giderken, günümüzde özellikle kırsal yaşamların çekiciliği, stres ve baskı

gibi insanları rahatsız edecek durumların ve zorunlukların olmayışı, insanların kendilerini daha özgür hissetmelerini sağlayacak imkanların varlığı sebebiyle insanlar daha uzun tatillerini geçirmek amacıyla gitmektedirler. Bu kırsal alanlara olan yoğun ilgi sonucu bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır (Çeken vd., 2010: 4).

Kırsal turizm, basit anlamıyla insanların kırsal alanlara yaptıkları kısa geziler ve seyahatler olarak ifade edilebilir. Fakat yapılan birçok çalışmalar kırsal turizmin daha karmaşık olduğunu göstermektedir. Kırsal turizm tüm tarım faaliyetlerini, eğitici kısa seyahatleri, sağlık turizmini ve eko turizmi kapsayan çok yönlü etkinliklerdir (Emiroğlu, 2013: 3). Bununla birlikte kırsal alanlarda düzenlenen çeşitli etkinlik ve festivallere katılma ve özellikle günümüzde “organik” olarak nitelendirilen doğal tarımsal ürünlere duyulan ilginin de kişileri kırsal turizme yönelttiği söylenebilir (Albayrak, 2013: 132).

Yerli ve yabancı kaynaklar incelendiği zaman kırsal turizm kavramının birçok benzer yönleri olan ancak farklı anlamlar taşıyan tanımları yapılmıştır. Kırsal turizmin çiftlik turizmi, köy turizmi yayla turizmi, tarımsal turizm, eko-turizm, alternatif turizm gibi farklı turizm türleriyle adlandırılmaktadır. Bunun sebebi kırsal turizm kavramı hakkında ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır. Kırsal turizm bazı tanımlarda, daha çok doğaya yönelik olarak yapılan, turistlerin tarım işleriyle uğraşmaları, çiftlikleri gezmeleri, balık tutma, at binme, macera sporları, kuş gözlemciliği gibi etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak ele alınırken, bazı kaynaklarda ise kırsal alanlarda yapılan tüm turizm aktiviteleri olarak adlandırılmaktadır (Aydın, 2012: 40).

Son zamanlarda insanların daha fazla ilgi gösterdiği ve gün geçtikçe daha da ilginin artacağı bir turizm türü olan kırsal turizm için yapılan tanımlardan bir kaçısı şöyledir:

Akça (2004: 63)'ya göre; kırsal turizm “*insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda çiftçilerin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para artırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür*”.

Molera ve Albaladejo (2007)' ya göre; çok yönlü bir kavram olan kırsal turizmi en yaygın bir şekilde tanımlama şehir merkezleri dışında gerçekleşen turizm hareketleridir.

Lane (2005)'ye göre kırsal turizm; Doğaya dayanan aktiviteler, festivaller, tarihi geleneksel olaylar, sanat gösterileri, tarımsal turizm, halk tiyatrosu vb. gibi çok yönlü uygulamalardan ve çiftlik temelli turizmden eğitsel seyahate kadar her şeyi içeren kompleks bir aktivitedir”.

Mili (2012)'ye göre kırsal turizm; Kırsal turizm kırsal kalkınma kapsamında sürdürülebilir kalkınma olarak kabul edilir. Böylece yerel toplulukların lehine sosyal ve ekonomik katkıları yanında kırsal yerlerde kırsal yaşam, kültür, sanat ve tarihi mirası ortaya çıkaran doğa temelli bir turizm şeklidir.

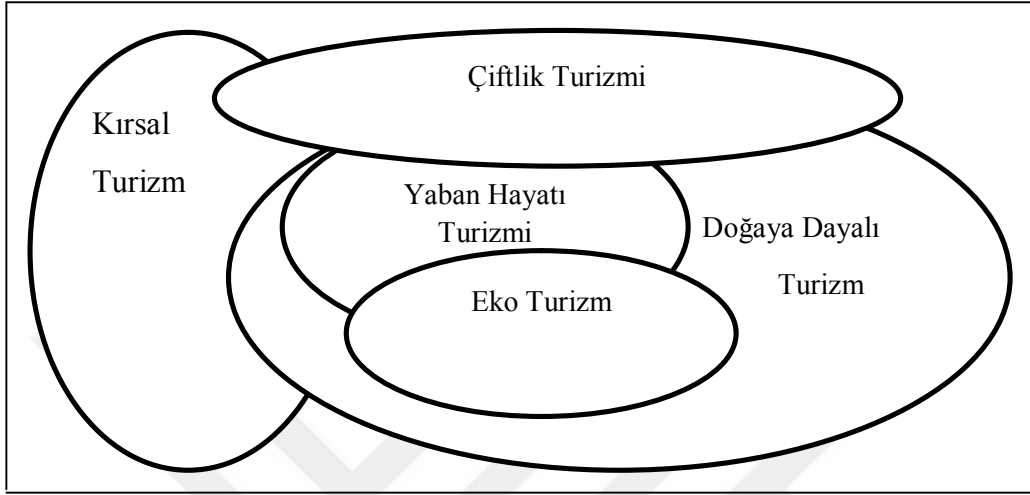
Soykan (2006)'a göre kırsal turizm; *“kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür”*.

Küçükaltan (2002)'ye göre kırsal turizm; *“insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü”* olarak tanımlanmaktadır.

Reynolds ve Braithwaite (2001) tarafından yapılan bir araştırmada kırsal turizm; Doğa ortamında yaban hayatı turizmi ile ilişkilendirilmiştir. Doğa turizmi kapsamında kırsal turizm içerisine ele alınabilecek turizm türleri; eko turizm, kırsal turizm, tarım turizmi ve çiftlik turizmi kavramları olmak üzere Şekil-1'de gösterilen biçimde aktarmıştır. Yapılan araştırmada kırsal turizm faaliyetlerinin genellikle doğa turizmi ile birlikte yapıldığı vurgulanmıştır. Eko ve çiftlik turizmin bir kısmı, tarım turizminin ise tamamı kırsal turizm ile ilişkilendirilmiştir. Kırsal turizmin doğa turizmi dışında kalan kısımlarını ise yerel halkın yaşamına yönelik faaliyetleri kapsadığı belirtilmiştir. Aynı

şekilde çiftlik yaşamının bir kısmı da köy ve kasaba yaşantısı ile ilişkilendirilmiştir (Ayaz, 2012: 43).

Şekil-1: Kırsal Turizme Genel Bakış

Kaynak: Reynolds ve Braithwaite, 2001: 32'den uyarlanmıştır.

Tanımlara bakıldığı zaman kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği bölgelerin özelliklerini taşıdığı ve bazılarının ise bölgeye gelen kişilerin farklı bir turizm faaliyetlerini yöneldikleri görülmektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak bir bölgenin kırsal turizme elverişli olması için doğal yapısı ve kültürel özelliklerinin bozulmadan günümüze kadar gelmiş olması gerekmektedir. Kırsal turizmde önemli olan, doğal güzelliklerin ve kültürel zenginliklerin bozulmadan bölgeye gelen insanlara sunulmasıdır. Çünkü insanların bu kırsal bölgeleri tercih etmelerindeki sebeplerin en başında doğallık yatmaktadır. Zaman içerisinde bölgedeki doğal alanlarda düzensiz ve bilinçsiz yatırımlardan sonra bozulmalar yaşanırsa daha önce bölgeye gelen insanlar bile artık bölgeye gelmek istemeyebilirler (Ongun vd., 2015: 102).

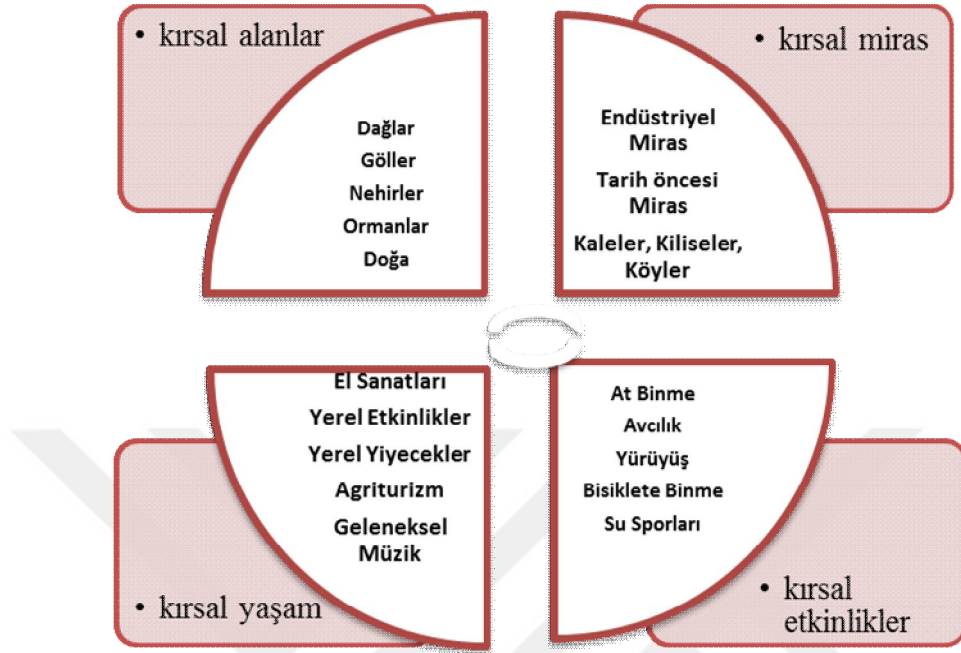
Kırsal turizmin amacı, turistlerin tarımsal aktiviteler ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak eğlenceli güzel zaman geçirmeleri, istekleri doğrultusunda konaklama, yiyecek-içecek ve diğer hizmetleri alabilecekleri küçük ölçekli turizm işletmelerinin yer aldığı küçük yerleşim alanlarında gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür. Daha özet bir ifade ile kırsal turizm kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm türü olarak tanımlanabilir. Turizm için kırsalın taşıdığı anlam; deniz turizm merkezleri dışında kalan, kentsel

yerleşimlerden uzakta, kırlara özgü doğal ve kültürel yapının korunduğu alanlardır (Yallagöz, 2010: 3).

Yapılan bu tüm tanımlardan anlaşıldığı üzere, özellikle gelişmekte olan ve gelişmeye açık ülkelerde kırsal turizm, kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarımdan sağlayan yerel halka yeni iş kapıları açması, işsizliğin önlenmesi, bölgenin altyapı ve üstyapı tesislerine kavuşması, eğitim düzeyinin artması gibi durumlarda yerel halka katkıda bulunmaktadır. Kırsal kesimde yaşayan halkın kalkındırılması amacıyla yıllardır plan yapan ve projeler üretilen, uygulayan gelişmekte olan ülkelerin, kırsal turizmin kırsal kalkınma içindeki rolünü ve değerini fark etmekte oldukça geç kaldıkları söylenebilir. Bu nedenle kırsal turizmin kalkınmaya katkısı yeni anlaşılmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak kırsal turizm kırsal kalkınmanın bir aracı olarak değer görmeye başlamıştır. Turizm faaliyeti sadece ekonomik değer üreten bir sektör durumunda değildir. Bunun yanında toplumlar arası sosyo-kültürel etkileşimlerin de yaşandığı bir faaliyettir. Özellikle kırsal kesimde yaşayan halk, ülkelerin sahip oldukları kültürel değerleri kentsel alanlarda yaşayan halka oranla daha iyi korumakta ve yaşatmaktadır. Bu değerler ve doğal ortam, hem aynı ülke içinde yaşayan iç turizm ve hem de özgün kültürel değerleri tanımak isteyen yabancılar için ilgi çekicidir (Özçatalbaş, 2006: 4).

Kırsal turizmi bir kavram olarak daha iyi anlayabilmek için Şekil 2’de belirtilen kırsal turizmin bileşenlerinin tanımlanması gerekmektedir. Bu bileşenler kırsal alanlar, kırsal miras, kırsal yaşam ve kırsal etkinliklerden oluşmaktadır.

Şekil-2: Kırsal Turizm Kavramı (Kırsal Turizm Bileşenleri)

Kaynak: World Tourism Organisation, Rural Tourism in Europe: Experiences, Development and Perspectives, 2004: 13.

Kırsal turizm alanlarının sahip olması gereken özellikler şu şekilde sıralanmaktadır (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008: 62):

- Coğrafi konumun ve kuruluş yerinin uygunluğu,
- Ulaşım, konaklama, yiyecek-içecek işletmelerinin ve altyapının uluslararası standartlara uygunluğu,
- Özgün ve yerel gelenek-görenekler, kıyafetler, yiyecekler, üretim biçimleri, zanaatlar ve festivallerin olması
- Biyolojik çeşitlilik, zengin flora ve fauna varlığı
- Peyzajın ilgi çekiciliği (doğal parklar, dağlar, akarsular, göller, ormanlar, yaylalar, adalar),
- Kültürel miras (köyler, kasabalar, tarihi yapılar vb.),

- Sportif olanaklar (av, at binme, doğa yürüyüşü, kayak, balıkçılık vb.) ve buna uygun tesisler,
- Ülke, bölge ve yerel yönetim kademelerinin destekleyici şekilde konuya ilgisi, kırsal turizmin uygulanabilirliği için gerekli görülmektedir.

1.6.1. Kırsal Turizmin Gelişimi ve Önemi

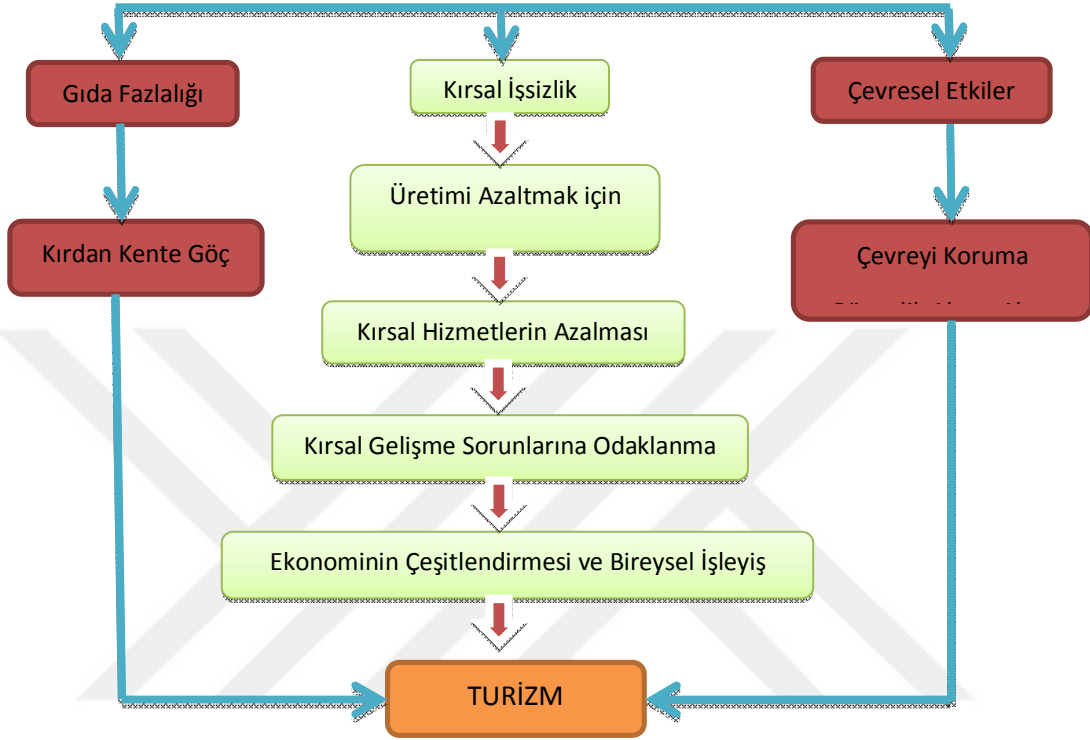
Kırsal turizm faaliyetleri, insanların büyük kentlere göçlerinin başladığı dönemlerde Endüstri Devrimi ile başlamıştır. Kırsal turizme yönelik yapılan ilk çalışmalar, önceden kırsal bölgede yaşayan, gelir düzeyindeki artış ve yaşam şartlarının iyi olması için kente göç etmek zorunda kalan insanların genellikle yaz dönemlerinde tatil için kırsal bölgedeki hayatlarına tekrar dönmelerinden dolayı gündeme gelmiştir. Bu hareketler, kente olan talep göçünü azaltmada ve istihdam sağlamada kendi başlarına yetersiz kaldığı için aktif turizm girişimlerini başlatamamıştır. 18. ve 19. yüzyıllarda sanat alanında romantik akımın başlaması sonucu ortaya çıkan düşünceler kent sınırları dışında rekreasyonun artmasında önemli bir etken olmuştur. Kırsal turizmin ilk izleri Almanya'da 1873 ve 1914 yılları arasında orta gelirlerdeki ailelerin genellikle kırsal alanlardaki bölgelerde ucuz konaklama şeklinde gerçekleştirdikleri tatiller olarak görülmektedir. Literatür incelendiğinde kırsal turizm üzerine yazılan ilk makalelerden biri, 1958 yılında Ager tarafından yazılan "Dağlık Bölgelerde Kırsal Turizm ve Dağ Çiftçileri Açısından Önemi" olmuştur. 1960 ve 1970'li yıllarla birlikte, dünyada artan yaşam standartları, teknolojinin gelişmesi ve İngiltere'de orta sınıf ve üst sınıf ziyaretçi kitlesi, kırsal turizm olayının gelişiminde oldukça etkili olmuştur. Benzer eğilimler, Alp kulüplerinin kurulmasıyla 19. yüzyılın ortalarında Avrupa Alpleri'nde de ortaya çıkmaya başlamıştır (Eruera, 2008: 33-36).

Kırsal turizm 19. yüzyılda İngiltere'de insanların tekrar doğaya dönüşünün yaşanması ile başlamış ve daha sonra Avrupa'nın gelişmekte olan ülkelerinde yayılmaya başlamıştır.

Bu olgunun bu kadar hızlı bir şekilde yayılmasında başta şehirlerde yaşayanların sosyoekonomik durumunun yükselmesi, boş zamanların artması, eğitim seviyesindeki gelişmeler, büyük şehirlerdeki yaşam zorlukları, hava kirliliği, gürültü ve yoğun trafik

stresinden kaçmak gibi faktörler etkili olmuştur. Kırsal turizm, insanlar için bir çıkış yolu olarak kırsal bölgelere doğru bir ilgi doğurmuştur (Halbway ve Taylor 2006: 69).

Şekil-3: Kırsal Turizmin Gelişim Süreci

Kaynak: Kiper, 2006: 49.

Kırsal turizm kırsal halkla iç içe olan, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de çok kolay entegre olabilen bir turizm türüdür. O yüzden kırsal alanlarda çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalarla her geçen gün içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir (Soykan, 1999: 69).

Kırsal turizm, birçok özelliklerinden dolayı, diğer turizm türlerine göre çevre ve kültür ile en uyumlu bir turizm türüdür. Kırsal alanlarda konaklamaların çoğunlukla kırsal bölgelerde bulunan konutlarında gerçekleştirilmesi, betonlaşma, bilinçsiz arazi tüketimi ve tarihi dokuyu bozma gibi çevre sorunlarına yol açmamaktadır. Yılın dört mevsiminde yapılabilme özelliğine sahip olan kırsal turizm, mevsimsel yoğunlaşmaya

neden olmamakta ve turistik baskıyı ortadan kaldırarak turistlere daha rahat bir hizmet verebilmektedir (Soykan, 2003: 1-9).

Kırsal bölgelerde kırsal turizm; ekonominin gelişmesi, büyümesi ve turistik arz kaynaklarının rasyonel kullanımı bakımından önemli bir sektör olarak görülmektedir. Tarım faaliyetlerinin egemen olduğu alanlarda kırsal turizm tarım faaliyetlerine ek gelir kaynağı olarak gelişen yeni bir turizm türüdür. Yeşil turizm, köy turizmi ve çiftlik turizmi gibi kavramlarla tanımlanan kırsal turizm; insanların tatilleri sırasında kapalı ortamlar içerisinde yaşadıkları ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların çözümünde, turizmi deniz-kum-güneş egemenliğinden kurtarmada ve gelir düzeyi birçok sektöre göre düşük olan tarım üreticisine ek gelir sağlayarak onların refah düzeylerinde artış sağlama bakımından büyük önem arz eden bir turizm şekli olarak sürekli gelişmektedir. Turizmin kırsal bölgelere taşınmasında doğal manzara, gelenek-görenek, el sanatları, bölgenin tarihi dokusu ve festival gibi eğlence faaliyetleri önemli rol oynayan unsurlardır. Bunların yanında kitle turizm destinasyonlarına olan taleplere ilginin azalması ve tarım sektöründeki gerilemelerden doğan ekonomik kayıpların telafisi içinde kırsal turizm, önemli bir alternatif kalkınma aracı olarak görülebilir (Olalı ve Timur, 1988: 400).

1.6.1.1. Dünyada Kırsal Turizm Gelişimi

Dünyada kırsal turizm hareketleri aşırı kentleşme sürecinin başlaması itibariyle 19. yüzyılda İngiltere’de insanların tekrar doğaya yönelmesiyle gündeme gelmiştir. Kalabalık şehirler, yaşayan insanlara şehir hayatının vermiş olduğu çevre kirliliği, gürültü ve stres gibi bireyleri etkileyen birçok olumsuz etkilere sahiptir. Buna bağlı insanların sosyo- ekonomik durumlarının yükselmesiyle, şehirlerde yaşayan insanların sakin ve huzur dolu ortamlara olan ilgisi her geçen gün artmıştır. Kırsal turizm uygulamaları başladığı dönemlerde öncelikle iç turizmi canlandırmaya yönelik atılmış bir hareketti. Fakat son dönemlerde ulaşım imkanlarının çeşitlenerek artması başta iletişim olmak üzere teknolojinin her alanda gelişmesiyle birlikte kırsal turizm uluslararası turizmin içerisinde yeni bir turizm türü olarak anılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda kırsal turizm tarımsal arazilerin çok fazla olduğu bölgelerde her geçen gün yaygınlaşmaya başlamıştır (Yallagöz, 2010: 24).

Bu gelişimin başladığı dönemlerde dünyada uluslararası hizmet veren bazı şirketler demir yolu ulaşımı için de yatırımlar yaparak her geçen gün gelişmekte olan turizm türüne hizmet vermiş ve bunun yanında büyük şehirlerde yaşayan insanların kırsal bölgelere daha rahat seyahat edebilmelerini sağlamayı amaçlamıştır. Bu bağlamda yatırımların başlangıcı olarak özellikle Alpler ve Amerikan ve Kanada Rockies dağlarına yapılan demiryolu yatırımları ile kırsal turizmin ilk öncüleri sayılabilir (Özkan, 2007: 89- 90).

Kırsal turizm, kentlerde yaşayan insanların rahatlama ve huzurlu bir şekilde dinlenmesini ve diğer yandan da kırlarda yaşayan insanların uğraşmış olduğu tarım işleri ve diğer doğal güzellikleriyle entegre olabilen turizm aktivitelerinin olması sebebiyle dünyada birçok ülkede kırsal turizm hareketleri başlamıştır. Dünya'daki bazı ülkelerde uygulanan kırsal turizm faaliyetleri şu şekildedir;

İtalya: İtalyanlar için kırsal turizm; doğayla bütünleşmek, sessizlik, doğal manzara güzelliklerini izlemek ve keşfetmek, yeni sıcak arkadaşlıklar sayesinde ilişkiler kurmak ve geleneklerine geri dönüş anlamı taşımaktadır. İtalya'da kırsal turizm 1980'lerden sonra birçok kişi tarafından tercih edilmeye başlanmış ve tercih edenlerin ise çoğunluğunu yetişkin bireyler, bu bireylerinde % 65'nin aileler oluşturmaktadır. Bu katılımın sonucu olarak, İtalya'da kırsal turizmi “aile ile yetişkin turizmi” olarak açıklamak mümkündür. İtalya'da 1986 yılında tarımsal turizm hizmetleri, 55.000 yatak kapasitesi ile hizmet vermekte iken günümüzde, hizmet veren tatil çiftliklerinin sayısı 13500, yatak sayısı ise 150 bindir. İtalya'da kırsal turizm, çiftliklerle yakından ilişkili olduğu için daha çok tarımsal turizm ya da çiftlik turizmi adıyla anılmaktadır. İtalya'daki kırsal turizmi uygulamalarına örnekler verilecek olursa Latium bölgesinde bir çiftlikte; ziyaretçilere çiftlik kampinginde konaklama, atla gezi, gölde balık avlama olanakları sunulmakta ve çiftlik, turistlerin pazar günü yürüyüş yaptıkları çok güzel bir ortam da bulunmaktadır (Aydın, 2012: 41).

İspanya: Kırsal bölgelerde yaşayan insanların özellikle Madrid ve Barcelona gibi büyük şehirlere göçleriyle kırsal bölgelerde yaşayan nüfusta çok büyük oranda azalma olmuştur. Bu göç süreci, 1950'li yılların ortalarından 1980'li yıllara kadar sürmüştür.

İspanya da kırsal turizm faaliyetleri 1960'lı yıllarda halk tarafından ucuz bir tatil seçeneği olarak görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde kırsal bölgelerde bulunan yapıların onarım ve restore çalışmaları yapılmış bunun yanında bölgeye gelen turistlere verilen hizmetin kalitesinin artması için de bazı çalışmalar yapılmıştır. Ancak İspanya kırsal turizmdeki gelişimin son 20 yıl içerisinde gerçekleştirmiştir. 1994 yılında 1074 olan kırsal turizm işletmesi, her yıl artarak 2003 yılında 6534'e ulaşmıştır. (Özkan, 2007: 96).

Özellikle 1990'dan sonra yayınlanan raporlarda da kırsal alandan kentsel alanlara olan göçün azaldığı, kırsal ekonominin çeşitlendiği ve kırsal turizm etkinlikleri ile kentte ve kırdaki yaşayan insanlar arasında olumlu yönde kültürel alışveriş yapıldığı belirtildiğinden İspanya'da kırsal turizmin amacına ulaştığını söyleyebiliriz (Soykan, 2006: 84).

Yukarıda da belirtildiği gibi, İspanya'da gerçek anlamda plan ve projelerle yürütülen kırsal turizm, kıyı turizmine alternatif olarak özellikle dağlık bölgelerde son dönemlerde gündeme gelmiştir. Daha çok orta katmandan yetişkinlere hitap etmektedir.

Avusturya: Avrupa ülkeleri arasında kırsal turizmin en iyi organize edilerek ve desteklenerek yürütüldüğü ülkelerin en başında Avusturya gelmektedir. Ülkede bulunan "yeşil köyler" isimli örgüt kırsal turizm alanında çalışmalar yapan örgütlerden biridir. Örgüt yeşil köyler çatısı altında bulunan köylerin çoğunu belirli standart kurallara uygun bir şekilde seçmiştir. Bu standart kuralların başlarında ekolojik standartlar (hava kalitesi ve gürültü, birinci kalitede içme suyu, bisiklet parkurları, tarım ve ormancılığın gelişmiş olması, yerel çiftlik ürünlerinin satışı, boş zaman etkinliklerinin çevre dikkate alınarak planlanması vb.), mimari standartlar (maksimum 3 kat, eski ve yeni konutların uyumu vb.), sosyal ve turistik standartlar (köy nüfusunun en çok 1500 kişi olması, ikinci konutlar oranının % 25'i geçmemesi, büyük oteller yerine küçük oteller, turizmi seven köy toplumu, turistlerin gereksinimlerini karşılayacak alt yapı vb.)'dir (Gürol, 2012: 26).

Slovakya: Ülkede kırsal bölgelerde bulunan kasabalar, dağlar, ovalar ve çiftlikler gibi turizm potansiyeli taşıyan yerlerin çoğu dış turizme yönelik kapalı kutu durumundadır. Ülkede birçok ülkeye göre kırsal bölgeler çok geride kalmıştır. Örneğin Bratislava şehri, Slovakya'da doğal ve tarihi değerlerinde azalma gösteren ülkelere daha yakın

ve turizme göre bu şehrin kırsal turizmde diğerlerine göre üstünlüğünü gösterir. Slovakya'da bazı kırsal bölgelerde işsizlikte istihdam oranı %20'ye kadar düşmüştür. Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte istihdam oranındaki bu büyük düşüşler ters yönde değişimler göstererek olumlu artışlara doğru gideceği vurgulanmıştır. Turizm sektörünün ülkede büyümesi turizm için bölgesel ve kırsal kasabalarının gelişimini her geçen gün artıracaktır. Bölgelerde azalan veya yok olma derecesine kadar giden geleneksel kültürleri ve değerleri tekrar yaşatarak başta bölge olmak üzere o ülkeye değerlerini geri kazandıracaktır. Kırsal turizm kavramı genel olarak kırsal bölgelerde gerçekleştirilen turizm olarak kabul edilir. Slovakya'da bölgede yaşayan insanlara ait olunan ve onların girişimleriyle yönetilen küçük, sıradan ve doğal işletmeler doğaya özgüdür. Bölgeye gelen ziyaretçi araştırmaları ise Slovakya'nın doğal değerlerini oranladıklarında dağlardaki değerlerin diğer değerler ve destinasyon çeşitlerinden daha büyük olduğu gözlemlenmiştir. Kültürel nitelikler ve doğal kaynakların birleşimiyle iyi bir şekilde sunulması ve hizmet standartlarına koordinasyona dikkat edilirse kırsal ürün Slovakya'nın turizm portföyünde anahtar bir rol oynayabilir (Ünal, 2014: 25).

Letonya: Kırsal turizm faaliyetleri üzerinde çalışmalar ilk olarak 1993 yılında ülkede kırsal turizm derneğinin kurulması ile başlanmıştır. Bu kurulan dernek, turizm sektöründe ürün çeşitliliği için kırsal turizm alanında ürün gelişimi, yeni turistik ürünler geliştirme, kalite kontrol ve sınıflandırma, turizm sektörüne girmek isteyen insanlara eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlama, ürün satışlarında promosyon ve pazarlama (broşürler, haritalar, internet) ve derneğe bağlı olan üyelerin çıkarları için lobi çalışmaları yapma ve derneğin faaliyetlerini yürütmektedir. Kırsal turizm hizmetleri kapsamında yapılan aktiviteler; Sauna, botlar, at biniciliği, spor oyunları, tenis, bisiklet sürücülüğü, kayak kiralama, balık tutma, yemekler vb. bireysel girişimciler için bisiklet, kano, kırsal bölgelerde yürüyüş turlarına katılma, kayak yapma, at biniciliği ve birkaç aktiviteyi bir pakette içeren turlar önerilmektedir. Letonya'da kırsal bölgelerde yapılan aktivitelere türlerine bakıldığı zaman; hayvan yetiştiriciliği yapılan açık çiftlikler, sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılan açık çiftlikler, biyolojik ve sağlık çiftlikleri, el sanatları, gıda üretimi, ağaç ve fide sahaları ve balık çiftlikleri kırsal alanda kalan turistler için önerilen ziyaret yerleridir (Şerefoğlu, 2009: 77).

Finlandiya: Kırsal turizm geçmişi 1990'lı yılların ortalarına dayanmaktadır. O dönemden günümüze kadar Finlandiya'da ekonomik ve kalkınmadaki gelişme süreçleri diğer İskandinav ülkelerindeki gibi hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Finlandiya'da yıllık gayrisafi milli gelir 1993 ve 2001 yılları arasında %39 civarındaydı. Bu oran İsveç ve İzlanda'dan biraz daha yüksektir. Ülkede bu oranı elektronik ve iletişim sektöründe yapılan ihracatla daha da artmıştır. Gerçekleştirilen bu akımlar kırsal bölgelerde çok önemli 2etki bırakmıştır. Birincisi, 1990'ların son dönemlerinde başlayan bölgesel kalkınma politikasındaki değişimler. Ülkede bölgesel otoritelerin gelişimi bu yolla olmaktadır. Kırsal turizm faaliyetleri önceleri çok önemsenmeyen bir kalkınma politikasıyken şimdilerde ise desteklenmesinin zorunlu olan faaliyetler içerisinde çok önemli bir paya sahiptir. İkincisi ise, yaklaşımda yaşanan bu değişiklikler sayesinde, kırsal turizmin şehirselleşen merkezlerde uygulamaya yöneltti (Eklund vd., 2004: 84).

Güney Afrika: Kırsal turizm Güney Afrika'da 1995'teki politik demokrasinin ortaya çıkışından bu yana sürekli temel bir değişim içine girmiştir. Ülkede daha önceleri "beyaz insanların uğraşı" olarak görülen kırsal turizm daha sonraki dönemlerde Güney Afrika'da turizm sektörüne olan ilgi her geçen gün artmıştır. Ülke, alışılmışın dışında yeni bir heyecan ve deneyim arayan turistlere hizmet verecek birçok bozulmamış doğal ve zengin kaynaklar bulundurmaktadır. Güney Afrika'da kırsal turizm kavramı, macera turizmi aktiviteleri, kültürel turizm aktiviteleri ve son zamanlarda yeni bir fenomen olan kasaba turizmi olarak genişlemiştir (Briedenhann ve Wickens, 2004: 189).

Bulgaristan: Komşu ülkelerimizden biri olan Bulgaristan'da turizm kıyı turizmi üzerinde yoğunlaşan bir sektör durumundadır. Kıyı turizmi en çok tercih edilen bir tatil türü olmasına rağmen yaz aylarında dağlarda, bisiklet, yürüyüş, tarım, kuş gözlemciliği, tırmanma vb. aktif turizm çeşitleri de yapılmaktadır. Ülkede kırsal turizm açısından hizmet veren Koprivshtitsa, Roshen ve Pirin önemli yerler arasındadır. Bulgaristan Kırsal ve Çevresel Turizm Derneği Ulusal Programı ile çeşitli dağlık yörelerin ve köylerin geliştirilmesi amacıyla köprü, tren gibi ulaşım ağlarıyla bölgeyi cazip hale getirilmeye çalışılmaktadır. Çevreci turistlerin bilgilendirilmesi ve çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ülkede çeşitli merkezler oluşturulmuştur (Morgül, 2006: 73).

Japonya: Japonya’da insanların kırsal hayata olan ilgileri 1990’lı yılların başlarından itibaren artmaya başlamıştır. 1992 yılından itibaren ise Japon hükümeti tarım, ormancılık, dağcılık ve balıkçılığı kapsayan kırsal, çiftlik ve yeşil turizmi teşvik etmeye başlamıştır (Albayrak, 2013: 139). Dünyada küresel ticaretin artmasıyla birlikte gelişen ticaret ağı ve ülkeler arası rekabetin başlamasıyla birlikte Japon hükümetinin kırsal turizme önem vermeye başlamıştır. Hükümet bu önemle nüfusu her geçen gün azalan ve diğer rakip bölgelerle rekabet gücü azalan bölgelere yatırımlar yaparak rekabet edebilirliğini artırmayı amaçlamıştır. Japonya’da kırsal bölgelerde turizm aktivitelerine katılmak isteyenler sürekli farklı beklentiler içerisindedir. Genç nesil daha çok spor ve eğlence aktivitelerini kapsayan kırsal rekreasyonu tercih ederken; yaşlılar ise normal sessiz ortam ziyaretleri ile yerel ürünleri araştırma ve satın almayla ilgilenmektedirler. Kırsal turizm kapsamında günübirlik ve konaklamalı gelen turistler elma, armut, çilek ve üzüm gibi tarım ürünlerini kendileri doğal ortamlarında oradaki ortamı yaşayarak toplamaktadırlar (Uçar, 2010: 29-30).

Fransa: Ülkede kırsal turizm adına ilk olarak 1951 yılında Alpes de-Haute Provence bölgesinde köy evleri açılmış olup, 1955 yılından itibaren ise devlet kırsal turizm yatırımlarını desteklemeye başlamıştır. 1955 yılında devletten destek almaya başlayan kırsal turizmde temel olarak üç amaç gözetilmiştir (Özkan, 2007: 92).

- Yeşil turizmi geliştirmek,
- Köylülere ek gelir sağlayarak iç göçü önlemek,
- Köylerin tarihsel mirasını restore ederek korumaktır.

Macaristan: Dünyada doğal bir çekiciliği, sahili, yüksek dağları, yağmur ormanları ya da değişik hayvan sürüleri olmayan ülkelerin başlarında gelmektedir. Bu bakımdan kırsal turizm bu tarz ülkelerde kırsal turizm önemli bir yere sahiptir. Macaristan küçük kırsal köyleri, doğal kır manzarası, termal kaynakları, nehirleri, gölleri gibi önemli bir kaynaklara sahip ve bunun üzerine yerel halkın misafirperverliği eklenince, rahat huzurlu bir ortamda dinlenme isteği olan turistlere güzel doğal ortamlar sunmaktadır. Macaristan’da kırsal turizmin gelişmesi, ülkeye gelen turist türlerinin çeşitlenmesinde ve ülkenin daha çok hizmet veren renkli bir imajı oluşmasında önemli

bir rol oynayabilir. Macaristan'a yılda 25–30 bin kadar avcı gelmekte ve bunlardan 45–50 milyon dolarlık bir av turizmi geliri elde edilmektedir (Duran, 2012: 50).

Endonezya: Hükümetin üzerinde durduğu önemli çalışmalardan biride turizm sektörüydü. Hükümet son 10 yıl içinde Endonezya'daki gelişmelerden dolayı turizm gelirlerini artırmayı amaçlıyordu. Buna bağlı olarak ülkeye gelen turist sayısında artışların olduğu görülmeye başladı. Endonezya hükümeti turizmi geliştirmek için doğal tarihi değerlerini kaybetmemiş köyleri veya kırsal bölgeleri ortaya çıkarmak amacıyla ilk adımı atarak, turizmin diğer türlerinin gelişimi içinde yeni stratejiler düşünmeye başlamıştır. Stratejiler kapsamında araştırmalara Nusa Tenggara'daki bir fakir köyünde turizm çalışmalarına başlandı. Turizm potansiyeli bulunan köyde konaklama yeme içme yerleri yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaların yapıldığı dönemde Bali ve Java'da da konaklama yerleri yapılmıştır. Ülkede kırsal turizmin türleri arasında tarımsal turizm ve eko turizm kavramları üzerinde de durulmuştur. Eko turizm ve tarımsal turizmin kırsal bölgelerde gelişimi için bölgeye gelen turistlerin üretimine olan ilgilerini artırmak için doğrudan aktivitelere katılmaları amaçlanmıştır. Endonezya'daki kırsal turizmde genel durum incelendiği zaman, kırsal turizm gelişimi eko turizm ve tarımsal turizme odaklanılmıştır (Ernawati vd., 2003: 85).

Yeni Zelanda: Ülkede kırsal turizm altında çiftlik turizmi turistler tarafından çok tercih edilen bir turizm türüdür. Turistlerin bu turizm türünde ilgilerini çeken ve üzerinde odaklanmasını sağlayan en önemli sebeplerden birisi çiftçilik diğeri ise bölgedeki kadınlar tarafından üretilen giysiler ve hediyelik eşyalardır. Çiftlik evlerinde yapılan konaklamalar ve üretilen eşyaların satılmasıyla bölgede tarım dışı ek bir gelir elde edilmektedir (Çeken vd., 2007: 23). Bölgedeki yerel halk ile ilişki kurma, çiftlikte yetiştirilen tarımsal ürünler ve doğal kaynaklar turistlerin ilgisini çeken unsurların başında gelir iken, doğa yürüyüşleri, doğayı izleme en çok hoşlanılan kırsal turizm faaliyetleri olarak kabul edilmektedir. Ülkede kırsal turizme olan ilginin artması ve buna bağlı olarak gelirlerin artmasıyla birlikte birçok çiftlik, turizm aktivitelerinde kullanılmaya başlanmıştır. Yerel kurumlar; bölgede yerel festivalleri, balıkçılık, rehberlik ve yerel tur organizasyonları gibi küçük çaplı girişimleri yapmaları için bölgedeki yerel halkı teşvik etmişlerdir. Ülkenin bazı kırsal bölgelerinde de jumping,

rafting ve hava aktiviteleri gelişmektedir. Güney turizm bölgesi geniş bir kırsal alana ve kültürel ürünlere sahiptir (Kiper, 2006: 67-68).

İrlanda: Kırsal turizm çalışmaları, nüfusu 1.500 kişiden az olan yerleşmelerde yapılmaktadır. İrlanda'da çiftliklerde yapılan aktiviteler ve konaklama yeri sağlama, kırsal turizmle doğrudan bağlantılıdır. Yapılan tahminlere göre kırsal turizm, tüm turizm hareketinin %30'nu oluşturmaktadır. İrlanda'da faaliyet gösteren Teagasc, ülkenin çiftlik danışma kuruludur. Kırsal turizm kapsamında yapılan aktivitelerin kalitesi, yeni yaklaşımlara uyum sağlaması ve gerekli durumlarda verilecek eğitimler, bu kurul tarafından denetlenip yürütülmektedir (Şerefoğlu, 2009: 74-75).

İngiltere: Kırsal turizm çalışmalarına Galler Turizm Bakanlığı bünyesinde köy ve çevrelerinde kurulan köy acentaları ve yerel halkın ortak çalışmalarıyla 1992'de başlanmıştır. Kırsal turizm faaliyetleri yapılacak köylerin; doğal manzaralara, tarihi ve kültürel değerleri korunmuş, köylerin doğal hayat tarzının bozulmamış ve el sanatları için atölyeleri ve gezi yerlerine sahip olması tercih edilme nedenleri olmuştur. Kırsal turizme bir diğer örnek ise; Galler bölgesinin orta kısmında uygulanan festivaller bölgenin kırsal ekonomik kalkınması için 1985 yılında Galler Gelişme Konseyi tarafından uygulanmıştır. Festival kapsamında beş ana unsur altında çok sayıda aktivite ve etkinlikler şeklinde uygulanmıştır. Bunlar; doğa ve vahşi yaşam: doğa ziyaretleri, kuşlar ve memelileri izleme, doğal tarihi eğitimler, çevre düzenleri, köy ve çiftlik ziyaretleri, doğal pazarlar, ormanlara yönelik çalışmalar, kırsal bilinçler: rafting, midilli trekkingi, dağ bisikleti, tarih ve gelenek: kule turları, tarihi yeniden keşfetmedir. İngiltere'de kırsal turizm başlangıcına festivallerin çok önemli bir katkısı olmuştur ve kırsal turizme iyi bir örnek olmuştur (Kiper, 2006: 63).

Yunanistan: Devlet kırsal turizm için dağlık ve az gelişmiş bölgelerin barındırmış oldukları doğal turizm değerlerini etkili bir şekilde değerlendirmek ve buralarda yaşayan insanlara yaşam standartlarını yükseltmeleri için onlara fırsatlar sunarak bölgedeki halkı tarım turizmine teşvik etmiştir. Yunanistan Tarım Bakanlığınca hazırlanan tarım turizmi programı kapsamında bir takım hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler; bölgede yaşayan kırsal halkın hayat standartlarının iyileştirilmesi, kırsal nüfusun kentlere göçü-

nün önlenmesi, kırsal halkın gelirinin artırılması, el sanatları ve tarımın teşvik edilmesi şeklinde sıralanmaktadır (Akça, 2004: 62).

Kıbrıs: 1991 yılında yürürlüğe giren kurallarla göre 50'ye yakın kırsal çiftlik oluşturularak kırsal kesimde yaşayan insanların hayat standartlarının tarım dışı ekonomik faaliyetlerle çeşitlendirilmesinde önemli adımlar atılmıştır. Kıbrıs'ta kırsal turizm aktivitelerinde bölgeye özgü yemeklerin ağırlık kazandığı, bölgedeki halkın gelenek ve göreneklerinin yaşatıldığı, safari turlarının düzenlendiği, üzüm bağlarının yaygın olarak bulunduğu kırsal turizm alanları yoğun olarak bulunmaktadır (Çeken vd., 2010: 23).

Meksika: Turizm sektörü çok hızlı olarak yayılan bir endüstridir. Ülkedeki toplam harcamaların üçte birini tarım oluşturmaktadır. Dünyadaki çöllerin bulunduğu enlemlerde olan ve ılıman tropikal bölgeleri birleştiren Meksika son derece geniş bitki kuşağına ve doğal ortamlara sahiptir. Engebeli ve dağlık topografyası bu çeşitliliğe sayısız iklimler yaratarak eklenir. Potasyel ekolojik çeşitliliğe rağmen insan etkisi daha fazla olmuştur. İspanyol fethinden önce ülkenin üçte ikisi ormanlarla kaplıyken, bugün ülkenin özellikle doğu ve güneyi olmak üzere sadece beşte biri yeşildir (Torres, 2011:547).

Polonya: Kırsal turizme yönelik çalışmalar ilk olarak 1990 yıllarının ortalarında Tarımsal Danışmanlık Merkezlerinin çiftçileri teşvik etmesi ve kamu kurumlarının çeşitli organizasyonu ile 'Lower Silesia' bölgesinde başlamıştır. 1997 yılında bu bölgede 104 tarım işletmesinin kırsal turizm faaliyetlerine katılacağı ve hizmet vereceği belirlenmiştir. Ülkedeki küçük işletmeler büyük işletmelere göre tarımsal faaliyette daha az söz sahibi oldukları için kırsal turizme yönelerek ek gelir sağlama amacını gütmektedirler. İşletmelerin %90'ında turistlerin kendi yemeklerini yapabilme imkânları bulunmaktadır. Polonya'da kırsal alanlarda tarımla uğraşan nüfusun yaş ortalaması 50'nin üzerindedir. Yabancı ziyaretçilerin büyük bir kısmını Alman turistler oluşturmaktadır (Akça, 2004:63).

Almanya: Kırsal turizmi oluşturan unsurlar hakkında çok farklı fikirler ortaya atılmıştır. Almanya bulundurmuş olduğu destinasyonlar ile kırsal turizm için uzun dönemler hizmet verebilme yeteneğine sahip bir ülkedir. Ülkenin kırsal turizm geçmişi 150 yıldan daha öncelere dayanmaktadır. Çok eski dönemlerde bile Almanya'da tatiller,

kente yakın köylerde ve genelde yamaç bölgelerinde aktiviteler ile geçirilmiştir. 1960'lardaki ve 1970'lerdeki kırsal turizm araştırmalarındaki ana unsur, turizmin çiftçilere sağladığı ekonomik fayda ve yöre halkının ekonomik açıdan kalkınması olmuştur. Bununla birlikte çoğu araştırma sonuçlarında kırsal turizmin diğer seçenekleri göz ardı ederek çiftlik turizmi üzerinde odaklanmış olduğu görülmektedir. Bu araştırmalar aynı zamanda kırsal turizmin; dağlık bölgeler gibi alanlarda alternatif isler sağlayarak kırdan kente göçleri azalttığını, kent insanlarını ise kırsal yasama çekerek onlara kırsal yaşam tecrübesi yaşatması ve böylece onların kırsal alanların sorunlarına, yaşam şartlarına daha duyarlılıklarını arttırdığını, onun özellikle sanat ve el sanatları gibi diğer sektörlerle iyi ilişkilendirildiğinde kırsal ekonomiyi çeşitlendirildiğini göstermektedir (Kiper, 2006: 63-64).

Kanada: Kırsal turizmin gelişmesi iki sebepten dolayı olmuştur. Birincisi insanların kırsal alanlara ve tarihi değerlere yönelik olan ilgilerinin artması, ikincisi ise Kanada hükümetinin kırsal bölgelerin gelişimi ve bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmak için destek girişiminde bulunmasıdır. 1994'deki ekonomik işbirliği ve gelişim organizasyon raporunda; ülkenin kırsal gelişmesinde turizm sektörünün çok önemli bir rol oynayacağı belirtilmiştir. Kırsal turizm; balıkçılık ve çiftçilik gibi geleneksel endüstrilerin azalmakta olduğu bölgelerde, yeni iş imkânları yaratmak ve yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla kullanılan bir araç olmuştur. Kırsal turizm aynı zamanda bu bölgelerde yerel kaynakların ve kültürel mirasın gelişimini de sağlamıştır (MacDonald and Jolliffe, 2003: 307-309).

1.6.1.2. Türkiye'de Kırsal Turizm Gelişimi ve SWOT Analizi

Türkiye, kırsal turizmin gelişmesi için çok önemli fırsatlar bulduran bir ülke konumuna sahiptir. Özellikle coğrafi konumu ve sahip olduğu yer şekillerinin farklılıklarından dolayı her mevsim yaşandığı ve mikro klima alanlarının bulunduğu ülkemizde turizm sektörünü on iki aya yayma fırsatı bulunmaktadır. Bunun yanında tarım sektöründe bulunan çeşitlilik ve bu sektörün turizm sektörüne kolayca entegre olabilmesi de ayrı bir fırsat sunmaktadır. Her iki sektörün entegre bir şekilde geliştirilmesi üzerine odaklanmak gerekir. Bir kırsal alanda tarım faaliyetleri doğal ve kültürel mirasının korunmasına olan katkıları inkar edilemeyecek kadar önemli durumdadır. Bu yüzden tu-

rizm ve tarım sektörü istihdam yaratılması için sürekli desteklenmelidir (Öztürk, 2010: 36).

Türkiye’de kırsal turizm denildiği zaman akla çoğunlukla doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içeren açık hava ve rekreasyon etkinlikleri, alışveriş ve gününbirlik yeme içmeyi kapsayan gününbirlik köy ziyaretleri gelmektedir. Kırsal turizm, özel ve kamu kurumları tarafından eko turizm, yayla turizmi ve macera turizmi başlıkları altında geliştirilmektedir. Fakat ülkemizde kırsal turizm denildiği zaman akla ilk önce yayla turizmi gelmektedir. Bu konuda ilk örnekler 1980’li yıllarda görülmüştür.

İskandinav pazarına egemen olan Tursem Seyahat Acentesi kitle turizminin yanı sıra uzman tur operatörlüğü etkinliklerine de girişmiş ve Karadeniz Bölgesinde Ordu ılının çeşitli köylerinde bulunan köylüler ile anlaşarak konukların bir haftadan üç haftaya kadar değişen süreler içerisinde köy evlerinde ailelerin birer bireyi olarak kalmalarını sağlamıştır. Bu kapsamda gelecek olan turistlere kendi ülkelerinde kış ayları boyunca Türkçe dersleri de verilmiştir (Aydın, 2012: 43-44).

Bakanlık dünyadaki tüketicilerin turizm tercihlerindeki değişimler doğrultusunda 1990 yılında “Yayla Turizmi Projesi” başlatmış ve proje kapsamında Karadeniz Bölgesi ve Toroslarda 26 adet yayla belirlenerek turizm merkezi kapsamına alınmıştır (Torun, 2015: 15).

Türkiye’de kırsal turizm, önemi son yıllarda daha iyi anlaşılmaya başlanan ve turizm politikaları içerisinde sıklıkla adı geçen ve geliştirilmesi gerekli alternatif turizm türlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple ülkemizde farklı bölgelerde, ilçelerde kırsal alanlarda kırsal turizmin gelişmesi için çeşitli projeler üretilmiş ve uygulanmıştır. Doğu Anadolu Turizm Gelişim Projesi, Kastamonu Azdavay’da Eko turizmin Geliştirilmesi Projesi ve Yanık Ali Konağı Restorasyon Projesi, Manisa İli Tekelioğlu Köyü Kırsal Turizm Gelişim Projesi, Küre Dağları ve Zümrüt Köyü örneği, Gökçeada örneği: Organik Yaşamı Adada Öğrenmek Projesi, İzmir ili Şirince Köyü örneği, Göreme örneği, Mumcular örneği ve Beypazarı projeleri gibi birçok örnek mevcuttur (Ün vd., 2012: 347).

Kırsal turizmin Türkiye turizmi için önemi ana başlıklarla şu şekilde sıralanabilir (Kesici, 2012: 34):

- Kırsal Turizm, her mevsim yapılabilen bir turizm türüdür.
- Kırsal turizm, turizmin coğrafi dağılışında denge unsurudur.
- Kırsal turizm bir çok turizm türüne entegre olabilir.
- Kırsal turizmde rekreasyonel etkinlikler çok çeşitli ve özgündür.
- Kırsal turizmin turist profili farklıdır.
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur.
- Kırsal turizm, sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet eder. Kırsal turizm bir ülkenin tanıtımında önemli bir araçtır.

Ülkemizde kırsal turizm üzerinde yürütülen projelerinden bir diğeri ise Tatuta; “Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası”dır. Bu projenin ana amacı Türkiye’deki ekolojik tarım ile geçinen çiftçi ailelerine mali, gönüllü işgücü ve bilgi desteği sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Projede, ekolojik üretimin teknik, pazarlama, sosyal, çevresel vs. boyutlarında bilgi sahibi kişilerin, çiftlik ve işletmelerde bilgi, deneyim ve işgüçlerini paylaşırken yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçları çiftlik tarafından karşılanmaktadır. Bu proje TaTuTa, adıyla Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği’nin başvurusuyla Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı çerçevesinde 25 ayrı çiftlikte başlatılmıştır. Şu anda sayısı 2013 yılı itibari ile 88’e ulaşmıştır (Ünal, 2014: 30).

Ülkemizde kırsal turizm uygulamalarına bir başka örnek ise Ege Bölgesi’nde Karaburun’da uygulanmaya başlanan Winpeace (Türkiye Yunanistan Kadın Barış Girişimi) Agro Turizm Projesi’dir. Projenin amacı, yörede yaşayan kadınlara Agro Turizm eğitimi vermek ve buna bağlı olarak yöreye gelen turistleri çiftliklerde ev pansiyonlarında onları doğayla iç içe bulundurarak özledikleri etkinlikleri yaşatmaktır. Yöredeki köylerde ekmek pişirmek, tarla işleri yapmak, reçel yapmak, hayvancılık işleriyle uğraşmak, el işi öğrenmek, ata binmek, ormanda gezinmek gibi etkinliklerdir.

Yöredeki köy kadınlarının ekonomik özgürlüklerini kazanmalarının yanı sıra geleneksel yerel el sanat ve zanaatların yok olmasını engellemek, geleneklerin sürdürülmesini sağlamak ve ekonomik şartları iyileştirerek, gençleri köylerde tutarak kırdan kente göçe engel olmak da projenin hedefleri arasında yer almaktadır. Projenin esas amaçlarından biri de Yunan ve Türk kadınlarının, deneyimlerini paylaşarak ve beraber çalışarak, birbirlerini anlamalarını güçlendirmek ve iki ülke arasında barışa katkıda bulunmaktır. Bu çalışma için, Midilli Adası'ndaki Petra Kadın Kooperatifi ile Karaburun köyleri, kardeş köy seçilmişlerdir. Karaburun'daki bu örnek tam anlamıyla "kırsal turizm" kapsamında değerlendirilmektedir (Morgül, 2006: 79).

Safranbolu'nun Yörük Köyü de tarihsel derinliği, eşsiz mimarideki konutları ve köy dokusu ile kırsal turizme aday köylerden birisidir. Köyün yakın çevresi de doğa turizmi ve tarımsal turizm açısından önemli sayılabilecek bir kullanım değerine sahiptir. Ancak mevcut planlama ve yönetim durumunun yetersizliği nedeniyle yalnızca kültür turizmi kullanımı görülmekte, bu da kültürel peyzaj değerlerinin belirli zamanlarda yoğun kullanımını getirmektedir (Kiper, 2006: 295). Bir diğer örnek ise Kastamonu Azdavay'da ise Eko turizmin Geliştirilmesi Projesi ve Pınarbaşı İlçesi'ne bağlı Zümrüt Köyü Projesi Küre Dağları'nın eşsiz güzelliklerini kırsal turizme kazandırmayı hedeflemektedir (Şerefoglu, 2009: 109).

Son zamanlarda ülkemizde bazı seyahat acentaları İpek Yoluna turlar düzenlemeye başlamışlardır. Bu "İpek Yolu Projesi" ile Turizm Bakanlığının turizm sektörünü ülkenin her bölgesine ve tüm yıla yayma çalışması için yürüttüğü çalışmalardan birisi olarak ele alınmıştır. Bu proje sayesinde ülkemizde bulundurmuş olduğumuz kültürel mirasımızın en önemli unsurlarından olan ipek yolu üzerinde bulunan hanların (kervansarayların) korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamak için koruma kullanma dengesi içinde yaşatılarak "Tarihi İpek Yolunun canlandırılması" planlanmıştır. Yapılan ön çalışmalar kapsamında, ana tur güzergâhları ile çakışan İpek Yolları üzerinde yer alan 11 kervansaray belirlenmiştir. Bunlar; Sultan Han (Aksaray), Sarı Han (Nevşehir), Şarapsa Han (Antalya), Çardak Han (Denizli), Susuz Han (Burdur), Ak Han (Denizli), Ağzı Kara Han (Aksaray), Alara Han (Antalya), Silahtar Mustafa Pasa Kervansarayı (Malatya), İncir Han (Burdur) ve Alay Han (Aksaray) dır.

Bu projede adı geçen kervansarayların turizm amaçlı kullanılabilmelerine olanak sağlayacak bir işbirliği protokolü Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Bakanlığımız arasında 22 Şubat 1993 tarihinde imzalanmıştır. Bu protokol ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından idare edilen eski eser nitelikli hanların (kervansaraylar), adı geçen Genel Müdürlük tarafından 2886 sayılı Devlet Hale Kanunu'na göre ve Bakanlığımız işbirliği ile ihale edilerek, restore et işlet devret modeli çerçevesinde turizme kazandırılmaları hedeflenmiştir (Çolak, 2009: 100).

Türkiye’de kırsal turizm açısından öne çıkmış önemli köylerimizden biri, İzmir’in Selçuk ilçesine bağlı Şirince Köyü’dür. Hem iç pazara hem de dış pazara hitap eden Şirince’de dış turizm pazarı yüksek bir potansiyel sunmaktadır. Türkiye’de bugün, deniz kıyısında yer almakla birlikte, hem kırsallığını kısmen koruyan, bir taraftan da kıyı turizmiyle tanışmış yerleşmelerimiz bulunmaktadır. Bu şekilde turizme açılacak köylerimizden biri, Marmaris’e bağlı Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarındaki Orhaniye Köyü’dür (Varnacı, 2008: 832). Ulubat Gölü kıyısında yer alan ve insan yerleşiminin çok eskilere dayandığı Gölyazı Kasabası da Güney Marmara’da kırsal turizmin gelişme sürecine girdiği bir diğer kırsal yerleşmedir (Toksarı ve Can, 2008: 230).

Antalya’nın Kumluca ilçesine bağlı Kuzca Köyü de kırsal turizmin gelişmekte olduğu yerlerden biridir. Kuzca’nın tanınmasında, yazın sahilin nemli ve boğucu havasından kaçan insanların katıldığı yaylacılık faaliyeti, çevre köylerin de alışverişini yapabildiği cuma günleri kurulan pazarı, haftada birkaç gün 3 grup halinde düzenlenen safari turları rol oynamıştır. Kuzca Köyü yakın çevresinde, Alakır Çayı yakınlarında rekreasyonel faaliyetler ve su sporları, piknik ve yürüyüşler yapmak mümkündür. Kuzca’nın her bir mahallesinde konaklayarak yöre insanının gelenek ve görenekleri ile tanışma, yöre mutfağının lezzetlerinden tatma, Akdağ ve Katrandağı’nda avcılık, atıcılık, doğa yürüyüşleri ve bisiklet turları yapma olanaklarının varlığı, köyün ve çevresinin kırsal turizm için uygun koşullara sahip olduğunu göstermektedir (Sarı, 2006: 724).

Kahramanmaraş ili ise her dönem yapılan kırsal yaşam alanlarında Türkiye’de ilk yirmi şehir arasında olmuştur.

Tablo-3: 2012 Yılında Türkiye’de Kırsal Nüfusu En Fazla Olan 20 İlin Nüfusları (2012)

İl	Kırsal Nüfus	Oran (%)	Kentsel Nüfus	Oran (%)	Toplam	Toplam
Şanlıurfa	786620	4,6	975455	1,7	1762075	G.Doğu Anadolu
Hatay	741084	4,3	742590	1,3	1483674	Akdeniz
Antalya	599863	3,5	1492647	2,6	2092537	Akdeniz
Van	503258	2,9	548717	0,9	1051975	Doğu Anadolu
Konya	488418	2,8	1563863	2,7	2052281	İç Anadolu
Muğla	477208	2,8	373937	0,6	851145	Ege
Balıkesir	448988	2,6	2711743	1,2	1160731	Marmara
Manisa	441649	2,6	904513	1,5	1346162	Ege
Diyarbakır	436909	2,5	1155258	2,0	1592167	G. Doğu Anadolu
Samsun	411323	2,4	840399	1,4	1251722	Karadeniz
Aydın	394695	2,3	611846	1,0	1006541	Ege
Kahramanmaraş	387585	2,3	675589	1,2	1063174	Akdeniz
Mersin	354978	2,1	1327870	2,3	1682848	Akdeniz
İzmir	343529	2,0	3661930	6,3	4005459	Ege
Trabzon	331016	1,9	426882	0,7	757898	Karadeniz
Zonguldak	319222	1,9	287305	0,5	606527	Karadeniz
Ordu	318076	1,9	423295	0,7	741371	Karadeniz
Mardin	314914	1,8	458112	0,8	773026	G. Doğu Anadolu
Bursa	286159	1,7	2402012	4,1	2688171	Marmara
Denizli	279745	1,6	670812	1,1	950557	Ege
Toplam	8665239	50,4	40509550	69,3	49174789	
Diğer İller	8513714	49,6	17938881	30,7	26452595	
Genel Toplam	17178953	100	58448431	100	75627384	

Kaynak: Yılmaz, 2015: 181.

2000 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden 2 il kırsal nüfusu en fazla olan 20 içinde yer alırken 2012'de bu sayı 3'e çıkmıştır. Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinin yanı sıra Mardin ili de adı geçen bölgeden kırsal nüfusu en fazla olan 20 il içinde yer almıştır. Bu bölgeden 1980 yılında hiçbir il kırsal nüfusu en fazla olan ilk 20 il içinde yer almazken 1990 ve 2000 yıllarında Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın söz konusu iller arasında yer aldığını düşünecek olursak, bölgenin her geçen gün kırsal nüfus açısından daha önemli bir toplanma alanı haline geldiğini söyleyebiliriz. 2000 yılından sonra bölgedeki kırsal yerleşmelerden güvenlik kaygısıyla gerçekleşen göçlerin nispeten azalması da il ve bölge bazında kırsal nüfusun artmasına neden olmuştur.

Türkiye'nin kırsal turizm açısından güçlü, zayıf yönü, fırsat ve tehditleri ortaya konulmuştur (Akça, 2006: 2838-2839).

Güçlü Yanlar

- Kırsal turizm sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet etmektedir.
- Kırsal turizm ülkemizin tanıtımında önemli bir rol oynamaktadır.
- Kırsal turizm, turizmi geleneksel kıyı turizminin egemenliğinden kurtarıp, kırsal yörelerin dinlendirici atmosferinden yararlanmaya olanak sağlamaktadır.
- Türk kırsal yerleşimcilerinin sınırsız konukseverliği olumlu bir etki yaratmaktadır.
- Türkiye'ye gelen turistlerin tercihlerinde kırsal turizme doğru değişimler olmuştur.
- Türkiye, mükemmel peyzaj ve coğrafik bakımdan ana turist pazarlarına yakındır ve batı ile doğu arasındaki egzotik yapıdır.
- Türkiye kendine has coğrafyası, dört mevsimin birlikte yaşanabildiği iklimiyle ve eşsiz doğal güzellikleriyle kırsal turizmi en iyi şekilde gerçekleştirebilecek imkanlara sahip bir ülkedir.
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmaktadır.

Zayıf Yanlar

- Uluslararası pazarlarda kırsal turizm ürününün pazarlanmasında zorluklar yaşanmaktadır.
- Yerel ve ulusal düzeyde kırsal turizmle ilgili bilimsel toplantıların eksikliği söz konusudur.
- Türkiye’de kırsal alanın gelişmesi ve kırsal alanlarda yaşayan insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesi açısından bazı gelişmeler kaydedilmişse de, bu gelişmeler henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır.
- Kırsal turizmin geliştirilmesi konusunda bilgiyi toplama ve yaymada yaşanan zorluklar bulunmaktadır.
- Kırsal turizm alanındaki akademik çalışmalar ve turizm eğitimi yetersizdir.
- Kırsal alanda hizmet veren sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği vardır.
- Konaklama açısından sınırlı sayıda yer bulunmaktadır.
- Kırsal alanda yaşayan insanların büyük çoğunluğu yabancı dil bilmemektedir.
- Kırsal turizm çok az sayıda kişi tarafından bilinmektedir.
- Türkiye’de Kırsal turizmde kırsal ürün çeşitliliği fazla değildir.

Fırsatlar

- Kırsal turizmin gelişmesi ile kırsal alanlardaki kadınların aile içi rollerinin değişmesi ve kadının çalışma yaşamına daha etkin olarak katılması kolaylaşmıştır.
- Şehirde yaşayan insanların doğa hakkında bilinçleri artmaktadır.
- Kırsal turizme yönelik televizyon programlarında artış görülmektedir.
- Türkiye’de kırsal alana, turizm kavramına kolayca adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfus bulunmaktadır.

- Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte, yöreye ait ağaç işleri, halı, kilim, el işlemleri, süs malzemeleri gibi geleneksel el sanatları ve diğer hediyelik eşyalar pazarlanarak yöre halkına ek bir gelir sağlamaktadır.
- Yerel girişimcilik ruhunun gelişmesine ortam hazırlamaktadır.
- Kırsal alanda turizmin gelişmesine bağlı olarak yörede fiziksel alt yapı sorunu da ortadan kalkmaktadır.
- Gelir düzeyi diğer sektörlere göre düşük olan tarım üreticisine ek bir gelir sağlamak açısından büyük önem arz etmektedir (Çeken vd., 2007: 12).

Tehditler

- Kırsal turizm, tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olarak tarımın gerilemesine neden olabilir.
- Avrupa'da iyi örgütlenmiş kırsal turizm merkezleri bulunması bir tehdit unsurudur.
- Yerli turist gelirinde düşüş yaşanmaktadır.
- Komşu ülkelerde olabilecek savaş tehlikeleri yabancı turistleri korkutmaktadır
- Doğu bölgesi ile batı bölgesi arasında coğrafik anlamda farklılıkların bulunması kırsal turizmin dağılımı açısından farklılıklar oluşturmaktadır.
- Türkiye'de kırsal turizm alanında geniş çaplı sayılabilecek etkin bir dernek veya kooperatif bulunmamaktadır.
- Türkiye'de turizm konusunda faaliyette bulunan hiç bir kuruluş EuroGites'e üye değildir. EuroGites Avrupa'nın Kırsal turizm alanında bir organizasyon altında toplanmış tek örgütüdür.

1.6.2. Kırsal Turizmin İlkeleri

Kırsal turizm, insanların kırsal bölgelerde eğlenme, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme amaçları için ayrılmış ve düzenlenmiş alan ve tesislerde gerçekleştirilen

turizm türüdür. Piknik ve kamping alanları, dağ sporları, at biniciliği, kuş gözlemciliği, plajlar, kırsal turizm kapsamına girmektedir. Bu doğal bölgelerin ve içerisinde barındırmış olduğu tesislerin bilinçli bir planlama ile doğaya uygunluğu bozulmamalı, doğa ile bir bütünlük oluşturmaları gerekmektedir. Bu açıdan aşırı kaynak kullanımı ya da bu alanlara fazla yoğunlaşma, hem bölgeye gelen turist hem de bölgede yaşayan yerel halk oluşan bu düzensizlikten son derece etkilenecektir. Bölge doğal etmen ya da özellikleri açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle kırsal turizmin belirli ilkeler çerçevesinde sürdürülmesi gerekmektedir. Kırsaldaki turizmin ilkeleri; yararlanma, gelişim, tasarım, kırsal ekonomi, koruma ve pazarlama olmak üzere 6 ana başlık altında özetlenebilir (Ün vd., 2012: 346).

Yararlanma; Turistlerin kırsaldan daha çok yararlanmaları sağlanmalı, kırsalın özelliğini, güzelliğini, kültürünü, tarihini ve yaban canlılarını merkez alan etkinlikler yapılarak tanıtımları sağlanmalıdır (Tarlak, 2007: 13).

Gelişim; Kırsaldaki turizm gelişimi, koruma ve ayağa kaldırma amaçlarına yardımcı olmalıdır. Örnek olarak, tarihi evlere yeni kullanımlar, çiftliklere ek kullanımlar getirilebilir; terkedilmiş arazilerin ıslahı yapılabilir ve kırsala ulaşım için yeni fırsatların önü açılabilir (Karafakı ve Yazgan, 2012: 56).

Tasarım; Yeni turizm gelişimlerinin planlanması, yerlerinin saptanması ve yönetilmesi peyzaja uygun olmalı ve mümkün olan durumlarda peyzajı zenginleştirmeye çalışılmalıdır (Tarlak, 2007: 13).

Kırsal Ekonomi; Turizme yatırım, kırsal ekonomiyi desteklemeli ancak yoğun kalabalıktan ve erozyon ile aşırı kullanma dolayısıyla turizm kaynaklarına hasar vermekten kaçınmak için coğrafi olarak daha geniş çapta yayılmanın ve ziyaretlerin en yoğun olduğu dönemlerin dışına daha çok kaydırılmasının peşinde olunmalıdır (Ün vd., 2012: 346).

Koruma; Kırsaldaki turizmden faydalananlar, bu turizmin en değerli varlığı olan kırsalın korunmasına ve zenginleştirilmesine katkıda bulunmak için koruma ve ayağa

kaldırma politikalarına ve programlarına politik ve pratik destek sağlamalıdır (Karafakı ve Yazgan, 2012: 56).

Pazarlama; Turizm sanayisinin tanıtım, bilgilendirme ve pazarlama girişimlerinde insanların kırsala yönelik anlayışlarını ve ilgilerini derinleştirerek takdir etme ve yararlanma duygusuna ulaşmalarını sağlamaya çalışılmalıdır (Tarlak, 2007: 13).

Bahsedilen bu ilkeler doğrultusunda kırsal bölgeler korunarak sürdürülebilirliği için ilerideki nesillere rehber olma özelliği taşımaktadır. Bu sayede tüm dünyada kırsal bölgelere eğimli olan ve her geçen gün kırsal turizme olan ilginin artmasıyla oluşacak olumsuzlukların giderilmesi bakımından da son derece önemlidir.

1.6.3. Kırsal Turizm Arzı

Halk dilinde arz satmak için piyasaya mal getirmek demektir (Üstünel, 1997: 116). Ekonomik anlamda ise; üreticinin belli bir zamanda ve belli bir piyasada değişik fiyatlara göre satmaya razı olduğu mal ve hizmet miktarı olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 1997: 206).

Turizm arzını çok farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Genel olarak turizm arzı ekonomik olarak, belirli şartlar altında belirli bir fiyatla bir ülkenin veya turizm bölgesinin turistlere satmaya ya da turistlerin faydalanmasına sunmaya hazır olduğu turistik zenginliklerin bütünü şeklinde tanımlanabilir (İçöz, 1998: 27). Diğer bir tanıma göre turizm arzı, turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinimlerini karşılamak için gerekli mal ve hizmetlerin tedarik edilmesini içeren üretime dayalı işletmelerin tümüdür. Farklı bir tanıma göre ise turizm arzı, belirli şartlar altında belirli bir fiyatla bir ülkenin veya bölgenin turistlerin faydalanmasına sunmaya hazır olduğu turistik zenginliklerin bütünüdür (Acuner, 2006: 14). Turizm arzına yönelik olarak yapılan bu tanımlar piyasa, fiyat, ürün, ihtiyaç ve beklentileri karşılamak zorundadır. Bu faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Uçar vd., 2010: 10).

- Turizm sektöründe arzın oluşturulması için büyük yatırımlar gereklidir.
- Kırsal bölgelere ulaşım imkanları kolay olmalıdır.
- Bölgenin barındırmış olduğu doğal güzellikler korunmuş olmalıdır.
- Kırsal bölgelerdeki yapılar ve etkinlikler otantik olmalı ve geleneksel dokusunu korumuş olmalıdır.
- Kırsal bölgelerde alt yapı (yol, su, haberleşme, otopark) hizmetleri tamamlanmış olmalıdır.
- Bölgede içme ve diğer kullanımlar için gerekli olan su kaynaklarının yeterli, kaliteli ve temiz olması gerekmektedir.
- Kırsal bölgelerdeki konaklama imkanları çeşitli olmalıdır(çadır, karavan, köy evleri, pansiyon vb.)
- Bölgede bulunan tarihi ve kültürel yapıların değerleri ve özellikleri korunmuş olmalıdır.
- Bölgedeki tarihi, kültürel ve doğal derler için gezi turları yapılmalıdır.
- Kırsal turizm hizmetleri belirli standartlarda olmalı ve ücretler çok yüksek olmamalıdır.
- Bölgeye gelen turistlerin güzel vakit geçirebilmeleri için çeşitli animasyonlar yapılmalıdır.
- Bölgede spor etkinlikleri için (koşu, yürüyüş, tenis, golf, yüzme, kayak gibi) uygun ortamlar (yürüyüş patikaları, koşu parkurları, kayak pistleri, su ve salon sporlarıyla ilgili donanımlar...) olmalıdır.
- Kırsal bölgede bulunan halk bölgeye gelen turistleri hoş ve güzel bir biçimde karşılamalıdır. Bu yüzden bölge halkı turizm eğitimi alarak turizm bilincini kazanmış olmalıdır.
- Dokumacılık, mandıracılık, ağaç işleri, tarımsal ürün toplama, şarap yapımı, el sanatları gibi uygulamalar turiste sunulmalıdır.
- Kırsal alanların tanıtımını tarafsız bir şekilde yapılmalıdır.

1.6.4. Kırsal Turizm Talebi

Konuşma dilinde talep; istek, arzu anlamına gelir ancak her istek ya da arzu ekonomik anlamda talep olarak kabul edilmez. Satın alma isteğinin talep olarak kabul edilebilmesi için gerekli satın alma gücüyle desteklenmesi gerekmektedir (Bocutoğlu vd., 2000: 44). Ekonomik anlamda talep belli bir fiyat düzeyinde o mala karşı büyük bir isteklilikle o malı satın alma kabiliyetinin birleşmesidir (Parasız, 1996: 22).

Bir ülkede veya bölgede turizm talebi ülkede yaşanan olumsuz bir durum sonucunda çok çabuk etkilenecektir. Bunların başında ülkede yaşanan ekonomi dışı faktörler önemli ölçüde turizm talebini etkilemektedir. Örneğin; ülkede savaş, doğal afet, güvenlik ve sağlığa yönelik problemler, harcama gücü ve kapasitesine sahip tüketiciyi turistik harcama yapmaktan alıkoyacak unsurlar var ise ülke bu olaylardan çok etkilenecektir. Benzer şekilde insanların boş zamanın olmaması da yapacakları seyahat için karar almada da olumsuz derecede engelleyecektir. Belirli bir zaman diliminde geçerli fiyat düzeylerinde mal ve hizmet satın almak isteyenlerin toplamı (efektif talep) genel ekonomi açısından önem taşır ve turizme yönelik toplam talep bu endüstri alanına yönelik talebi gösterir. Belirli bir zaman diliminde turistik merkezleri ziyaret edenler, bu kişilerin geldikleri yerler, konaklama ve geceleme gibi büyüklüklere ait toplamlar turizm talebini ülke düzeyinde tahmin etmeye çalışanların sıkça kullandıkları verilerdir (Yağcı, 2003: 23).

Kırsal turizmin ortaya çıkmasında önemli bir rolü olan, insanları kırsal turizme yönelten nedenler şu şekilde sıralanabilir (Soykan, 1999: 69).

- Günümüzde insanların tatil beklentilerinin değişmesi sonucunda farklı tatil anlayışlarının ortaya çıkması,
- Teknolojik gelişmeler, gelir seviyesinin yükselmesi ve boş zamanın artması gibi olumlu gelişmeler sayesinde kırsal turizme olan talepte artış olması,
- Kentsel yaşamın giderek daha stresli, baskıcı ve sınırlayıcı bir hal alması,
- Deniz kıyılarının aşırı kullanımı sonucu kirlenmesi, betonlaşması ve düzensiz yapı sonucu kentlerden bir farkı kalmaması,

- Kentsel nüfusun %80- 90'lara ulaştığı ülkelerde, kentlerden kırsal alanlara dönme eğiliminin giderek artması,
- Yaşlı ama aktif nüfus sayısının artması,
- Kırsal alanlardaki elverişli şartlar doğrultusunda sağlıklı olma bilincinin artması ve sağlıklı yaşam
- Kentlerde veya büyük şehirlerde yaşayan insanların bir kısmının daha önce kırsal alanlarda yaşamaları sebebiyle sürekli ya da belirli dönemlerde bölgeye ziyaretlerin yapılması,
- Yoğun iş yaşamına bağlı olarak kentlerde yaşayan insanların yakın ve sıcak ilişki kurma ve yeni dostluklar kazanma isteğiyle kırsal bölgelere yönelmeleri,
- Turizm seyahatlerine katılan düşük ve orta gelirli turistlerin ekonomiyi ön planda tuttukları için kırsal turizm alanlarını daha çok tercih etmeleri,

Bu nedenlerle kırsal bölgelerde tatil yapmayı planlayan turistler aynı zamanda diğer turizm türlerinde bulamadıkları fırsatları ve hizmetleri de kırsal bölgelerde bulmalarından dolayı daha mutlu ve huzurlu tatil keyfi yaşayacaklardır.

1.6.5. Kırsal Alanlarda Yapılabilecek Turizm Türleri

Türkiye turizm alanında sahip olduğu doğal güzellikleri ve sosyo-kültürel destinasyonlarıyla, kırsal bölgelerde yapılabilecek turizm türlerine oldukça elverişli bir ülke durumundadır. Türkiye bu eşsiz kültürel birikimi, zengin doğal güzellikleri, folklorik özellikleri ve mutfağıyla kırsal turizm için gerekli olan bütün çeşitliliği sağlamaktadır. Bu çeşitlilikten dolayı kırsal bölgelerde farklı turizm türünün yapılmasına imkan vermektedir.

1.6.5.1. Dinlenme Turizmi

Son dönemlerde şehirlerde yaşanan trafik yoğunluğu, çevre kirliliği, gürültü, aşırı nüfus ve iş maratonu içinde yıpranan insanlar; fırsat buldukları zaman gününbirlik te olsa devamlı yaşadıkları yerlerin dışına kaçmak istemektedirler. Bu kaçışlarında hem fiziksel hem de psikolojik sağlıklarını ve morallerini dinlenerek yeniden kazanmaya çalışmaktadırlar. Bu seyahatlerde yaylalara, dağlara, köylere, kaphıcalara gidilerek burada

yapılacak aktivitelere katılmaktadırlar. Hatta son zamanlarda insanların izin günlerinde veya kısa süreli tatillerinde yakın yerlerdeki destinasyonlara yaptıkları seyahatler dinlenme turizmi içinde önemi artan bir unsur olmaktadır (Morgül, 2006: 19).

1.6.5.2. Yayla Turizmi

Kahramanmaraş ta yaylaların kırsal hayatta ve turizmde önemli bir yeri vardır. Önceki dönemlerde yayla kültürü farklı amaçlar için yapılmaktadır. Yaylalar, son yıllara kadar rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanımdan çok, o yörede yaşayan halkın hayvanlarını beslemek ve kışlık yakacak gereksinimlerini karşılamak amacıyla genellikle Haziran ayının başından Ağustos ayının sonuna kadar yaşadıkları yer olmuştur.

Yayla turizmi; insanların yaylalara giderek buralarda yapılan şenlikler, festivaller, dağ sporları gibi etkinliklere katılmaları ve doğal yayla yaşamını sürdürme gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Yayla turizmi av faaliyetleri, kuş gözlemciliği, doğa yürüyüşü, bitki inceleme, bisiklet turları, ata binme, off road yarışları gibi tek başlarına birer turizm aktivitesi olabilecek etkinliklerle birleştirilerek her geçen gün daha da artmaktadır. Turizm Bakanlığı 1990 yılında yaylaların turizme kazandırılması ve şehirlerdeki yayla turizmine fayda sağlayacak potansiyellerin belirlenmesi amacıyla 'Yayla Turizmi Projesi' adı altında bir çalışma başlatmıştır. Proje kapsamında yaylaların doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer kendine özgü çekicilik yaratan özellikleri, koruma ve bilinçli kullanma gibi turizm amaçlı kullanılması hedeflenmektedir (Uçar, 2010: 40).

Türkiye'de projeye çok sayıda yayla ve yerel halkın yayla geleneğine sahip olması sebebiyle Karadeniz Bölgesinin doğusunda başlanmıştır. Bölgede bulunan yaylalar için kurumlar fizibilite çalışmalarına başlamış ve daha sonra ise alan çalışmaları yapılmış, bölgedeki yaylaların turizm potansiyelleri, ihtiyaçları ve altyapı eksikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda 23 tanesi Karadeniz Bölgesinde olmak üzere toplam 26 adet bölgenin yayla turizmine uygun olduğu ilan edilmiştir. 7 Ocak 2004 tarihi itibarıyla toplam 25 adedi fiilen faaliyet gösteren yaylalardan 21 tanesi sadece yayla, 3 tanesi hem

yayla hem kayak merkezi, 1 tanesi de hem yayla hem de termal turizm faaliyetleri kapsamında hizmet verme özelliklerine sahiptir (Uçar, 2010: 40- 41).

Kültür ve Turizm Bakanlığının verilerine göre ülkemizde yayla turizm merkezlerinin seçimindeki genel unsurlar;

- Bölgenin doğal kaynaklar bakımından turizm potansiyelinin zengin olması,
- Sivil mimari karakterinin olması,
- Kent merkezine ulaşımın kolay sağlanması,
- Yöre halkının sosyal yapısının turizme yakın olması,
- Aktivitenin ekonomik olarak sürdürülebilmesi,
- Diğer turizm çeşitleri ile entegrasyonunun sağlanabilir olmasıdır.

1.6.5.3. Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizmi insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki sosyal temel istek ve ihtiyaçlarını karşıladıkları ortamların dışında, faaliyette olan bir çiftliğe gelerek günübirlik veya daha uzun süreli konaklamalarla bu çiftlikteki tarımsal faaliyetlere katılımlarıyla oluşan bir turizm türüdür. Çiftlik turizminin yapıldığı çiftliklerde öncelikli hedeflerin başında; tarımsal aktiviteler yapmak, hayvancılık ve üretilen tarımsal ürünlerin satılmasıdır. Bunun yanında bu çiftlikler turizm aktivitelerini de bu faaliyetlerine katarak sanayisi büyüyen şehirlerde ve ülkelerde yaşayan insanların yaşam ortamlarını rahatlatma ve onların doğayla baş başa olmalarını sağlar. Bu çiftliklere gelen tatil için gelen insanlara konaklama, yeme-içme imkânları ve bir takım ortama uygun eğlence aktiviteleri sunulmaktadır (Yılmaz, 2008: 111).

Dünya üzerinde çiftlik turizmi en çok uygulayan ülkelerin başlarında, Avusturya, İngiltere, Almanya, Kuzey Amerika, Yeni Zelanda gelmektedir. Bu ülkelere ek olarak son dönemlerde ülkemizde de uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneğinin 2004 yılında başlatmış olduğu Tarım, Turizm, Bilgi ve Tecrübe Takası (TaTuTa) projesi ile ülkemizde 34 noktada 72 çiftlik, çiftlik turizmi için hizmet vermeye başlamıştır. Proje ekolojik tarım yapan çiftlikleri, turizm faaliyetleriyle

daha etkin bir şekilde kullanabilmesi için aktif duruma getirerek maddi ve manevi bakımdan turizmi desteklemeyi amaçlamaktadır (Çeken vd., 2010: 38-39).

1.6.5.4. Av Turizmi

Turizm sektöründe uygulanabilen turizm türleri arasında farklı bir uygulama şekli olan av turizmi; avcılık niteliği taşıyan insanların avlanma isteklerini gerçekleştirmek üzere belirlenmiş programlar doğrultusunda ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında alanların yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasıdır. Doğal kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilmesi aynı zamanda doğal ortamlarda yeterli sayılarda türleri olan hayvanların avlanmasına izin verilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir (Kozak ve Bahçe, 2009: 242).

Ülkemizde ilk defa av turizmi uygulaması 1977 yılında yaban domuzu avı ile başlamıştır. 1964 yılında ilgi görülmeye başlayan ve korumaya alınan Antalya-Düzler çamı Yabankeçisi 1981 yılında avcılar için turizme açılarak yabandomuzu dışında kalan av hayvanlarının avına izin verilmiştir. 1984 yılından itibaren av merakı olan yerli turist avcılarda av turizmi kapsamında avlanmaya başlamıştır. Ülkemizde profesyonel anlamda av turizminin geçmişi 1980'li yıllara dayanmaktadır. Ülkemizde yabancı turist avcılara Yaban Domuzu, Yaban Keçisi, Çengel Boynuzlu Dağ Keçisi, Kurt avı gibi avlanma turları organize edilmektedir. Bunlar dışında tam kapasiteye ulaşılması halinde avlanabilecek hayvan türleri olarak; Geyik, Alageyik, Karaca, Y. Koyunu, Ayı, Tilki, Çakal, Vaşak, Tavşan, Keklik, Sülün vb. sayılabilir (Duran, 2012: 49).

Günümüzde Almanya, Avusturya, Danimarka, Doğu Avrupa ülkelerinden Çekoslovakya, Romanya; Yugoslavya, Polonya, Bulgaristan ve Sovyetler Birliği ile Batı Avrupa'da İspanya ayrıca birçok Afrika ülkesi av turizmi aracılığıyla küçümsenmeyecek ölçülerde döviz elde etmektedirler (Torun, 2015: 19). Aynı zamanda av turizmi faaliyetleri sayesinde turistler yaban hayvanları görmenin yanında ekolojik ortamı tanıma ve yaban hayvanlarının boynuz, diş, post gibi hatıra değeri taşıyacak parçalarına sahip olma fırsatı yakalayacaklardır. (Kozak ve Bahçe, 2009: 242).

1.6.5.5. Dağ ve Kış Sporları Turizmi

Kış turizmi bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo-kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden birisidir. Kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul görmektedir. Bu bağlamda kış turizmin temeli kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklardır.

Kış turizmi, bölgedeki kar yağışı ve dağların kar alma durumuna bağlı olarak dağların yüksek kesimlerinden başlayarak aşağılara doğru yapılan spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir turizm çeşididir. Bölgede kar yağışı ve karın yerde kalma süresiyle birlikte, dağların yapısı ve iklim koşulları gibi etkenlerin vermiş olduğu imkanlar ölçüsünde yapılan kış turizmi genel olarak sonbaharın sonundan ilkbaharın başına kadar yüksek dağlarda gerçekleştirilen alternatif bir turizm çeşididir. Buna bağlı olarak son yıllarda insanların dağlık alanlara olan ilgilerinin artmasından dolayı kış turizmi çok çeşitlenmiş ve dağlık alanlar insanlar için cazibe alanları olmaya başlamıştır (Ceylan ve Demirkaya, 2009: 82).

Türkiye, orta kuşakta bulunan bir ülke olmasına karşın, özel konum ayrıcalıklarından dolayı, ulusal ve uluslararası öneme sahip kış turizm merkezlerine sahiptir. Bursa Uludağ, Erzurum Palandöken, Kayseri Erciyes, Bolu Kartalkaya ve Kars Sarıkamış ön plana çıkan kış turizm merkezleridir. Bunların yanı sıra, 2011 yılında 25. Dünya Üniversite Kış Oyunları kapsamında Erzurum'da oluşturulan Konaklı kayak merkezi de sahip olduğu birçok özellikle bu alanda önemli bir kış turizm merkezi olma potansiyeline sahiptir (Altaş vd., 2015: 346).

Türkiye'de son yıllarda kış turizm destinasyonları hızla gelişmeye başlamış ve sayısı her geçen gün artan bir turizm türü olmuştur. Türkiye kış turizmi bakımından başarılı ülkelerdeki destinasyonlarla karşılaştığında geridedir fakat söz konusu bu destinasyonların her geçen gün gelişmekte olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu başarılı devletlerin birçoğu kış turizmi alanında çalışmalarına Türkiye'den çok önce başlamış ve durumlarını geliştirmiştir. Bu doğrultuda atılan önemli adımlardan ilki 1940 yılı sonunda Erzurum'da " Kayak Mualimi Yetiştirme Kursu" açılmasıdır. Bu kursa katılan

15 kayak rehberi adayı kurs bitiminde Türkiye'nin değişik bölgelerine dağılarak kayak öğretmenliği yapmaya başlamıştır (Küçüküçurlu ve Sivaz, 2011: 79). Ayrıca, kış turizmi açısından faal olanlar geliştirilirken, faal olmayan ve yatırımları devam eden destinasyonlar üzerinde çalışmalar halen devam etmektedir. Söz konusu destinasyonlar aşağıdaki haritada coğrafik olarak belirtilmiştir.

Türkiye'de turizm sektörünün gelişmesi konusunda birçok çalışmalar yapılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "2023 Türkiye Turizm Stratejisi" açıklandıktan sonra Türkiye'de turizmin gelişmesi üzerine önemli yaklaşımlar sergilenmektedir. Bu çerçevede Turizmi Geliştirme Bölgeleri, Turizm Koridorları, Turizm Kentleri ve Eko-Turizm Bölgeleri bulunmaktadır. Strateji; vizyon ve sürdürülebilir çevre politikaları açısından turizmin sürdürülebilir gelişimini desteklemektedir. Turizmin sürdürülebilirliği için, turizm ürünleri çeşitlendirilmiş ve mevsimsellik faktörü ortadan kaldırılmış olmalıdır ki turizmi 12 aya yayarak bütün mevsim yapılabilen bir sektör haline getirilmelidir. Buna bağlı olarak kongre, kış, sağlık turizmi gibi farklı turizm türlerini ortaya çıkarmak gerekmektedir. Bu çerçevede, yılın kış mevsiminde de turizm faaliyetleri yapılabilmesi bakımından kış turizmine teşvik edilmektedir. Bunun sonucunda turizm sektöründe yaz aylarında geçen düşük sezon açığının kapatılmasına olumlu etkileri vardır. Buna göre kış turizmi için stratejiler aşağıdaki gibi belirlenmiştir (İçöz vd., 2009: 6).

- Kış turizmi için ayrıntılı bir analiz yapılmalı ve en uygun alanlar bulunarak belirlenmelidir.
- Kış turizm bölgeleri, termal turizm, kültür ve kongre turizmi gibi dağcılık ve eko-turizm ile ilgili olarak ele alınacaktır.
- Kış turizminin geliştirilmesi amacıyla, genç nesil spor faaliyetlerine yönlendirilecektir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı kış turizmi için planlama, teşvikler ve altyapı-üst-yapı gibi çalışmalar yapacaktır.

1.6.5.6. Tarım Turizmi (Agro-Turizm)

Kırsal alan kavramı denildiği zaman akla tarımsal alan kavramı da gelmektedir. Çünkü çoğu zaman aynı anlamda kullanılan kavramlardır. Fakat kırsal alanlar tarımsal alanlara göre daha çok işlevi olan dinamik sistemlerden oluşmaktadır. Ulaşım, sanayi, orman, bölgesel yerleşim turizm ve rekreasyon gibi farklı alanlarda kullanımlarını ve aktivitelerini barındırır. Diğer yandan, kırsal alanların ekonomik kalkınma sürecinde, tarım sektörüne destek olması ve bölgenin daha çok hızlı kalkınmasına yardımcı olması sebebiyle turizm sektörü bölgede alternatif iş olanakları sağlayarak istihdamı da artırmaktadır. Agroturizm bu bakımdan kırsal ortamın doğallığını sağlayan, küçük ölçekli işletmelerin devamlılığını sağlayan, istihdam olanaklarını arttıran alternatif bir turizm faaliyeti ve tarım toplulukları için yeni bir gelir kaynağı olarak ortaya çıkmıştır (Gökalp ve Yazgan, 2013: 26).

Tarım turizmi Agri-turizm ya da agroturizm olarak da adlandırılmaktadır. Tarımsal üretimin aşırı bir şekilde gerçekleştiği bölgelerde gerçekleşen bir turizm türüdür. Tarım turizmi bu özelliği bakımından bölgede ürün yetiştiren halka ek bir gelir kaynağı yaratmaktadır. Bunu gören girişimciler tarımsal üretimi azaltmak veya turizm sektörüne devretmek yerine turizm ve tarım sektörünü birleştirip bir bütün haline getirmeyi amaçlamıştır. Yani, özellikle gelişmekte olan bölgelerde çok fazla bir şekilde görülen tarım alanlarını turizm sektörü için yok etmek değil de tam tersine tarımla birlikte turizmi de geliştiren yeni bir turizm faaliyet alanıdır (Uygur ve Akdu, 2009: 147).

Tablo-4: Tarımsal Turizm Türleri ve Faaliyet Şekilleri

Turizm Türleri	Faaliyet Şekilleri
Dış Mekan Rekreasyonu	Binicilik, doğal yaşamı izleme ve fotoğrafçılık, ücretli balıkçılık, kampçılık/ piknik, ücretli avlanma, kızak biniciliği, maket araba sürücülüğü, kayak, av oyunları, kuş vuruculuğu, offroad taşıtları
Doğrudan Tarımsal Satışlar	Çiftlikte satış, yol kenarı stand satışları, tarımsal kökenli hediye- yelikler, kendin topla operasyonları
Eğitimsel Deneyimler	Okul turları, fidanlıklar, bağ turları, tarımsal teknik kurslar, ta- rımsal fuarlar, ürün tanıtım programları, işletme turları (şarap iş- letmeleri/fabrikaları, egzotik hayvansal işletmeler, vb.
Üretim vb.	Çiftlik ziyaretleri, kendin topla aktiviteleri, ağaç kiralama aktiviteleri,
Barınma	Çiftlik konaklamaları (yatak ve kahvaltı dahil), binici- lik/işletme tatilleri, misafir binicilik, öğrenci değişimleri, genç turist yurtları vb.
Davetler	Konserler veya özel olaylar, festivaller ve fuarlar, ev hayvan- ları bahçesi, avcılık eğitimi/köpek eğitimi, vb.
Muhtelif üretici pazarları,	Tarihi-kültürel değerleri görme isteği, rehber/teçhizat operasyonu, atçılık ekipleri, vb.

Kaynak: Çıkın vd., 2009: 5.

Tarımsal faaliyetlerin gerçekleştiği yöreye gelen insanlara, geleneksel yemeklerini, tatlılarını, içeceklerini tatma ve yerel aktivitelerini görme olanağı sağlamaktadır (Şerefoğlu, 2009: 27). Tarım turizmi bir yörede tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu, doğal güzellikleri ve çekicilikleri olan alanlarda da yapılmaya başlanmış bir alternatif turizm türüdür. Şehirlerin yoğun stresli yaşamlarından kurtulmak isteyen ve geçmişteki kırsal hayatlara özlem besleyen insanların bu kırsal alanlara gelerek burada gerçekleştirdikleri tüm turizm faaliyetleridir. Şehir hayatından daha çok kaçmak isteyen ve kırsal bölgelere özlem duyan insanlar dağlar, göller, festivaller, müzeler, sanatsal sergiler, el sanatlarının satışı, eğitsel geziler, eğlendirici faaliyetler, kültürel olaylar, doğal çekiciliklere yönelik aktiviteler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Çıkın vd., 2009: 5-6).

1.6.5.7. Eko (Ekolojik) Turizm

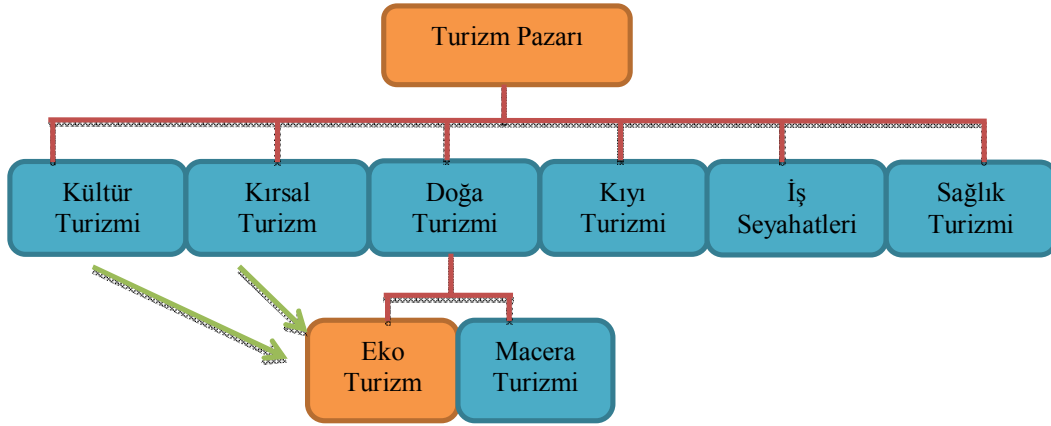
Eko-turizm; ekolojik turizmin kısaltılmış halidir. Eko-turizm kısaca doğanın doğal ortamını bozmayan ve sürdürülebilirliği için koruyan bir turizm kavramı olarak ifade edilmektedir. Buna benzer doğayı korumaya yönelik anlayış 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Dünyada, teknolojik, sanayi ve hayat standartlarında hızlanan gelişmelere bağlı olarak turizm faaliyetlerinin doğal, kültürel ve tarihi kaynaklar üzerinde olumsuz etkileri görülmüştür. Bu etkiler sonucunda turizm sektörünün kendi geleceğini tehlikeye attığının anlaşılmasına başlanması ve doğal değerlerin daha uzun ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalar turizm türlerini gündeme getirmiştir. Nüfusta meydana gelen hızlı artışlar, şehirleşmenin başlaması, ulaşım imkanlarının artması turizm sektörü içerisinde eko-turizm olarak tanımlanan ayrı bir etkinliği beraberinde getirmiştir (Kaypak, 2012: 12).

Dünya Eko-turizm Derneği, eko-turizmi ‘doğal alanlara yapılan, yerel halkın refah düzeyini geliştirme ve çevreyi koruma amacı güden sorumluluk sahibi seyahat’ olarak tanımlamaktadır. Örnek vermek gerekirse, yağmur ormanlarında bir yürüyüş, ormana ve yerel halka bir gelir veya fayda sağlamadıkça eko-turizm kapsamında değildir. Aynı şekilde bir rafting gezisi, ancak su havzasının korunmasıyla ilgili farkındalığı artırır ve/veya havzanın korunması için fon sağlarsa eko-turizm kapsamına girer (BAKA, 2012: 5).

Eko-turizm, turizm sektöründe gerçekleşen faaliyetler sonucunda doğal, çevresel ve kültürel değerlerin ön plana çıkarılmasını ve bu kaynakların doğallığını bozmadan sürdürülebilirliğini sağlayarak insanların kullanımına açılmasını amaçlar (Kuveloğlu, 2004: 108-109). Bu yüzden bölgedeki yerel kurumların faaliyetlerini artırması ve buna bağlı olarak ta bölgedeki yerel ekonominin gelişmesi gerekir (Eskiyörük, 2012: 399).

Literatürde eko-turizm ile ilgili birçok tanım ve alt sektör bulunduğu gibi pazarı konusunda da kesin bir ayrılık oluşturulamamaktadır. Eko-turizm doğa turizmi ile ilgili bir seyahat şekli olarak, doğa turizmi pazarının özel bir bölümünü oluşturur, aynı zamanda kültürel ve kırsal turizmin unsurlarını da içermektedir.

Şekil-4: Eko-turizmin Turizm Pazarındaki Yeri

Kaynak: BAKA, 2012: 8.

Buna göre, eko-turizmin gerçekleştiği faaliyet alanlarında doğal, çevre ve kültür-gelenek kaynaklarının bütünlüğünün sağlandığı doğal alanlar olduğu söylenebilir. Bu nedenle doğallığı bozulmamış ortamlarda yapılan tüm turizm çeşitleri eko-turizm kapsamına girmektedir. Bunun yanında eko-turizm aktivitelerinin kapsadığı eğitici ve geliştirici programlarla katılanların yaşantısını etkileyebilecek aktiviteler olduğu vurgulanmaktadır (Uçar vd., 2010: 44).

Eko-turizmin yerli halk ve çevre için aşağıdakiler gibi birçok avantajları vardır (BAKA, 2012: 8).

- Bölgedeki yerli insanlar için ekonomik katkı sağlar, yaşam kalitesini yükseltir.
- Endüstriyel uygulamaların geliştirilemeyeceği orman köyleri gibi bölgelerde istihdam ve ekonomik canlılık sağlayan bir sektördür.
- Eko-turizm yerli halk için kendilerini ve bölgelerini etkileyen kararları almada rol oynar.
- Eko-turizm doğal ve kültürel mirasın korunmasını ve dünya biyo çeşitliliğinin sürdürülmesini sağlar.
- Yerel halkla ilişkiyi ve daha önce tecrübe edilmeyen değişik aktiviteleri sağladığı için turistler için daha hoş deneyimler sağlar.

- Turizmin ekonomi, çevre ve sosyal yaşama olumsuz etkilerini en aza indirir.
- Eko-turizm kültürel açıdan duyarlı olup turist ve ev sahibi halk arasında saygıyı sağlar, yerel gurur ve güven oluşturur.
- Eko-turizmin bir diğer avantajı da yüksek maliyetli yatırımlar gerektirmemesi böylece gelişmekte olan ülkelerde hızla benimsenen bir sektör olmasıdır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Türkiye'ye giriş yapan turistlere uygulanan anketlerde 'doğa amaçlı' seçeneği bulunmadığı ve bu alanda Kültür ve Turizm Bakanlığı ve İl Müdürlüklerinin herhangi bir veri toplama çalışması olmadığı için Türkiye eko-turizm arzı ve talebi konusunda analiz yapmak ve yorumda bulunmak oldukça zordur. Ancak Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin ve yerli turistlerin büyük çoğunluğu tatillerinde doğada yürüyüş, trekking, rafting, foto safari, kuş gözlemciliği, yamaç paraşütü gibi doğada yapılan aktivitelere katılmayı tercih etmektedir.

1.6.5.8. Akarsu Turizmi (Rafting-Kano)

Akarsu Turizmi kısaca bir bölgede bulunan akarsular üzerinde yapılan turizm amaçlı sportif aktiviteleri kapsayan faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Akarsu turizmi denildiği zaman akla her ne kadar doğal güzellikler ve akarsu üzerinde bot gezileri gelse bile akarsu turizmi aktivitelerinin başında akarsu üzerinde yapılan rafting, kayak ve kano gibi su üzerinde yapılan spor türleri gelmektedir. Bu su sporları türleri içerisinde en çok tercih edilen tür ise raftingdir. Su sporları kişilerin bireysel uğraşları sonucu gelişen ve bu sayede geniş gruplara dağılan aktivitelerdir. Akarsu turizminin gelişmesinde raftingin çok büyük yeri vardır. İnsanların rafting yapmaları sonucu gelişen akarsu turizmi bu turizm türünün kitlelere yayılmasını sağlamıştır. Rafting, raft adı verilen botlarla derinliği yüksek olan nehirlerde gerçekleştirilen bir akarsu sporudur. Raftingin amacı, bir ekip ruhu halinde 6 veya 8 kişilik takımlarla üzerinde bulunan nehirde raftı devirmeden sadece kürekle nehir içerisinde bulunan kayalar ve engelleri geçerek bitiş noktasına ulaşmaktır. Raftingin, günümüzde her geçen gün yalnız kalan ve kendini bireyselleştiren insanlar için rekabet ortamında başarılı olabilmeleri ve ekip ruhunu anlayabilmeleri için önemi her geçen artmıştır (Kozak ve Bahçe, 2009: 173-174).

Akarsu turizmi Dünyada ilk kez 1869 yılında Büyük Kanyon'daki Colorado Nehri üzerinde, ülkemizde ise ilk kez 1992 yılında Çoruh nehrinde yapılmıştır. Ayrıca ülkemizde, Köprü çay, Manavgat Çayı, Dim Çayı, Adana-Feke-Göksu Nehri, Zam atı Irmağı ve Fırat nehrinin bir kısmında da akarsu turizmine yönelik faaliyetler uygulanmaktadır. Türkiye zengin doğal, kültürel ve tarihi değerlere sahip bir ülkedir. Bu doğal değerler içerisinde Su sporları için turistlere çok fazla sayıda akarsu turizmi potansiyeli sunmaktadır. Ülkemizin tarihi, arkeolojik, kültürel ve otantik değerlerine destek olan akarsu turizmi, diğer turizm türleriyle uyumlu bir şekilde bütün oluşturmaktadır. Ülkemizde çok sayıda akarsu kaynağı bulunmaktadır ve bunların birçoğu akarsu sporlarına uygun durumdadır (Torun, 2015: 20).

1.6.5.9. Macera Turizmi

Macera turizmi, 1980'li yıllarda insanların alternatif turizm kaynaklarına yönelimi sürecinde ilk olarak Yeni Zelanda'da hızla gelişme göstermeye başlamıştır. Farklı macera ortamları arayan, tehlikeden ve yüksek tehlike riskinden hoşlananların katıldıkları bir turizm türüdür. İnsanların yoğun ve stresli iş ortamlarından uzaklaştıran, onları monoton hayatın dışarısına çıkararak yeni şeyler öğrenme ve yeni yerler görme olanağı sağlayan macera turizmi dünyada ve ülkemizde her geçen gün hızla yaygınlaşmaktadır. Macera turizmine benzer bazı turizm faaliyetlerine örnek olarak dağcılık, rafting, vahşi doğa gezileri, mağaracılık ve yamaç paraşütçülüğü örnek verilebilir. Dünyanın bazı bölgelerindeki coğrafi yapılar (Nepal'de Himalaya Dağları, Türkiye'de Ağrı Dağı ve Çoruh nehri gibi) macera turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır (Torun, 2015: 21).

Macera turizmi, geleneksel açık hava rekreasyonlarının gelişmiş şeklidir. Macera turizmini diğer rekreatif faaliyetlerden ayıran en önemli özellik, aktivitelere katılan insanlara daha riskli ve tehlikeli bir deneyim yaşatmasıdır. Aktivitelerin geleneksel özellikleri, genellikle, özel bir açık hava ortamlarında yapılan yetenek unsurlarını içerir. Bu ortam, doğaya uygun bir şekilde bağımlı olarak gerçekleşen doğa turizmi veya doğanın çevresel olarak sağlam ve sürdürülebilir olduğu eko-turizm gibi özel ilgi seyahatlerindeki, ilk çekimi sağlayan unsurdur. Macera turizmi için katılan turistleri yönlüten ilk etken yapılan etkinliklerdir. Bu durumda, macera turizminin büyümesi ve gelişmesi,

kurumların organize olmaları ve ticari kurumlar tarafından hazırlanan geniş etkinlik türlerinin bulunmasına bağlıdır (Garda, 2010: 72).

Tablo-5: Macera Turizmi Faaliyetleri

Kara İle İlgili	Su İle İlgili	Hava İle İlgili
Kros Kayak	Yer Altı Raftingi	Balon Seyahati
Yamaç Aşağı Kayak	Mağaracılık	Yelken Kanat
Helikopterli Kayak	Gemiyle Seyahat	Planörcülük
Kayakla Yürüyüş	Tüplü ve Tüpsüz Dalış	Helikopterli Esnek Atlayış
Kapsamlı Doğa Yürüyüşü	Jet Motosiklet	Paraşütçülük
Araçlı Safari	Jet Botçuluğu	Yamaç Paraşütü
Makaralı İp İnişi	Tekne Paraşütü	Helikopter Gezileri
Dağ Bisikletçiliği	Yüzey Raftingi	
Dağcılık	Kanoculuk	
Rehberli Buzul Yürüyüşü	Nehir Sörfü	
Atla Gezinti	Nehir Kızağı	
Kara Avcılığı	Su Kayağı	
Kaya Tırmanışı	Rüzgar Sörfü	
Esnek İp Atlayışı	Balık Tutma	
Sabit İpli İniş		

Kaynak: Gülcan, 2004: 6.

Macera turizmini yukarıda adı geçen aktivitelerle sınırlamak mümkün değildir. Bu faaliyetleri ve dünya genelindeki en iyi destinasyonları şu şekilde sıralayabiliriz: (Torun, 2015: 21-22).

- **Slovakya:** Dünyada macera turizminin uygulanabilirliği bakımından en iyi ülke konumundadır. Ülke dünyaca ünlü dağlık bölgeleri bünyesinde barındırmaktadır. Bunların başında özellikle Tatra Dağları bulunmaktadır. Tatra dağları muhteşem konumuyla bölgeye gelen turistlere son derece mükemmel macera tutkusu yaşatmaktadır.

- **İsrail:** Ülke 273 km kıyı şeridiyle çöller, ovalar, tepelik ve dağlık bölgelerle uzayıp giden konumu ile turistlere macera turizmi tutkusu yaşatmada çok büyük önem arz etmektedir. İsrail’de tüplü dalış, rüzgâr planörü, deve safarileri ve kayak gibi aktiviteler yaygın durumundadır.

- **Çek Cumhuriyeti:** Ülke macera turizmi değerleri bakımından en ünlü şehri Prag ile tanınmaktadır. Prag’ın bulunduğu bölge aynı zamanda benzersiz mağara sis-

temlerine, göllere, dağlık alanlara, alçak tepelere, düzlüklere ve nehirlere sahiptir. Ülke-deki en popüler macera aktiviteleri bisiklete binmek, çeşitli su sporları, balıkçılık ve tırmanma olarak bilinmektedir.

- **Estonya:** Günümüzde benzersiz doğal yapısı ve zengin vahşi doğası ile öne çıkan ülkenin neredeyse yarısı ormanlarla kaplıdır. Estonya aynı zamanda Avrupa’da nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu ülkedir. Ülke sessiz bir ortamda doğal yaşamı gözlemek, tırmanış yapmak ve kamp turizmi için ideal bir ortam sunmaktadır.

- **Slovenya:** 43 kilometrelik kıyı şeridi, yüzölçümünün yarısını kaplayan ormanları ve tüm ülkeye yayılan dağlarıyla Slovenya macera turizminin en önemli destinasyonlarından birisidir.

Yukarıda bilgileri verilen ülkelerin dışında, Şili, Bulgaristan ve Litvanya’da dünyanın önemli macera turizmi destinasyonları arasında yer almaktadır (Torun, 2015: 21-22).

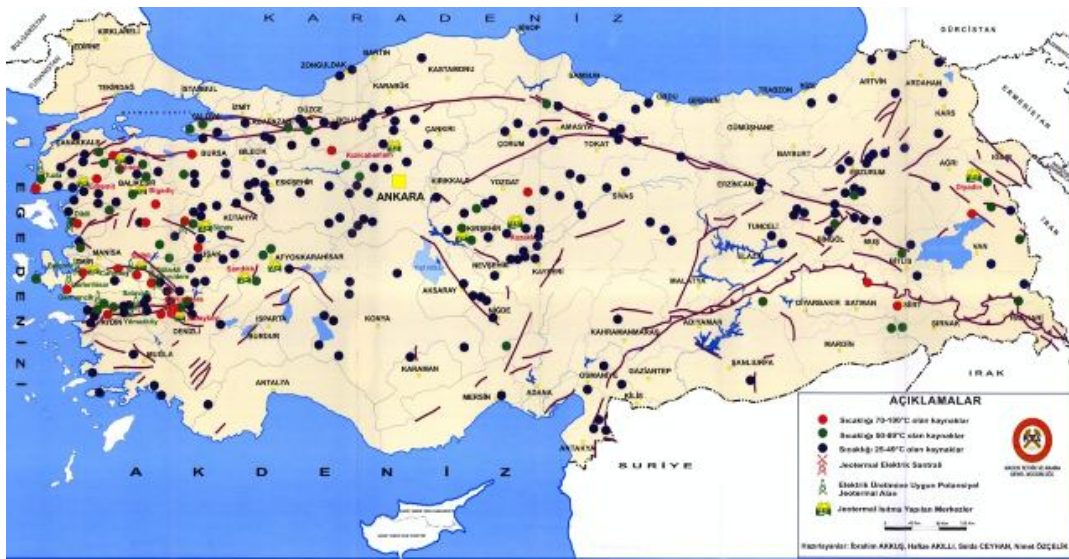
1.6.5.10. Termal Turizm

Son günlerde dünyada sağlık sorunlarının artması sebebiyle insanlar sağlıklarını yakalamak için termal turizm türüne ilgi göstermeye başlamıştır. Bu sayede termal turizm kavramı, çoğu zaman insanların kaybolan sağlıklarını tekrar kazanmalarına ve bazen de sağlıklarını uzun süre koruyabilmeleri için ortaya çıkmaktadır. Sağlık için gerekli olan turizm türü olarak ele alınan termal turizm; doğal olarak yerin altından belirli bir sıcaklığa sahip olarak yer üstüne çıkan ve faydalı mineralleri içeren şifalı suların, çamur ve buharların bulunduğu bölgelerde bölgeye özel iklim koşulları içerisinde gerçekleşen turizm türüdür. Günümüzde tıp bilimi çok gelişmiş tekniklere ve ekipmanlara sahip olmasına rağmen, tıp otoriteleri genelde doğal yöntemleri ve şifalı suları hastalarına önermektedirler (İlban vd., 2008: 106-107).

Termal turizm kavramı bir çok farklı tanımlarla açıklanmıştır. Kültür ve Turizm bakanlığı ise termal turizmi, “Termomineral su banyosu, içme, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerinin birleştirilmesi ile yapılan kür (tedavi)

uygulamaları yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türü” şeklinde tanımlamıştır. Sıcaklıkları 20-110 C arasında, debileri ise 2-500 lt/sn arasında değişebilen 1500’den fazla kaynağa sahip bulunan ülkemiz kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında değerlendirilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Şekil-5: Türkiye Jeotermal Kaynaklar Haritası

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Ülkemiz, yüksek mineralizasyon içeriği sayesinde etkin tedavi edici özelliklere sahip termal su potansiyelinin, zengin kültürel, doğal değerleri ve iklimsel özellikleri ile birleşmesi sonucunda benzersiz bir sağlık turizmi ortamı sunmaktadır.

Sağlık turizmi türlerine bakıldığında ağırlıklı olarak; medikal turizm, termal/SPA/wellness turizmi, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olmak üzere dörtlü bir sınıflama yoluna gidildiği görülmektedir (Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013: 12).

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZMİN SOSYO-EKONOMİK-KÜLTÜREL ETLİLERİ

2.1. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi

Turizm faaliyetleri önceki yıllarda toplumun sadece belirli bir kısmına hitap ederken, son yıllarda kişilerin ekonomik durumlarının artması, çalışma koşullarının gelişmesi, bölgeler arası gelişmişlik düzeylerinin azalması, teknolojik gelişmeler sonucunda ulaşımda hız ve konforun ön plana çıkması, haberleşme ağının gelişmesi, uluslararası ilişkilerin artması, toplumun eğitim seviyesinin ve turizm bilincinin artması sonucunda, günümüzde farklı gelir grubundan, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan bütün insanların istek ve arzularına cevap vermektedir. İnsanların taleplerinde meydana gelen bu değişim, büyük metropol şehirlerde ve sanayileşmiş bölgelerde yaşayan insanların yoğun iş temposunun ve şehrin vermiş olduğu stresi kırsal alanlarda atma gereksinimi, kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmaktadır. Talepteki artışa bağlı olarak kırsal turizmin kırsal alanlara olan ekonomik ve sosyal etkileri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Ekiztepe, 2012: 86).

Kırsal kalkınma ile kırsal turizm arasında doğru yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Kırsal bölgelerde kırsal turizm tarım dışı yapılabilecek yeni faaliyet alanları sunmaktadır. Ayrıca kırsal kalkınmada bölge için öncü ve en önemli sektörlerden birisi kırsal turizmdir. Kırsal bölgelerdeki doğal-kültürel değerlerin zenginliği turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi yönünden önemli bir potansiyel arz etmektedir. Türkiye de kırsal turizm incelendiği zaman nüfusun %35'inin kırsal bölgelerde yaşadığı ve bu nüfusun, kişi başına ortalama yıllık geliri kentte yaşayan bir bireyin ancak % 40'ı kadardır. Bu yüzden bölgede tarımsal faaliyetlerin en önemli geçim kaynağı olduğu bir gerçektir. Türkiye'nin son yıllardaki sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınma sürecinde, modernleşme çabaları, sanayileşme ve sosyo-ekonomik dönüşümün bir sonucu olarak, kent ile kırsal bölgeler arasında gelişmişlik farklılıkları belirgin bir hale gelmiştir. Bu sosyo-ekonomik yapılarından dolayı kırsal bölgeler, kentlerin göstermiş olduğu gelişme hızını yakalayamamıştır. Türkiye'de her ne kadar ülke genelinde gelişmişlik farklılıklarının en aza indirilmesine yönelik politikaların uygulamaya konulmasıyla, kırsal bölgenin gelişmesi ve kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesinin

yükseltilmesi bakımından bazı gelişmeler kaydedilmişse de, bu gelişmeler halen istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu gelişmişlik farkını ortadan kaldırmanın bir yolu da kırsal kalkınmanın öncü sektörlerinden biri olan kırsal turizmdir (Çeken vd., 2007: 9). Kırsal kalkınmada kırsal turizme ihtiyaç duyulmasının sebepleri ise şöyledir: (Soykan 2006: 73).

- Kırsal bölgelerde geleneksel kültürün korunması bölge için çok değerlidir.
- Kırsal turizm sayesinde bölgede birçok sektörde iş ortamı yaratılabilir.
- Kırsal bölgelerde kırsal turizmin gelişmesiyle ürünlerde çeşitlendirmeye gidilmekte ve yeni ürünler ortaya çıkmaktadır.
- Kırsal turizm, bölgede yaşayan yerel halkı bilgilendirmede önemli bir unsurdur.
- Daha önceleri kırsal bölgelerde çiftçilere destek devlet tarafından sadece tarım içeriğinde verilmekteydi fakat şu dönemlerde başka uygulamalar içinde destek verilmektedir.
- Kırsal bir bölgede el sanatları, başta bölge olmak üzere o ülkenin kültürel değerlerinde öncelikli ve önemli bir yer tutmaktadır.
- Kırsal bölgelerde kültürel üzerine yapılan çalışmalar her zaman eksik kalmıştır.
- Kırsal turizmde tarihi ve doğal yapılardan restorasyonlar sayesinde çeşitli şekillerde yararlanmak mümkündür.
- Eski toplumlarda kadının rol alma yetkisi oldukça kısıtlı olmasına rağmen günümüzde kadınlar önemli roller almaya hazırdır.
- Kırsal turizmin bölgede sürdürülebilirliği sayesinde bölgede bulunan doğal ekosistemlerin korunmasını da sağlamaktadır.
- Kırsal bölgede kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği geliştirilerek bölgede kırsal kalkınma girişimlerinin harekete geçirilmesi amaçlanmıştır.
- Bölgede bulunan yerel halk, yapmış olduğu işleri geliştirerek kurumsallaşmaya gitmektedir.

- Yönetişim kavramı altında mahalli idareler organize bir şekilde çalışmalıdır.
- Kırsal bölgede, bölge kültürünün, yerel ve doğal ürünlerin tanıtımı yapılmalıdır.
- Şehirlerde bölge halkı tarafından kurulan köy kalkındırma dernekleri, kültür-tanıtma vakıfları ve benzeri sivil toplum kuruluşlarının kırsal kalkınmaya katkılarının artırılmasıdır.
- Bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgi ve deneyim paylaşımının sağlanmasıdır.

2.2. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Kırsal turizm diğer turizm türlerine göre farklılıklar taşımaktadır. Kırsal turizm, diğer turizm türlerine göre daha kolay geliştirilebilir ve ekonomik olarak ta daha az maliyetlidir. Kırsal bölgeler bu şekilde yerel yönetim kurumları ve yerel halkın birlikte işbirliği ile bölge dışı bağımlı olmadan gelişebilir. Belli bölgelerde turizmi geliştirmek için büyük yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat kırsal turizm oldukça küçük sermayelerle de gelişebilir. Kırsal turizmin, öncelikle yerel halk tarafından yönetilmesi gerekmektedir. İlk olarak bölge dışından yatırımcılara ihtiyaç duyulmamalıdır (Ünal, 2014: 40-41).

Dünyada kırsal turizm ülke ekonomisi açısından önemli bir sektör durumundadır. Çünkü turizm, ülkeler için önemli bir gelir kaynağı ve döviz girdisi sağlamakla birlikte bölgeler arası gelişmişlik düzeylerini yakınlaştırma, gelişmekte olan ülkelere yeni istihdam sağlama ve yeni meslek alanlarının açılması sayesinde işsizliğin azaltılması ve turizmin diğer tamamlayıcı sektörlerinin canlılık kazanması açısından sosyal kalkınma da büyük öneme sahiptir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 67-68). Ekonomik faktörler turizm sektörünü sürekli etkilemektedir. Örneğin olimpiyatları düzenleyecek bir ülkede yaşanan ekonomik sorunlar yatırımları olumsuz etkiler ve bunun sonucunda da olimpiyatları düzenleyememe gibi durum ortaya çıkabilir. Bu sorunun sonucunda olimpiyatlar için ülkeye gelecek milyonlarca insan ülkeye gelemeyecektir ve buda ülke ekonomisine döviz girdisine engel olacaktır.

Çeken vd., (2007) tarafından, kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan ekonomik etkileri, aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

- Kırsal turizmin yaratmış olduğu istihdam sayesinde, kırsal bölgelerde yaşayan halkın işsizlik oranı azalmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayanların en önemli sorunlarından bir tanesi de işsizliktir. Bu bölgelerde kırsal turizmin gelişmesi, bölgede turizm sektöründe hizmet verecek yeni yatırımların yapılması ve bunun sonucunda da bölgede yaşayan pek çok sayıda insanın işe alınması anlamına da gelmektedir.
- Turizm sayesinde, kırsal bölgelerde tarımla uğraşan halkın yetersiz ve istikrarsız gelirleri artmakta, refah düzeyi yükselmekte ve kaliteli ürünün gerçek fiyatını bulmasına katkı sağlar.
- Kırsal bölgede turizmin gelişmesi sonucunda bayanların turizm işletmelerinin farklı bölümlerinde istihdam edilmesi sonucu işsizlik oranında azalmalar olmuştur.
- Bölgede kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte, bölgenin doğal güzellikleri pazarlanarak yerel halka ek bir kaynak yaratır ve kırsal bölge ile şehir arasındaki gelir dağılımındaki dengesizliğin azalmasına katkıda bulunur.
- Kırsal bölgelerde yerel turizm kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılmasıyla ekonomik gelir artırıcı faaliyetler arttırılmakta ve bunun sonucunda yerel halkın işbirliği ile bölgesel kalkınmanın güçlendirilmesine yol açılmaktadır.
- Kırsal turizmin bölgede gelişmesiyle birlikte bölgede yaşayan yerel halkın aile pansiyonculuğu uygulamaları, bölge halkına ek bir gelir sağlamaktadır.
- Turizm birçok sektör ile ilişki içerisindedir. Kırsal bölgede yapılan turizm yatırımları ile birlikte, inşaat sektörü ve buna bağlı yan sektörlerde gelirlerini her geçen gün arttırmaktadır.
- İnsanların gelir durumundaki artış sonucu katılmış oldukları kırsal turizm faaliyetlerinde daha önce kazanmış oldukları gelirlerini bu bölgelerde harcamaları sonucunda, kent ile kır arasındaki gelişmişlik düzeyi arasındaki farklılık azalmaktadır.

- Bölgede kırsal turizmin gelişmesine bağlı olarak bölgenin alt- üst yapı sorunu da ortadan kalkmaktadır. Bunun sonucunda kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesi turizm yatırımları sayesinde yükselmektedir.

2.3. Kırsal Turizmin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri

Turizm sektörü bölgenin vermiş olduğu imkanlar üzerinde şekillenen ekonomik bir sektördür. Bu yüzden turizm sektörü çevre ile yaşamsal bir ilişki içindedir. Son günlerde dünyada çevresel sorunlar çok büyük tehlikeli boyutlara ulaşırken, diğer yandan insanların çevreyi korumaya yönelik duyarlılığın da artışların olduğunu görmekteyiz. Bölgesel bir değer evrensel bir değer olduğu bilincinin geliştirmede turizmin katkısının büyük olduğu açıkça görülmektedir. Doğal ortamı yaşamak için kırsal bölgeleri tatil amacıyla seçen turistler için ormanların ve dağların kirlenmemesi, gelenek göreneklerin yok olmaması, bölgesel yiyecek- içecekleri tatma, tarım ve hayvancılığa bağlı geleneksel üretim biçimlerinin canlı kalması büyük önem taşımaktadır. Kısacası kırsal turizmin bir bölgede sürdürülebilirliği için doğanın ve kültürün korunması önemlidir (Uçar vd., 2012: 77). Kırsal turizm sürdürülebilir turizm bakımından özellikle son yıllarda doğaya zarar verilmeden yapılan ve buna bağlı olarak ta her geçen gün talep gören bir kavram haline gelmiştir (Albacate-Saez vd., 2006: 48). Kırsal turizm, hem kırsal bölgeler hem de doğal kaynaklara dayalı bir turizm türü olduğundan doğal çevrenin korunması bölgeye önemli katkılarda bulunur (Moyle vd., 2010: 4). Kırsal turizmin doğal çevre üzerindeki etkileri şu şekilde sıralanabilir:

❖ **Ekosistemin Bozulması:** Kırsal turizm hassas doğal çevrelerde, her zaman ekosistem için bir risk faktörüdür (Soykan, 2006: 75). Özellikle, kırsal turizm kapsamında yapılan av gibi turistik aktiviteler vahşi canlı yaşamı için risk oluşturmaktadır (Haldar, 2007: 122). Kırsal turizm, doğal yapıda yıpranmaları arttırma, yerel alanla dost olmayan yeni gelişmelere olanak sağlama, kirlenmenin artışı, gürültü, görsellik, çöp vb., yerel biyolojik çeşitliliği etkileyebilmektedir (Kiper, 2006: 36).

❖ **Altyapı ve Üstyapının İyileşmesi:** Kırsal turizm, kırsal bölgelerin en büyük problemleri olarak görülen ulaşılabilirlik ve tanıtımın yetersizliği gibi problemlere kamu

yatırımlarıyla alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesine de katkıda bulunur (Çolak, 2009: 49).

❖ **Restorasyon Çalışmalarının Artması:** Kırsal turizmde tarihsel ve doğal yapılardan yararlanıldığından dolayı kırsal ortamların iyileştirilmesi ve sürekli kullanılacak hale getirilmesine sürekli ihtiyaç vardır. Turizm sektöründe turizm politikalarının kabul görmesi ve kazanılan gelirler sonucu kaynakların devamının sağlanması amacıyla restorasyon çalışmaları yapılmakta ve sürdürülebilir doğal çevre koruma altına alınmaktadır (Ahipasaoglu ve Çeltek, 2006: 74). Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur (Soykan, 2003: 7).

❖ **Çevre Kirliliği:** Kırsal turizmin bir bölgenin alt yapı ve üst yapısına katkı sağlaması yanında tam tersi yönde yani doğal güzelliğin bozulmasına da neden olabilir. Bölgede kırsal turizmin gelişmesiyle aşırı talebin olması ve yapılanmanın da artması doğal ortamın fiziki açısından bozulmasına neden olur. Diğer yandan, bölgeye tatil için gelen insanlar tarafından gerçekleştirilen yürüyüş, tırmanma, kamp gibi turistik aktiviteler çevre kirliliğine neden olabilmektedir (Çolak, 2009: 50-51).

❖ **Çevresel Kirliliği Azaltma ve Çevresel Girişimlere Önderlik Etme:** Turizm ve çevre ortak bir ilişkiyi simgeleyen kavramlardır. Bir turizm faaliyetinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için her zaman temiz ve düzenli doğal bir ortama ihtiyaç vardır. Doğal çevre bir turizm ürünü olma özelliği taşıırken, turizmin var olması için de çevrenin doğallığıyla yaşaması gerekmektedir. Doğaya ve çevreye bağımsız şekilde gelişen bir turizmin kendi kaynağını tüketeceği açıktır. Kırsal turizm aynı zamanda çevresel girişimlere de önderlik eder (Kiper, 2006: 34).

Sosyal ve ekonomik yapı göz önüne alındığı zaman ekolojik ve kültürel değerler en başta gelmektedir. İnsanlar sürdürülebilirlik için esas olan doğal değerlerini koruma amacı ile sektörler arası bir gelişme planı hazırlamalıdır. Koruma ve kullanma dengesinin kurulmasından sonra, ekolojik yapı ve doğal değerlerle ilgili ülke düzeyinde veri tabanı oluşturulması, korunması zorunlu görülen doğal kaynaklara ilişkin detaylı verilerin bilimsel ve uygulamaya dönük araştırmalar ile sentez edilmesi sonucunda, mekan bazında yeni kararların elde edilmesi yoluna gidilmelidir. Herhangi bir kırsal

bölgede, kırsal turizmin geliştirilmesi düşünüldüğünde, yörenin şu özelliklerden en az birkaçına sahip olması gerekmektedir: (Kiper, 2006: 34- 35).

- Su kaynakları (içme ve kullanma suyu olarak yeterli ve kaliteli olmalı, su sporlarından en az birinin uygulanabilmesine olanak vermeli)
- Ulaşım (kolay ve çeşitli ulaşım olanakları)
- Bölgeye yakın alternatifler yerlerin olması
- Konaklama (kapasite yeterli, kaliteli ve standart olmalı, konaklama yanında diğer turizm hizmetleri de sunulmalıdır)
- Kırsal yapılar ve aktiviteler otantik olmalı ve geleneksellik hissedilmeli
- Doğal güzellikler korunmuş bir şekilde bulunmalıdır (doğal parklar, milliparklar gibi)
- Tarihi ve kültürel değerler bulunmalı ve korunmuş olmalı
- Spor etkinlikleri (koşu, yürüyüş, tenis, golf, yüzme, binicilik, kayak, futbol, voleybol vb.) için uygun ortamlar (yürüyüş yolları, koşu parkurları, kayak pistleri, golf alanı, maç sahaları, suyla ilgili donanımlar vb.) olmalı
- Belirli bir alan geleneksel üretim biçimi için turiste sunulabilmeli
- Altyapı hizmetleri tamamlanmış olmalı
- Hizmetler, merkezi veya yerel, örgütsel bir yapıda verilmeli, sağlık, güvenlik gibi konularda gerekli servis olanakları sağlanmalı
- Hizmetler, belirli bir standartta olmalı
- Turistlerin ilgisini çekecek yöreye uygun zengin animasyonlar yaratılmalı
- Bölgedeki yerel halk, turizmi kabullenmiş, bu işi gönüllü yapan, turisti seven ve bu turizm türü için eğitimden geçmiş olmalı ve Tanıtım, yetkili kişiler tarafından doğru kitlelere ve zamanında yapılmalıdır

2.4. Kırsal Turizmin İstihdama Etkisi

Ülkemizde kırsal bölgelerde yaşayan nüfus her geçen gün insanların şehirlere göç etmesi sebebiyle giderek azalmaktadır. Turistik çekim gücü olan bölgelerin gelişmesi için zorunlu olan minimum yerel nüfus miktarının bölgede tutulması ve göçün daha aza indirilmesi açısından kırsal turizm önemli bir unsurdur. Kırsal alanlardan büyük şehirlere göçün önlenmesi, kırsal bölgelerde yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve düzenli gelir dağılımının sağlanması ile kırsal turizmin gelişmesi hedeflenmiştir. Kırsal turizm, kırsal bölgelerde yaşayan insanlara yeni iş sahaları açma ve istihdam sağlamada önemli bir yere sahiptir. Böylece kırsal bölgelerin gelişmesine katkıda bulunarak iç göçü önleyebilir, nüfusu yerinde tutmada önemli rol oynayabilir.

Kırsal alanlarda turizmin gelişmesiyle birlikte yürütülecek faaliyetler için gerekli olan mal ve hizmetlerin üretimleri artmakta ve daha fazla iş görene ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca bu bölgelerde tarım yatırımlarının artması da ek bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Turizmde istihdam edilen kişilerin, mesleki bilgi ve becerilerinin gelişmesine yönelik mesleki eğitimler de gelişmektedir. Bu da kırsal işgücünün eğitim düzeyini olumlu yönde etkilediği gibi istihdam oranlarını da doğrudan etkilemektedir (Uçar vd., 2012: 76).

Turizm sektörünün emek- yoğun olması ve otomasyona diğer sektörlerle göre daha az ihtiyaç duyması sebebiyle insan gücüne olan ihtiyacı daha da artıran bir sektör durumdadır. Bu özelliği ile turizm sektörü, özellikle gelişmekte olan veya gelişmeye uygun ülkelerde turizm sektörünün geliştirilmesi ile yeni iş alanlarının artırılmasında ve istihdam sağlama bakımından önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde her geçen gün artan işsizlik sorunu sebebiyle işsizlik oranı yüksek olan ülkelerde turizm sektöründe istihdamın doğrudan veya dolaylı olarak ekonomi üzerinde yarattığı olumlu etkidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme oranı düşük olduğu için işsizlik oranını azaltmak için hükümetler turizm sektörünü en temel yollardan biri olarak ön plana çıkarmaktadır (Çeken, 2008: 293-295).

Turizmin istihdama etkisi turizm sektörünün gelişmesine ve insanların turizm bileşenlerine olan taleplerine bağlı olarak artar. Sektördeki gelişmelere paralel olarak tu-

ristik tesis yatırımcılarının artması, iş gücü talebini arttırdığı gibi, turizm sektörünün mevsimsellik özelliğinden dolayı talebin yoğunlaştığı dönemde iş gücüne olan talep de artmaktadır. Yoğun geçen sezon sonunda ise iş gücüne olan talepte azalmalar olsa devamlılık söz konusudur. Başlı başına bağımsız bir sektör olmayan turizm sektörü farklı gelir grubundaki tüketicilere, z isteklere ve beklentilere hitap ettiği için farklı sektörlerde hizmet veren birçok sektörü bir araya getirdiği için sektörler arasında çarpan etkisi yaratmaktadır. Bu yönden sürekli olarak istidam üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Uçar, 2010: 94).

Çeken 2010'e göre turizmin ülke ekonomileri üzerinde doğrudan, dolaylı ve uyarılmış olmak üzere üç tip istihdam meydana getirdiği söylenmektedir. Bunlar aşağıdaki gibidir;

❖ **Doğrudan istihdam:** Turizm sektörünün kendi içerisinde ve ona bağımlı olarak gelişen işlerdir. Konaklama, yeme-içme işletmeleri, hediyelik eşya satan mağazalar, bar ve gece kulüpleri, seyahat acenteleri, ulaştırma işletmeleri ve turizm örgütlerinde yaratılan işler bu gruba girmektedir. Uluslararası alanda yapılan araştırmalara göre, turizm sektöründe çalışanların yaklaşık % 75'nin doğrudan istihdam edildiğini göstermektedir.

❖ **Dolaylı İstihdam:** Turizm sektöründe ihtiyaç duyulan mal ve hizmetleri karşılayan, başka bir ifadeyle sektörü desteklemeleri sonucu ortaya çıkan istihdamdır. Tarım, inşaat, gıda, ulaşım gibi hizmet sektörlerinde gerçekleştirilen istihdamlar bu gruba girmektedir.

❖ **Uyarılmış İstihdam:** Doğrudan ve dolaylı istihdamdan sağlanan gelir harcan- dıkça turizmin çarpan etkisi ile ekonomide yaratılan ek istihdamdır

Turizm sektörü, istihdamı arttırdığı gibi bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar üç ana grupta toplanabilir (Yıldız, 2011: 64).

❖ Turiste hizmet sunan bölgelerde istihdam edilen kişilerin çoğu turizmle ilgisi olmayan fakat aynı veya benzer işlerde çalışan kişilerden olması sektörü olumsuz etkileyebilmektedir.

❖ Turizm sektörü dünyanın hemen her yerinde çok sayıda ve küçük ölçekli işletmelerde turistlere hizmet sunmaktadır. Bunun sonucu olarak da kendi işinde çalışanların toplam işgücü içindeki oranı önemli bir düzeye ulaşmaktadır. Bu nedenle, turizm endüstrisinde istihdam istatistikleri yetersiz kalmaktadır.

❖ Turizm sektörü genellikle mevsimlik olma özelliğine sahiptir. Bu yüzden turizm sektörlerinde istihdam edilenlerin sayısında yıldan yıla önemli değişiklikler göstermektedir.

2.5. Kırsal Turizmin Kültürel Etkileri

Sosyo-kültürel etkiler, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak hayat tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlâk kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesindeki değişimlerde turizm faaliyetlerinin etkisi oldukça büyüktür (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 74).

Kırsal bölgelerden çeşitli sebeplerle göç edilmesiyle, kırsal nüfustaki azalma; sosyal düzen ve ekonomik denge bakımından ülkeler için büyük eşitsizlikler yaratır. Böylece turizm kırsal bölgelerin canlılığı ve dinamizmi için zorunlu olan maksimum nüfus miktarının sağlanması açısından önem taşır. Diğer bir ifadeyle kırsal turizm, kırsal bölgeleri kalkındırarak, iç göçü önler ve nüfusun kırsal bölgede kalmasında önemli rol oynar. Kent ve kırsal yerleşmeler arasındaki ilişkilerin kopukluğunu azaltır, iletişimi canlandırır. Kırsal bölgelerin turizme açılmasıyla, bölge halkı, kirli ve düzensiz bir çevrenin turistlere pazarlanamayacağı gerçeği hakkında bilinçlendikten sonra, doğal ortamları bizzat kendisi denetim altına alarak, bölgeyi korumanın doğrudan uygulayıcısı olmuşlardır. Şehirlerde yaşayan insanların kırsal bölgelere seyahatleri ile bölgenin kırsal kültürlerini tanıma ve değişik bir ortamda eğlenme- dinlenme- yeme- içme gibi doğal ortam olanağı bulurlar. Buna bağlı olarak turistlerin her türlü hizmette belirli bir kalite aramaları yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol açar (Öztürk, 2010: 148- 149).

Kırsal bölgelerde kültürel etkileşimi geliştirecek faaliyetlerden bir tanesi de bölgede yapılacak festivallerdir. Festivaller toplumların kültürlerini ve değerlerini yansı-

maktadır. Bazı festivaller yerel yiyeceklere, bazıları etnik özelliklere, bazıları ise halk oyunlarına yönelik olmaktadır. Bölgeye gelen turistlerle yerel halkın birbirlerinin kültürlerini tanıma fırsatı bulması aslında turistlerin seyahatlerinin temelini oluşturan merak ve yeni yerleri keşfetme dürtüsünün sonucudur.

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan kültürel etkileri, aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Çakır vd., 2012: 15):

❖ Kırsal bölgelerde turizmin gelişmesi sonucunda bölgedeki kültürel ve doğal varlıklar koruma altına alınmakta, yerel halk ve turistler bölgenin tarihi ve kültürü hakkında geniş bir bilgiye sahibi olmaktadır. Ayrıca bölgeye gelen turistlerin harcamalarından kazanılan gelirler bölgedeki kültürel anlamda çekiciliğe sahip varlıkların uygun şekilde restore edilmesine katkı sağlamaktadır.

❖ Kırsal bölgelerde turizm faaliyetlerinde iki taraf arasında meydana gelen ilişkiler sonucunda dostluğa bağlı olarak giyim kuşam, yemek kültürü, gelenek görenekler gibi kültürel bileşenlerin alışverişi gibi unsurların sonucunda kültürlerin zenginleşmesi ortaya çıkmaktadır

❖ Bölgede kırsal turizm, hem kültürel mirasın, hem de geleneksel mimari yapının korunmasını olumlu yönde etkilemektedir.

❖ Kırsal turizm, bölgede doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur. Turizm sayesinde kırsal bölgelerde yaşayan halk üzerinde çevre bilinci gelişir. Ayrıca kırsal bölgelerde doğayla iç içe zaman geçiren turistler çevre konusunda daha bilinçli hale gelir ve hayat tarzlarında doğayı korumak konusunda olumlu değişimleri gerçekleştirirler.

❖ Bölgede kırsal turizm sayesinde turizm bilinci gelişir ve buna bağlı olarak yerel halk ile daha çok iletişim kurabilmek için aile pansiyonculuğuna yönelir. Bölgeye gelen turistlerle iletişim sağlamak için yerel halk yabancı dil öğrenme ihtiyacı hissetmektedir.

2.6. Kırsal Turizmin Sosyal Yapıya Etkileri

Kırsal bölgelerde yaşanan ekonomik şartların zorluğu, bölgeyi dışa açılmaya yönelmekte ve buna bağlı olarak ta bölgeye birçok sorunu da yanında getirmekte, insanlar kendilerini geliştirebilmek için kültürel ve ekonomik açıdan yeni arayışlara girmektedir. Bu arayışlar değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak hayat tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesindeki değişimler açısından hem turizmin biçimlenmesine hem de kırsal turizmin sosyo-kültürel bir değer olarak bütünleşmesinde önem taşımaktadır (Uçar vd., 2012: 77).

Kırsal turizm faaliyetlerinin gelişmesi sonucunda turistler, eğlence, dinlenme, yeme-içme ve yeni kültürleri merak etme gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kırsal bölgelerde yaşayan yerli halkla temasa geçip, onlarla çeşitli ilişkiler kurmaktadır. Bu sebeple turizmin toplumsal yapı üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi için, turizm olgusunun birey, sosyal yapı ve kültür üzerindeki etkilerinin de bilinmesi gerekmektedir (Uçar, 2010: 60). Turistler gittikleri kırsal bölgelerde fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bölgedeki yerel halkla iletişime geçerek çeşitli ilişkiler kurmaktadır (Avcıkurt, 2009: 55).

Kırsal bölgelerin sosyo-kültürel etkileri, aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Ekiztepe, 2012: 87).

- Kırsal bölgeler, bulundukları doğal turistik destinasyonlardan dolayı şehirden kırsal bölgelere doğru sürekli insan hareketliliğine sebep olmakta ve bunun sonucunda şehir ve kırsal bölge arasındaki yaşam ve davranış farklılıkları ortadan kalkmaktadır.
- Kırsal bölgede turizmin yarattığı ek istihdamla bağlantılı olarak genç nüfusun ve kadının toplumdaki statüsü güçlenmekte ve dolayısıyla buna bağlı olarak kırsal bölgelerden şehirlere göç sebebi olan maddi sorunlar minimum seviyeye indirilmiş olmaktadır.
- Kırsal bölgede, her geçen gün nüfus artışı olması sebebiyle yaşam şartlarının zorlaşması ve buna bağlı olarak iç göçlerin yaşanması sonucu turizmin gelişmesi azalacak veya tamamen duracaktır.

- Kırsal bölgelerde yerel halkın turizme bağlı olarak turizm işletmeleri kurması sonucu bölgede konaklama, yeme-içme gibi hizmetlere talep eden turistlerle yerel halk arasında çift yönlü bir etkileşim olmakta, iki taraf arasında oluşan sıcak ilişkiler dostluğa kadar ilerlemekte ve buna bağlı olarak yöresel kıyafetler, yemek kültürü, gelenek görenekler gibi kültürel bileşenlerin alışverişi sonucunda kültürlerin zenginleşmesi sağlanmaktadır.

- Kırsal turizmin bölgede gelişmesiyle, kırsal bölgelerde turizm arzını oluşturan tarihi, kültürel ve doğal değerler ortaya çıkarılmaktadır. Bu değerlerin korunmasıyla kültürel bütünlük sağlanacak kent ile kırsal bölge arasındaki ilişki artmış, farklılıklar azalmış olacaktır.

- Kırsal bölgelerde turizmin gelişmesiyle birlikte bölgede turizm bilinci gelişir. Buna bağlı olarak turizmde çalışacak yerel halk için mesleki bilgi becerilerinin gelişmesine yönelik mesleki eğitim de gelişir. Bu da kırsal işgücünün eğitim düzeyini olumlu yönde etkilediği gibi aynı zamanda kırsal kalkınmayı hızlandıran önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır.

2.7. Kırsal Turizmin Altyapıya Etkisi

Kırsal bir bölgenin turizm faaliyetlerine açılabilmesi için öncelikle kırsal turizm potansiyeline sahip olması ve bu potansiyele sahip bir bölgenin daha sonra altyapı- üst-yapı ve yerel örgütlenmelerini tamamlamış olması gerekmektedir. Kırsal bölgede yaşayan yerel halkın temel ihtiyaçlarını karşılayan su kaynakları, enerji sistemleri, taşıma olanakları gibi unsurlar bölge turizme açılmadan önce ihtiyaçları karşılamaktadır. Fakat bölgede kırsal turizmin gelişmesiyle bölgeye gelen yoğun talep sonucu altyapı sistemleri talebi karşılamada sıkıntılar yaşayacaktır. Bölgede kırsal turizm uygulamaları arttıkça ve bölge geliştikçe bölgede eğitim, sağlık, altyapı, yabancı kaynak yatırımları da her geçen gün artacaktır. Bunun sonucunda turist çekimi için bir kırsal bölgeye yapılan yatırımlar sayesinde bölgede yaşayan yerel halk da bundan yararlanacaktır (Uçar vd., 2012: 76-77).

2.8. Diğer Etkiler

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan diğer etkileri aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Dalgın vd., 2007:11-12):

- Bölge değerleri için kırsal turizminin önemi oldukça fazladır.
- Bölgede kırsal turizmle birlikte pek çok sektör arasında çalışmalar yapılacaktır. Bir hizmet sektörü içerisinde kendine yer bulan turizm her ne kadar hizmet sektörü içerisinde yer alsada, taşınmış olduğu birçok özellikleriyle yaklaşık 40 yakın sektörle sektörlere temas içindedir. Buna bağlı olarak bölgede kırsal turizmin gelişmesi sonucu diğer sektörlerinde aynı düzeyde gelişmesine katkı sağlayacaktır.
- Kırsal bölgelerde turizmin gelişmesine bağlı olarak sağlık ve eğitim hizmetlerinde de gelişmeler olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANMARAŞ İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ

Akdeniz Bölgesinin önemli illerinden biri olan Kahramanmaraş'ın kırsal turizm açısından incelenmesi, öncelikle şehrin tarihi, sosyo-ekonomik yapısı, demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olunmasını gerektirmektedir.

3.1. Kahramanmaraş İlinin Tarihçesi

Markasi, Marasion, Margas, Margaji, Marah, Maraksium, Marassion ve Mer'aş gibi değişik şekillerde söylenen ve yazılan Maraş'ın adının menşei ve ne anlama geldiğine dair çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bunlardan birine göre, Maraş şehrini Hitit komutanlarından Maraj adlı birisinin kurmasından dolayı şehre Maraj adı verildiği belirtilmektedir. Yine Sümerlerde de Naras ve Maraş gibi isimlere rastlanmaktadır. M.Ö. 2000–1200 yılları arasında Anadolu'da hakimiyet süren Büyük Hitit İmparatorluğu zamanında Maraş bu devletin önemli şehirlerinden biriydi. Bundan sonra başlayan Gec Hititler zamanında da Maraş, Gurgum adlı bir şehir devletinin merkezi olmuştu. Hititler'den kalan yazıtlarda şehrin adı Maraj ve Markasi şeklinde yazılmıştır (Gökhan, 2014: 17).

Maraş 637'de Müslümanlar tarafından fethedilince tekrar Hititler zamanındaki adıyla anılmaya başlanır. Ancak Maraj kelimesi Arap alfabesinde “j” harfi olmadığından Mer'aş şekline dönüşür. Bunların yanında Maraş adının Arapça “titreditreme” anlamına gelen “R.A.Ş” fiilinden türeyerek “Mer'aş” olduğunu da iddia edenler de var. Maraş ovasında çok fazla pirinç ekimi yapıldığından dolayı da şehrin sıtmalık alan haline geldiği bu sebeple de bu hastalığa yakalananların titremesi nedeniyle titreme alanı anlamına gelen Maraş adı verildiği söylenmektedir. Ancak bu görüşlerin hiçbir ilmi bir kıymeti olmayıp sadece rivayetten, benzetmekten başka bir şey değildir. Elbistanlı dilbilimci Hasan Reşit Tankut da kaynak belirtmeden “kutlu güneş” anlamına geldiği için Maraş'a bu adının verildiğini belirtmektedir (Gökhan, 2014: 18).

Tarih öncesi dönemlerden itibaren yerleşime sahne olan Kahramanmaraş ve çevresi için de yerleşmelerin bu kadar eskiye gittiğini söyleyebiliriz. Bölgede yapılan yüzey

araştırmaları sonucunda Tarih Öncesi dönemlerden Yontma Taş Devrine ait kalıntılara rastlanmıştır ki, bu da bize, Kahramanmaraş bölgesi prehistoryasının Yontma Taş Devrine kadar uzandığını göstermektedir. Yine bu bölge ve çevresinde Tarih Öncesi Devirlere ait yerleşim alanı olarak gösterilebilecek birçok höyükten bahsedilmektedir (Bülbül, 2014: 21).

Bölgede eski çağlardan kalan beş yüzden fazla yerleşim yeri, yani höyük bulunduğu tahmin edilmektedir. Günümüzde bu höyüklerden çok azı incelenmiştir. Bunlardan önemli olan bazıları; Himli Höyük, Koftul Höyüğü, Bozhöyük (Pazarcık), Hopaz Höyüğü ve Karahöyük (Elbistan)'tür. Bu höyüklerde yapılan araştırmalar sonucunda, Hitit, Frig ve Roma dönemlerine ait önemli eserlere rastlanmıştır (Gökhan, 2012: 40-53).

Maraş ve yöresi Anadolu'nun en eski çağlarından beri önemli bir tarih ve yerleşim merkezi olmuş, İç Anadolu'yu Suriye ve Mezopotamya'ya bağlayan kavşak yollar üzerinde olması, bu şehre askerî ve ticari yönlerden büyük önem kazandırmıştır. Ayrıca, Maraş ve ilçelerinde yapılan kazılarda Hitit, Asur, Roma ve Bizans dönemine ait kalıntıların bulunması, burasının büyük bir medeniyet merkezi olduğunu göstermektedir (Altınöz, 2014: 39).

3.2. Kahramanmaraş İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

3.2.1. Coğrafi Konum ve Yer Şekilleri

Kahramanmaraş ili Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesinin keşiştiği noktada, Torosların Güneydoğu uzantısı olan Ahır Dağının eteklerinde 37° 11' ve 38° 36' kuzey paralelleri ile 36° 15' ve 37° 42' doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Tarihten bugüne Irak, Kuzey Suriye, Anadolu ve Akdeniz'i birbirine bağlayan: Amik Ovası'ndan Halep'e oradan Irak'a kadar geniş coğrafyalara egemen olmak için elde tutulması gereken çok önemli bir konuma sahiptir. Kahramanmaraş, (Şekil-8) kuzeyden Sivas, kuzeydoğudan Malatya, doğudan Adıyaman, güneyden Gaziantep, batıdan Adana ve Osmaniye ve kuzeybatıdan Kayseri illeri ile çevrilidir (Koç, 2010: 79).

Şekil-6: Kahramanmaraş İlinin Konumu

Kaynak: <https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmaraş+lokasyon+haritası&espv>. Uyarlanmıştır.

Kahramanmaraş Türkiye'nin, 14.327 km²'lik yüzölçümü ile 11., nüfusa göre 18., büyük vilayetidir. Topraklarının %59,7'si dağlarla, %24'ü plato ve yaylalarla %16,3'ü ovalarla kaplıdır. Deniz seviyesinden 568 m. yüksekte olup, ilin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır. Yeryüzü şekilleri genellikle Güneydoğu Torosların uzantıları olan dağlardan ve bunlar arasında kalan çöküntü ovalardan oluşmuştur. Kahramanmaraş dağlarının yüksek kesimleri genellikle çıplak kayalıklardan oluşmaktadır. Alt kuşaklar orman dokusu ile örtülüdür (KBŞB, 2014: 20).

Kahramanmaraş'ta yükseltiye bağlı olarak bitki örtüsünde belirgin bir tabakalaşma bulunmaktadır. Bozkır, çalı, orman ve yüksek dağ formasyonu olmak üzere 4 çeşit bitki formasyonu görülmektedir. Bunlardan çalı formasyonu 500-1200 metreler arasında yer almaktadır. Karışık çalılardan meydana gelen bu bitki örtüsü maki karakterli olup kermes meşesi, mazı meşesi, laden, sandal, zeytin, dişbudak, sumak, akçakesme, karaçalı, erguvan gibi türleri içermektedir. 350 ile 2000 metrelere kadar olan kısımlarda kuru ve yarı nemli olarak ayırabileceğimiz ormanlar vardır. 800 metreye

kadar kızılçam bulunmaktadır. Kızılçamın arasında kışın yaprağını döken ağaçlara da rastlanmaktadır. 900-2000 metreler arasında karaçam, göknar, sedir, ardıç ve meşe türleri bulunmaktadır. Ayrıca ilin %35 'ine tekabül eden 508.450 hektar alan ormandır (KBŞB, 2014: 20- 21).

Yaz aylarında Kahramanmaraşlılar merkez ve yakın ilçe yaylalarına (Yavşan, Başkonuş, Yedi Kuyu, Karagöl, Yenice kale, Kazma, Kozlu dere, Bertiz gibi) çıkmaktadır. Bu yaylalar temiz havası ve soğuk suları ile ünlüdür.

3.2.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Kahramanmaraş ili, Akdeniz Bölgesi'nin Doğu Akdeniz Bölümü'nde yer almakla birlikte konum itibarı ile Akdeniz Bölgesi'nin Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerine geçiş alanında bulunmaktadır. Bu nedenle Kahramanmaraş ilinde genel olarak Bozulmuş Akdeniz iklimi hâkimdir. İl merkezinin de yer aldığı Kahramanmaraş Ovası ve yakın çevresi Akdeniz iklim özelliklerine sahip iken, ilin kuzeyine doğru gidildikçe yükseltinin de artmasıyla beraber Göksun, Afşin, Elbistan ilçelerinde yaz ile kış arasında sıcaklığın fazla olduğu ve yağışların ilkbahar ayına kaydığı karasal iklim, doğudaki Pazarcık ilçesinde Güneydoğu Anadolu iklim özellikleri görülmektedir. Kahramanmaraş ilinde yıllık ortalama sıcaklıklar güneyden kuzeye doğru yüksekliğin artmasına bağlı olarak azalmakta ve karasallık ön plana çıkmaktadır (Karabulut ve Cosun, 2009: 17).

Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer alan Kahramanmaraş, fauna ve flora açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Başkonuş ve Yavşan Yaylası ile Tekir Vadisi dünyada az sayıda bulunan fauna, flora ve endemik bitki örtüsüne sahiptir. Kahramanmaraş'ta yükseltiye bağlı olarak bitki örtüsü de değişmekte ve Maki, orman ve Alpin formasyonu olarak üç çeşit bitki formasyonu görülmektedir. 500-1200 metreler arasında çalı formasyonu yer almakta olup makilik alanlarda kermes meşesi, mazi meşesi, laden, sandal zeytin, diş budak, sumak, akça kesme, karaçalı, erguvan gibi bitki türlerine rastlanılmaktadır. 1400-2000 metreler arasında karaçam, köknar, sedir, ardıç türleri, meşe türleri, kızılçamların arasında karışık halde bulunduğu ilde 2000 metrelerin üzerinde ise Alpin ot formasyonunu görülmektedir. Geven, burçak, menekşe,

gelifincik, yumak, çoban yastığı gibi türlerin hakim olduğu bu bitki örtüsü Ahır ve Çimen dağlarının yüksek kısımlarındadır (Karabulut ve Cosun, 2009: 117-18).

Tablo- 6: Kahramanmaraş İlinde Bulunan Meteoroloji İstasyonlarına Ait Alt Sıcaklık ve Yağış Verileri

İstasyon Adı	Rakım (m)	R,Sü, (yıl)	O	Ş	M	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıl Ort,
Sıcaklık (°C)															
K.Maraş	572	1960-2012	4,8	6,3	10,5	15,3	20,3	25,1	28,3	28,4	25,1	19,0	11,7	6,7	16,8
Pazarcık	850	1985-2012	3,6	4,8	8,2	14,6	18,6	23,7	27,1	27,5	23,0	16,2	8,7	4,5	15,0
Andırın	1250	1984-1994	3,3	2,8	6,2	12,2	15,3	18,5	21,8	22,3	20,9	15,8	8,5	4,2	12,6
Elbistan	1137	1960-2012	-2,7	-0,7	4,9	10,8	15,4	20,0	23,7	23,2	18,2	11,9	5,1	0,1	10,8
Göksun	1340	1960-2012	-3,8	-2,4	2,8	8,5	13,0	17,7	21,3	20,8	16,2	10,5	4,1	-1,1	9,0
Afşin	1230	1960-2012	-3,3	-1,4	4,0	10,1	14,8	19,4	23,5	23,1	18,4	11,9	4,6	-0,4	10,4
Nurhak		1995-2004	-1,8	-0,1	4,6	9,8	15,1	20,7	24,9	24,8	20,0	14,3	7,0	0,3	11,6
Yağış (mm)															
K.Maraş	572	1960-2012	128,8	114,2	96,6	74,8	39,7	6,5	1,1	0,8	6,6	45,6	83,9	132,6	731,2
Pazarcık	850	1985-2012	71,0	65,4	70,1	37,0	23,3	1,8	1,1	0	3,5	59,9	71,6	85,0	489,7
Andırın	1250	1984-1994	162,6	163,7	144,2	112,7	145,4	87,5	20,6	10,2	27,3	86,6	153,2	154,7	1268,7
Elbistan	1137	1960-2012	43,0	38,5	51,6	53,8	45,5	17,5	4,0	3,0	9,7	35,2	44,3	44,4	390,5
Göksun	1340	1960-2012	84,7	70,3	74,4	67,2	56,0	18,1	5,8	5,9	13,5	44,2	68,2	91,8	600,1
Afşin	1230	1960-2012	50,8	44,2	48,0	53,6	45,0	16,2	4,1	2,0	8,6	34,9	44,2	54,3	405,9
Nurhak		1995-2004	63,9	49,8	63,6	78,3	39,7	7,8	3,0	1,7	5,6	29,2	50,1	96,2	488,9

Kaynak: Gürbüz, 2014: 102.

Kahramanmaraş ilinde Akdeniz yağış rejimine uygun olarak en yağışlı mevsim kış iken, en az yağış düşen mevsim yazdır. Kuzeye doğru gidildikçe iklimde karasallaşmanın görülmesiyle birlikte ilkbahar yağışlarının oranında artış gözlenmektedir. İl içerisinde yıllık yağış miktarları da çok değişiklik göstermektedir. Kahramanmaraş merkezde yıllık yağış miktarı 731,2 mm iken kuzeydeki Elbistan'da 390,5 mm'ye düşmekte, batıdaki Andırında ise 1268,7 mm'ye çıkmaktadır (Tablo-6).

Bu farklılıkların görülmesinde Kahramanmaraş'ın yükselti, bakı, hava kütleleri, orografik özellikler ve özel konum özellikleri etkili olmaktadır. Yağışların mevsimlere dağılışı incelendiğinde; yağışların genellikle kış aylarında olduğu görülmektedir. Yıllık yağış miktarının Kahramanmaraş merkezde %51'ü, Pazarcık'ta %45'i, Nurhakta %43'ü, Göksun'da %41'i kış mevsiminde düşmektedir. Bu istasyonlarda kış mevsimini ilkbahar, sonbahar ve yaz takip etmektedir. Bu özellikler Akdeniz yağış rejiminin

özelliklerini yansıtmaktadır. Kuzey ilçelerinden sadece Elbistan'da en fazla yağış ilkbahar aylarında düşmektedir (Gürbüz, 2014: 102-103).

Genel olarak, Kahramanmaraş ve çevresinin kış aylarında Sibiryaya yüksek basıncının etkisi altında kalmasından dolayı sıcaklığın azaldığı, yaz aylarında ise basınç merkezlerinin yer değiştirmesi sonucunda Basra alçak basıncının etkisi altına girmesiyle sıcaklığın arttığı görülmektedir (Karabulut vd., 2010: 414-416). Bu nedenle sıcaklığın ocak ayından itibaren ağustosa kadar tedrici olarak arttığı, eylül ayından ocak ayına doğru da hızlı bir şekilde düştüğü görülmektedir. Aynı zamanda yıllık ortalama sıcaklıklar güneyden kuzeye doğru yüksek ve karasallığın artmasına bağlı olarak azalmaktadır.

Kahramanmaraş'ın güneyinde Akdeniz, kuzeyinde ise karasal iklim görülmektedir. Genel olarak kışları ılık ve yağışlı, yazları ise sıcak ve kurak geçer. Kışın karlı gün sayısı bir haftayı geçmez. Kahramanmaraş genel olarak rüzgarlı bir şehirdir. Kış mevsiminde kar yağışının ardından havanın ayaz olmasıyla dağ ve ova sıcaklık farkından kaynaklanan rüzgarlar çok sert ve şiddetli esmektedir.

3.2.3. Nüfus Yapısı

Cumhuriyetin ilanından sonra ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımda 184.958 kişi olan Kahramanmaraş ilinin nüfusu 2012 yılında 1.063.174 kişi olmuştur. Bu tarihler arasında il nüfusunun büyüme oranı % 475'dir. Kahramanmaraş il nüfusu 1927 yılından 2012 yılına kadar sürekli artış göstermiştir. Fakat yıllık nüfus artış hızı büyük iniş – çıkışlar göstermektedir. 1927 sayımından günümüz kadar en yüksek yıllık nüfus artış hızı 1940 – 1945 yılları arasında % 51,60 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık nüfus artış hızı 1927-1975 yılları arasında dalgalı bir seyir izlemiş, 1975 yılından sonra sürekli olarak azalmaya başlamıştır. Kahramanmaraş ili nüfusunun 1927 yılında %80'i kır, %20'si şehir nüfus iken, 2010 yılında %61'i şehir, %39'u kır nüfusu olmuştur. Genel olarak 1927 yılından 1955 yılına kadar kır ve şehir nüfus oranlarında pek bir fark gözlenmezken 1955 yılından sonra kır nüfus oranı sürekli azalmakta, şehir nüfus oranı ise sürekli artmaktadır. 1927 yılından 1990 yılına kadar kır nüfus oranı şehir nüfus

oranından fazla iken 2000 yılı sayımında şehir nüfus oranı kır nüfus oranının önüne geçmiştir (Gürbüz, 2014: 122).

Kahramanmaraş il nüfusu TÜİK (2015) verilerine göre 546.943 erkek, 528.763 kadın olmak üzere toplam 1.075.706 kişidir. Nüfusun ilçelere göre dağılımı tabloda gösterilmiştir.

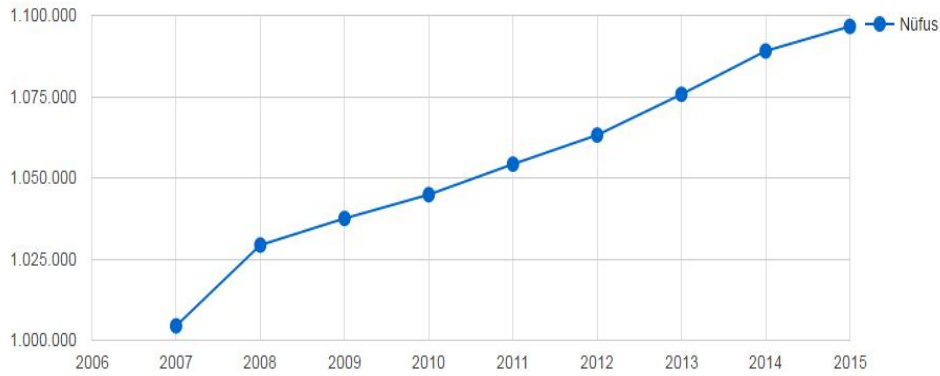
Tablo-7: İlçelere Göre Nüfus Dağılımı

<u>İL/İLÇE MERKEZİ</u>	<u>ERKEK</u>	<u>KADIN</u>	<u>TOPLAM</u>
Afşin	42.222	40.440	82.662
Andırın	18.322	17.621	35.943
Çağlayancerit	12.935	12.341	25.276
Dulkadiroğlu	110.718	105.983	216.701
Ekinözü	7.012	6.449	13.461
Elbistan	71.800	68.693	140.493
Göksun	26.897	26.260	53.157
Nurhak	6.924	6.490	13.414
Onikişubat	180.710	177.160	357.870
Pazarcık	34.627	34.216	68.843
Türkoğlu	34.776	33.110	67.886
TOPLAM	546.943	528.763	1.075.756

Kaynak: (KBŞB, 2014: 22).

Kahramanmaraş ili yıllık ortalama %1- 1,5 seviyesinde bir nüfus artışı göstermiştir. Aynı yıllar için Türkiye ortalaması yaklaşık olarak yıllık %1,3 tür. Genel olarak kendi kendine yeten bir toplum olan Kahramanmaraş göç verme göç alma konusunda oldukça duran bir seyir izlemektedir.

Şekil-7: Kahramanmaraş İli Yıllara Göre Nüfus Grafiği

Kaynak: <http://www.nufusu.com/il/kahramanmaras-nufusu>

Kahramanmaraş ilinde ekonomik ve sosyal şartlara bağlı olarak önemli sayıda göç hareketleri yaşanmaktadır. Özellikle kırsal alanlardan il içerisindeki şehirlere ve diğer illere olan göçler dikkat çekmektedir. Kahramanmaraş il alanının büyük kısmının dağlık alanlardan oluşması, köylerin bu bölgelerde kurulmuş olması kırsal nüfus göçünü artırmaktadır (Gürbüz, 2014: 125).

3.2.4. Ekonomik Yapısı

Kahramanmaraş, yedi bin yıllık tarihi geçmişi ile ekonomik ve sosyal açıdan önemli bir yerleşim merkezi olma özelliğini sürdürmektedir. Dünden bugüne çağın şartlarına uygun iş kollarında kendini gündemde tutmayı başarmıştır.

1980’li yılların başından itibaren tüm Türkiye’de olduğu gibi daha önce hayvancılık ve tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Kahramanmaraş hızlı bir şekilde sanayileşme sürecine girmiştir. Tekstil başta olmak üzere, konfeksiyon, çelik mutfak eşyası, pamuk işleme (çırçır), inşaat, bakırcılık, gıda, yem, ambalaj, kâğıt ve makine imalatı ile ısıtma ve soğutma sistemleri gibi sektörler ilde sanayileşmenin lokomotif sektörleri olmuştur. Bunun yanında nakliye, kuyumculuk, bakır, alüminyum ve plastik doğramacılık, kereste ve yapı malzemeleri sanayi gibi sektörler de Kahramanmaraş ekonomisinin vazgeçilmezlerinden olmuştur (KBŞB, 2014: 22).

Yakın geçmişte, dokumacılık, mobilyacılık, tornacılık, saraçlık, demircilik, kuyumculuk sanatları yanında çeltik üretimi gibi iş kolları da revaçta olmuştur. İlimizin sanayi sektörü tesislerine baktığımızda tekstil ve konfeksiyon, gıda ve metal sanayi tesislerinin ön planda olduğu görülmektedir.

Kahramanmaraş'ın son 10 yıllık ekonomik performansına baktığımızda katlanarak büyüyen dış ticaret rakamlarına, işgücü artışına, yatırımların arttığına ve çeşitlendiğine şahit oluyoruz. Özellikle il ekonomisinin bel kemiğini oluşturan tekstil ve metal mutfak eşyaları üretiminde ülkenin lideri olmanın yanında dünyanın da sayılı merkezleri arasına girmiş durumdadır.

Türkiye iplik üretiminin %35'ini karşılayan Kahramanmaraş, kumaş üretiminin %10'unu, Metal mutfak gereçlerinin %60'ını, Elektrik kurulu gücünün %7'sini, Çimento üretiminin %7'sini, Kağıt üretiminin %20'sini üretmekte, altın işleme ve bayan ayakkabısında ikinci büyük şehir konumundadır. Kahramanmaraş'ta sekiz yılda 5 milyar dolar özel sektör yatırımına imza atılmıştır. 2012 yılında 6,1 milyar lira sanayi üretimi, 2,1 milyar lira tarımsal üretim ve 2 milyar dolar dış ticaret hacmi oluşturmuştur. 1000 büyük şirket içerisinde 16 şirketi yer alan Kahramanmaraş, Türkiye'nin en çok sanayi elektriği tüketen illeri arasında 11. sırada yer almaktadır (Şerbetçi, 2014: 185).

3.3. Kahramanmaraş'ta Turizm ve İlin Çekicilik Unsurları

Akdeniz Bölgesinin doğusunda yer alan medeniyetler kenti Kahramanmaraş; zengin tarihi (kalıntı ve eserler) ve kültürel yapısı, muhteşem doğal güzellikleri, emsalsiz serin yaylaları, tabii termalleri, uçsuz bucaksız barajları, sürekli gelişen modern sanayi, seçkin ve nadide el sanatları, yöresel yemekleri ile alternatif turizmde önemli bir potansiyele sahip olup, tarihi dokusu, zengin kültür mirası, eşsiz tabiat varlıklarıyla bilinmekte, Germanicia Antik Kenti Taban Mozaikleri başta olmak üzere her yıl gerçekleştirilmekte olan bilimsel yüzey araştırmaları sonunda tespit edilen höyükler, kalıntılar ve harabelerden oluşan birçok tarihi ören yerinin bulunması ile arkeolojik bir kent konumunda bulunmaktadır.

Tablo- 8: Kahramanmaraş İli Yerel Turizm Varlıkları

DOĞA TURİZMİ	GASTRONOMİ TURİZMİ	İNANÇ TURİZMİ	KÜLTÜR TURİZMİ	MİLLİ MÜCADELE TURİZMİ	SAĞLIK TURİZMİ	MOZAIKLER
Başkonuş Yaylası	Ekşili Çorba	Ulu Cami	Kapalı Çarşı	K.Maraş Müzesi	Ilıca Kaplıcaları	Germanicia Antik Kenti
Yavşan yaylası	Ekşili Aya Sulusu	Abdülhamid Han Cami	Taşhan	K.Maraş Kalesi	Ekinözü İçmeleri	
Kapıçam Tabiat Parkı	Maraş Kebabı	Taş Medrese	Maraş Kalesi	Kurtuluş Anıtı		
Döngel Mağ. Şelalesi	Mumbar Dolması	İklim Hatun Mescidi ve Türbesi	Tarihi Ceyhan Köprüsü	Kurtuluş Müzesi		
Tekir Yeşilgöz Obruğu	Yanyana (Eliböğünde)	Hatuniye Cami ve Türbesi	Süleymanlı Kanlı Köprü	Sütçü İmam Anıt Mezarı		
Menzelet Baraj Gölü	Tarhana Çorbası	Acemli Cami	Süleymanlı Aslanlı Çeşme			
Fırınz Vadisi	Maraş Tarhanası	Malik Bin Eşter Türbesi	Kocabaş Konağı			
Körsulu Vadisi	İçli Köfte	Yum Baba Türbesi	Mahmut Arif Paşa Konağı			
Savruk Mağarası ve Şelalesi	Acem Pilavı	Alaüddeve Türbesi	Katiphan			
Gavur Gölü	Maraş Dövme Dondurma	Derdiment Dede Türbesi	Dedeler Konağı			
Çimendağı Uludaz	Şıracılık- Kibarlık Üzümlü	Afşin Eshab-ı Kehf Külliyesi	Arasa Cami			
	Maraş Pul Biberi	Elbistan Ulu Cami	Çukur Hamamı			
	Salep	Elbistan Himmet Baba Cami	Saraçhane Çarşısı			
		Elbistan Karahöyük				

Kaynak: DOĞAKA, 2015: 78.

Kahramanmaraş'ı gözde bir kültür ve turizm şehri haline getiren değerlerin başlıcaları şunlardır;

3.3.1. Sağlık-Termal Turizmi

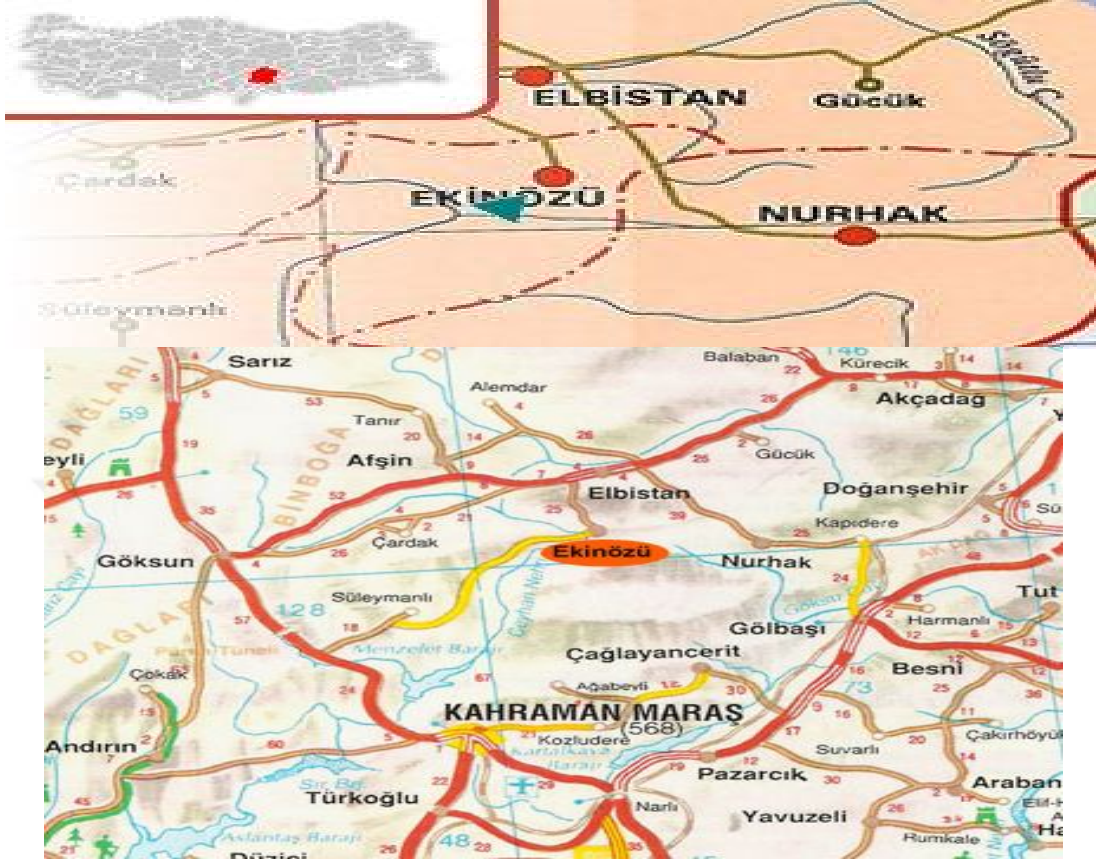
İnsanların seyahat etmek sureti ile ikamet ettiği yerin dışında konaklayarak tedavi olmayı amaçlamaları özel bir turizm çeşidi olan sağlık turizmini ortaya çıkarmıştır. Sağlık turizminin hedef kitlesi, sağlığı bozulmuş olan kişiler ile sağlığını korumaya duyarlı kişilerden oluşmaktadır.

Sağlık Turizmi; “sağlığı koruma, iyileşme amaçlarıyla belirli bir süre için (genellikle 21 gün) yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu doğan hareketlerdir.” (Boz, 2004: 132). Kahramanmaraş'ta sağlık turizmine uygun alanlar Ekinözü İçmeler ve Ilıca (Zeytin) Kaplıcaları'dır.

3.3.1.1. Ekinözü İçmeleri

Kahramanmaraş'a 151 km uzaklıktadır. Ekinözü yerleşmesinin yakın çevresinde yer alan üç kaynaktan oluşmuştur. İnsan sağlığı üzerinde olumlu etkileri bulunan, kapasite ve kaynak nitelikleri bakımından ülkemizin önemli içme kaynakları, geliştirilmesi öngörülen yerler arasında bulunmaktadır. İçmelerin cilt, mide ve böbrek hastalıklarına çok iyi gelen bir suyu vardır. Kaynakların çevresinde Camii, satış yerleri ve 30 kadar pansiyon olarak kullanılan konut vardır. İçmelerde elektrik, içme suyu, telefon ve altyapı da vardır. Ekinözü içmeleri önem ve yatırım önceliği bakımından Ülkemizdeki 10 içme kaynağından biridir. Ayrıca buraya Suriye Irak ve Suudi Arabistan'ın yanı sıra Ülkemizden Kayseri, Adana, Gaziantep, Malatya, Adıyaman ve Şanlıurfa'dan binlerce kişi tedavi amacıyla gelerek Kahramanmaraş turizmine olumlu katkılarda bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Şekil-8: Ekinözü İlçesi Haritası

Kaynak: www.maraş.konum

İçme kaynağının eski adı "Cela" olarak bilinir. Kaynak emniyeti korunmuştur. Kaynak yakın çevresi yapılanma ve yeni gelişmeler için uygun ve elverişli alanlara sahiptir. Ekinözü içmeleri ile ilgili yeni yapılanmalar sırasında içme sularının kirlenmeye karşı korunması gerekir. Ekinözü içme kaynağı yol bağlantısı yeterlidir. Ekinözü ilçesinin nüfusu ise her geçen yıl azalmaya başlamıştır. Bunun en büyük sebeplerinin başında kırdan kente göç olmasıdır.

Tablo- 9: Ekinözü İlçesinin Yıllara Göre Nüfus Değişimi

Yıl	Ekinözü Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	11.886	6.214	5.672
2014	12.526	6.544	5.982
2013	13.461	7.012	6.449
2012	13.833	7.212	6.621
2011	14.363	7.454	6.909
2010	14.815	7.604	7.211
2009	15.268	7.871	7.397
2008	15.635	8.000	7.635
2007	15.684	7.981	7.703

Kaynak: http://www.nufusu.com/ilce/ekinozu_kahramanmaras-nufusu

Yörede vasıflı ve yeterli düzeyde konaklama tesisleri gelişmemiştir. Su sıcaklığı 14 santigrat derece, PH değeri 6,1 olan Ekinözü içme suları Bikarbonatlı, Kalsiyumlu Karbondioksitli ve Bromürlüdür. İçme kurlerine elverişli olan kaynak suları kalp ve kan dolaşımı, mide ve bağırsak rahatsızlıkları gibi hastalıklara olumlu etki yapar. Ekinözü içme suları toplam olarak 2139 mg/litre eriyik mineral değerine sahiptir (Kültür ve Turizm Müdürlüğü Envanteri).

Ekinözü İlçesinin ekonomik yapısı genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ancak sezonluk olarak faaliyet gösteren içmeler ilçeye büyük bir canlılık ve hareket getirmektedir. İlçe nüfusunun büyük bir çoğunluğu köylerde yaşamaktadır. Sadece merkez belediyesi olmak üzere bir belediye teşkilatı bulunmaktadır.

Şifalı suları bulunan içmeler nedeniyle önemli bir turizm potansiyeli vardır. Yaz mevsiminin kısa olması dolayısıyla turizm mevsimi de kısa sürmektedir. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları İlçenin en yoğun dönemidir.

İçme merkezi ve çevresinin 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planları İller Bankasınca yapılmıştır. İçme merkezi ile ilgili içme ve konaklama tesislerinin aşamalı olarak desteklenmesi ve teşvik edilmesi öngörülmelidir. Ancak bu yatırımların her yıl İl Özel İdare Müdürlüğü yatırım programında yer alması, İller Bankası veya bu konuda uzman bürolarla işbirliği yapılması gerekmektedir (Kültür ve Turizm Müdürlüğü Envanteri).

Tablo-10: Ekinözü İlçmelerinde Bulunan Konaklama Tesisleri

SIRA	TESİS ADI	ADRESİ	TÜRÜ	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
1	BELEDİYE OTELİ (Yukarı İlçme)	İlçmeler Mah.	OTEL	30	100
2	PARK OTEL	İlçmeler Mah.	OTEL	40	130
3	REYHAN OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	15	50
4	KENT OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	60	180
5	ÖZCAN PANSİYON	İlçmeler Mah.	OTEL	15	60
6	HUZUR OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	48	144
7	EREN OTEL	İlçmeler Mah.	OTEL	14	42
8	GURUOĞLAN OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	18	50
9	SULTAN OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	70	170
10	GÜNEYDOĞU BATMAN OTELİ	İlçmeler Mah.	OTEL	46	135
11	BELEDİYE OTELİ (Aşağı İlçme)	İlçmeler Mah.	OTEL	21	70
12	US PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	10	21
13	KARAKOYUNLU PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	9	18
14	KAPLAN PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	8	15
15	UĞUR PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	12	25
16	HUZUR PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	11	21
17	YILDIZ PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	9	18
18	MURAT PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	9	17
19	RAHİME PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	11	24
20	BİLAL PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	7	12
21	ÇERKEZ PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	10	22
22	KAYA PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	10	20
23	GÜVEN PANSİYON	İlçmeler Mah.	PANSİYON	8	18
24					
25					
			TOPLAM	491	1362

Kaynak: Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Envanteri

İlçede konaklama ile ilgili yeterli ve nitelikli tesis yoktur. İhtiyacı Resmi ve Özel kuruluşlara ait tesisler (Belediye Otel, Bal Otel, Pınar Otel, Taş demir Pansiyon, Çeleyen Pansiyon gibi) tesisler karşılamaktadır. Ayrıca sezon dönemlerinde halk, evlerini pansiyon olarak da hizmete sunmaktadır.

Ekinözü İçmeleri ile İlgili Turizm Bakanlığının Yapacağı İşler:

- a) İmar planı yapımı, yatırımların yönlendirilmesi ve mevzuata ilişkin konularda teknik yönlendirme yapılması.
- b) Eksik olan (Su sondajı, çevre düzenlemesi, wc yapımı, kanalizasyon, yol, su temini vb.) altyapı yatırımları için geliştirilecek proje ve keşfine göre bütçe olanakları dâhilinde bir mali katkı sağlanması.
- c) Planlanan söz konusu alanlarda yapılmak istenecek tesislerin turizm yatırım ve işletme belgesine kavuşturulması.
- d) Turizm bakanlığından belge alacak tesisler için mimari proje yardımı yapılması.
- e) İmar planı kararı ile turizm kullanımına ayrılmış hazine mülkiyetindeki arazilerin veya turizm Bakanlığına yetki verilmesi halinde yerel idareye ait arazilerin, talep halinde yatırımcılara uzun süreli kiralanması.
- f) 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca, turizm bölge alan veya merkezi olarak ilan edilen yerlerde planlama ve altyapı çalışmalarına Bakanlığınca doğrudan katkı sağlanması.

3.3.1.2. Ilica (Zeytun) Kaplıcaları

Ilica (Zeytun) Kaplıcası Kahramanmaraş'ın 72 km kuzeyinde eski Elbistan Kahramanmaraş kervan yolu üzerinde Berit Dağları eteklerinde Ilica Beldesinde yer almaktadır. Antik dönemden bugüne kadar çeşitli uygarlıklara hizmet vermiştir. Bölgenin Bizans döneminde Mezopotamya'yı, Orta Anadolu ve İstanbul'a bağlayan yol üzerinde olması da gelişimini hızlandırmıştır. 1886 tarihli (1302) Osmanlı salnamesinde, Zeytun yerleşmesinden ve yerleşmeye yarım saat uzaklıktaki kaplıcadan bahsedilmektedir. Selçuklular tarafından Zeytun'da bir hamam yaptırılmıştır. Suyun sıcaklığı 45 derecedir. Bugünkü Ilica yerleşmesinde iskan 1880'lerden itibaren termal kaynağın bulunduğu dere içerisinde başlamıştır. 1935 yılında 385 nüfuslu bir köy durumunda olan yerleşmenin nüfusu kaplıca kullanımının getirdiği ekonomik canlılık ve potansiyele dayalı olarak devamlı artmıştır. Bugün Ilica'nın nüfusu 2.600'ü

geçmiştir. Mevcut nüfusun en önemli geçim kaynağını ise termal turizme yönelik ekonomik faaliyetler oluşturmakta ve yaz sezonunda çok sayıda insan çalışmak için yöre dışından buraya gelmektedir (Sandal ve Karademir, 2015: 43).

Tablo-11: Ilıca'nın Sayım Yıllarına Göre Nüfus Gelişimi

YIL	NÜFUS	YIL	NÜFUS
1935	385	1975	1071
1945	434	1980	1241
1950	570	1985	2102
1955	676	2007	2773
1960	784	2010	2664
1965	860	2012	2607
1970	887	2013	2614

Kaynak: (Sandal ve Karademir, 2015: 43).

Yörede kış yağışlarının fazla ve yaz kuraklığı süresinin uzun olduğu Akdeniz makro iklim tipi görülmektedir. Ancak bölgede yükseltiye bağlı olarak iklim elemanlarında ve değerlerinde değişimler görülür. Sahada yıllık ortalama sıcaklıklar yaklaşık 13 C'dir. Aylık ortalama sıcaklıklar incelendiğinde en sıcak ayın Temmuz, en soğuk ayın ise Ocak ayı olduğu görülmektedir. Yörede yükseltinin 950-1100 m. arasında değiştiği dikkate alındığında araştırma alanında yıllık ortalama sıcaklık değerinin 12°C–14°C arasında değiştiği hesaplanmaktadır. Yıllık ortalama yağış miktarı Göksun'da 600.1 mm. Kahramanmaraş'ta ise 733.7 mm.'dir. Araştırma alanının bu iki yerleşme arasında olduğu dikkate alındığında sahada ortalama yıllık yağış miktarının da belirtilen değerler arasında olduğunu belirtmek mümkündür. Çalışma sahasında toplam yağışın sadece %3'ü yaz sezonunda düşmektedir. Yükseltinin ve karasallığın etkisinin artmasına bağlı olarak bu alandaki kış yağışlarının bir kısmı kar şeklinde görülür. Genelde kar yağışları Kasım ayının sonunda başlar ve kar örtüsü yüksek kesimlerde Mart ayına kadar yerde kalır (Sandal ve Karademir, 2015: 43-44).

Tablo-12: Ilica Kaplıcalarında Bulunan Konaklama Sayısı ve Yatak Kapasitesi

SIRA	TESİS ADI	ADRESİ	TÜRÜ	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
1	ÖZGER	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	OTEL	48	200
2	GÜNDAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	45
3	BALCIOĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	80
4	ZÜMRÜT	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	75
5	GÜLER	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	30
6	POLAT	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	60
7	POLAT 2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	22	65
8	FAKIOĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75
9	FAKIOĞLU 2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
10	GÜLER 2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
11	KÖSENİN YERİ	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
12	ARDIÇ	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
13	KAYDI	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	45
14	AKBEN	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	52
15	GÜNDEŞ	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	45
16	GÜNDEŞ 2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	11	28
17	KENGEROĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	24
18	KIYAK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	12	28
19	HİCRET	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
20	ELİF	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
21	GÖKSU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
22	BİRTEK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
23	AVCI	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
24	ABACI	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	8	25
25	DEMİR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
26	KARDEŞLER	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
27	KİRAZLAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
28	AVCI 2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
29	KONAK-1	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	8	25
30	KONAK-2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
31	İNCELER	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
32	DERYA	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
33	UZUNLAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	48	200
34	GÜNEŞ	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	45
35	BİLALLAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	80
36	İNCE	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	75
37	POLAT-2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	30
38	ŞİMŞEK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	60
39	KAYIMLAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	22	65

40	AK	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75
41	BİRLİK	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
42	GÜVEN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
43	KIRDÖK	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
44	ÇINARALTI	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
45	ÇINARALTI-2	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	45
46	MANOLYA	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	52
47	ZAFER	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	45
48	FERAH	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	11	28
49	GAZİANTEP	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	24
50	AFRA	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	12	28
51	YAVUZ	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
52	HAKAN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
53	GAZİ KIVRAK	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
54	GÜL	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
55	SAMANYOLU	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
56	YILMAZ	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
57	FATİH	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
58	UGUR	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
59	FURKAN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
60	YUNUS EMRE	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	45
61	GÜL-2	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	11	28
62	Çiçek	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	24
63	MUSTAFANIN YERİ	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	12	28
64	KASIMOĞLU	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
65	KIRDAG	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
66	UZUNLAR-2	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	36
67	UZUNLAR-3	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
68	AVCI-3	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
69	KAYAALP	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
70	REYHAN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
71	TANIDIR	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	8	25
72	KONAKOĞLU	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
73	KONAK-2	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
74	TUTKU	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	30
75	TORUN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	48	200
76	AVCI-4	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	45
77	İHLAS	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	80
78	ÖZPOLAT	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	75
79	CEREN	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	30
80	SEMA	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	60
81	KENDİR	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	22	65
82	ÖZTORUNLAR	ILICA /ONIKIŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75

83	FATİH-1	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
84	FATİH-2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
85	HALİLOĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
86	CESURBEY	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
87	BURAK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	45
88	OGUZ	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	80
89	EMRE	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	75
90	KIRMIZIĞÜL	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	22	65
91	PAŞAOĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75
92	DİLEK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
93	BALCILAR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
94	KONUR	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
95	TORUN-2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
96	NURLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	45
97	ŞERİFE HATUN	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	52
98	İLHAN	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	45
99	ÖZLEM	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	11	28
100	ÖZLEM-2	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75
101	AS REHA	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
102	DAMLA	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
103	KAMİLE HATUN	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
104	EMEK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	25
105	KONAKOĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	15	45
106	Zaimoglu	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	20	80
107	SAFA	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	25	75
108	MUTLUKENT	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	22	65
109	KIRDÖK	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	18	75
110	İNCI	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	24	48
111	DERYA	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	32	70
112	ŞEKEROĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	14	30
113	FİRDEVS	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	12	30
114	KARDELEN	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	30	78
115	İNCELER	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	6	15
116	HİDİROĞLU	ILICA /ONİKİŞUBAT/K.MARAŞ	PANSİYON	10	24
			TOPLAM	2187	5815

Kaynak: (Kültür ve Turizm Müdürlüğü Envanteri).

İlica termal turizm açısından Kahramanmaraş ili için çok önemli bir turizm potansiyeli taşımaktadır. Turizm mevsimi bölgede Nisan ayının ortasından Kasım ayının ortasına kadar 7 ay sürmektedir. Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları en yoğun dönem olup

bu üç aylık dönemde doluluk oranı % 90 diğer aylarda ise % 25- 30 dolayındadır. Konaklama süresi ise ortalama 3- 15 gün arasındadır.

Ilıca kaplıcasında 2015 yılı verilerine göre 116 adet otel, motel ve pansiyon bulunmaktadır (Tablo-12). Bunların toplam yatak kapasitesi ise 5900 civarındadır. Ayrıca yöre sakinleri evlerini belli zaman aralıklarında kiraya vermekte ve böylece yatak kapasitesi daha da artmaktadır. Yaz sezonunda Ilıca'daki günlük nüfus hareketi 10 bini geçmektedir. Çünkü bu dönemde öncelikle Kahramanmaraş şehir merkezi olmak üzere Gaziantep, Şanlıurfa, Adana, Osmaniye, Hatay, Adıyaman, Malatya, Mardin, Diyarbakır, Siirt, İstanbul ve daha birçok ilden hatta yurt dışından binlerce insan hem kaplıca- dan yararlanmak hem de tatillerini burada geçirip dinlenmek için Ilıca'ya gelmektedir.

Ilıca'ya gelen turistlerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanması, yöre halkı için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Yörede üretilen bitkisel (sebze, meyve) ve hayvansal ürünler (süt, yoğurt) turistler tarafından tüketilmekte ve dolayısıyla yöre halkı tarafından işletilen işletmeler gelir elde etmektedir. Ilıca'da 10 kasap, 11 fırın, 10 manav, 11 bakkal, 11 çay ocağı, 15 manifatura, 10 hediyelik eşya, 4 pastane başta olmak üzere çok sayıda işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerde yüzlerce insan istihdam edilmekte ayrıca Belediye tarafından işletilen tesislere de yaz sezonunda onlarca geçici işçi alınmaktadır (Sandal ve Karademir, 2015: 45).

3.3.2. Doğa Turizmi (Eko-turizm)

Kahramanmaraş ili turizm faaliyetleri için zengin bitki örtüsü, doğal ve kültürel zenginliği, korunmuş geleneksel dokusu, olumlu iklimsel koşulları, konaklama, içme suyu, ulaşım kolaylığı gibi olanaklara sahiptir. Yöre halkı alanda gerçekleştirilecek turizm faaliyetlerine destek vermektedir. Pansiyonculuğun geliştirilmesi açısından yöre oldukça müsaittir. İl genelinde farklı turizm ve rekreasyonel etkinlikler için birçok alan mevcuttur. Doğası bozulmamış zengin ormanlık alanları, yaylalar, içmeler, kaplıcalar, göller, nehir ve derelerin sayısının fazla olması turizmde alternatif faaliyetlerin geliştirilmesine olanak vermektedir. Bunun yanı sıra altyapıdaki eksiklikler, finansal kaynak yetersizliği, tanıtım eksikliği, işgücü yetersizliği, sanayiden kaynaklı kirlilik, kısıtlayıcılar olarak sayılabilir.

Doğa Turizmi açısından Yavşan, Başkonuş, Karagöl, Yedikuyu, Çalıbalma, Üçkaya, Çevirme, Binboğa, Gonan, Yenicekale, Kazma, Kozludere ve Bertiz yaylaları, gününbirlik geziler için. Pınarbaşı, Fırnız, Yeşilgöz, Tekir, Güvercinlik, Ali Kayası, Kapıçam Mesire Alanları ile Döngel Mağaraları, Kestel Mağarası Sığınağı (Andırın), Yedi Uyurlar Mağarası (Afşin), Gümüşkaya Mağarası (Göksun), Değirmendere Mağarası (Göksun) Savruk Mağarası, Bulutdeliği Mağarası (Pazarcık), Yılanlı Mağara (Pazarcık) ve Kırk Mağaralar (Pazarcık) gibi tabiat harikaları zaman zaman fotoğrafçıların durağı haline gelmiştir. Kahramanmaraş'taki baraj gölleri sörf, kano ve yelken vb. su sporları için, Ceyhan Nehri ve Aksu Çayı rafting için uygun parkurlara sahiptir.

Tablo- 13: Kahramanmaraş İlinin Doğa Turizmi Potansiyeli ve Alternatif Turizm Türleri

Alana Dayalı	Suya Dayalı	İklima Dayalı	Faunaya Dayalı	Kültüre Dayalı
-Doğa Eğitimi	-Olta Balıkçılığı	-Kayak	-Avcılık	-Tarihi ve
-Dağ Bisikleti	-Rafting	-Yamaç Paraşütü	-Fauna Varlığını	arkeolojik alan-
-Dağcılık	-Botla Gezinti	-Buzullar ve bu-	İzleme	ları
-Jeomorfolojik	-Sandal Gezintisi	zul göllerini iz-	-Kuş Gözlemci-	gezme
oluşumları izle-	-Su Kayağı	leme	liği	-Folklorik yapı
me	-Offroad	-Klimatizm ve	-Atlı Gezinti	-Geleneksel
-Piknik	-Yüzme	İklim Kürleri	-Koleksiyonculuk	mimari ve el sa-
-Kamping	-Yelken	-Alpinizm	-Foto Safarı	natları
-Doğada Serbest	-Termalizm		-Bilimsel Fauna	-Yemek kültürü
-Yürüyüş			İncelemeleri	-Kültürel
-Tarihi Alanları				korunmuş alan-
-Ziyaret				ları
-Trekking				gezme
-Mağaracılık				-Festival ve şen-
-Çadırılı Kamp				likler
-Doğa Koruma				
Alanları				
-Yamaç Paraşü-				
tü				
-Kaya Tırmanışı				

Kaynak: (Kahramanmaraş Şehir Kimliği Çalıştayı, 2015: 111).

Kahramanmaraş zengin bir floraya sahip olup endemizm oranı oldukça yüksektir. Doğal peyzaj özellikleri bakımından oldukça zengin olan yörede 1146 takson bulunmakta olup bunun 276'sı endemik taksonlardan oluşmaktadır (Zengin, 2014: 489).

Eşsiz iklimi, arazi çeşitliliği, zengin su kaynakları ve çeşitli bitki örtülerini bünyesinde barındıran Kahramanmaraş çok zengin bitki örtüsüne sahiptir.

Ülkemizde yetişen 11.000 bitki türünden yaklaşık 3500'ünün endemik, yani Türkiye'ye özel olduğu, Kahramanmaraş'ta ise tespit edilen 2500 çiçekli bitki türünden yaklaşık 500'ünün endemik olduğu tespit edilmiştir. Bu endemik bitkilerden bir kısmı yalnızca Kahramanmaraş yöresinde doğal ortamda yetişmekte, yaklaşık 25 tanesi adlarını Kahramanmaraş'ın il, ilçe ve dağlarından almakta ve bilim dünyasında bu adlarla tanınmaktadır. Aynı şekilde ülkemizde tespit edilen 144 önemli bitki alanından 8'i Kahramanmaraş'ta bulunmaktadır (Avcı, 2014: 136).

3.3.2.1. Yaban Hayatı ve Av Turizmi

Kahramanmaraş tarih ve doğa turizmine elverişli birçok değer barındırmaktadır. Bunun yanında doğaya özgü uygulanabilecek birçok turizm değerleri de bulundurmaktadır. Kayalıklarından Çağlayan, ormanların içlerinden şelaleler yaparak akan suların içerisinde başta sazan olmak üzere tatlı su balıkları ve alabalık yetiştirilmesinde ön sıralardadır. Ceyhan ve Aksu nehirlerinde sazan, yılan balığı yetiştirilmekte ve avcılığı yapılmaktadır. Kahramanmaraş'taki bütün dağlarda keklik, çil kekligi, tavşan, yaban domuzu avlanması yapılmakta ayrıca dönemi geldiği zaman bıldırcın avı ve Gavur Gölü bataklığı, Karacasu Göllerinde de ördek avları yapılmaktadır. İl ve ilçelerde avcılık kulüpleri ve dernekleri kurulmuş süreklilik avı turları düzenlenmektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2011: 150-151).

3.3.2.2. Su Sporları ve Akarsu Turizmi

Kahramanmaraş su kaynakları bakımından ülkemizin zengin illerinden biridir. İl genelinde su toplamı 15.635 hektardır. Su yüzeylelerinin 85 hektarı doğal göl yüzeyleleri, 11.032 hektarı barajlar, 91 hektarı gölet yüzeyleleri, 4410 hektarı ise akarsu yüzeylelerinden oluşmaktadır (Zengin, 2014: 490). İlde bulunan göllerde; doğa eğitimi, yabani flora ve fauna gözlemciliği, foto safari, olta balıkçılığı, doğa yürüyüşü gibi çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Kahramanmaraş kuzeyden, güneye akarsu ağı ile kaplı çok sayıda baraj gölünün yer aldığı su havzası mevcuttur. Menzelet ve Sır baraj göllerinin su havzalarında şehrin turizm ve tanıtımı açısından bir takım aktiviteler yapılmıştır. Jeolojik zemin

etüt raporu ve mevzi imar planı tamamlanmış, tekne gezileri için iskele yeri tespit çalışmaları yapılmıştır. Menzelet baraj gölünde “Offshore Türkiye Şampiyonası 2010” gerçekleştirilmiştir. Sır ve Menzelet Baraj Göllerinde su bisikleti, sörf ve su kayağı parkurları mevcuttur. Ceyhun Irmağı ve Aksu Çayı ise rafting yapmaya uygun akarsulardır. Ayrıca Menzelet, Kartalkaya ve Sır Baraj gölleri olta balıkçılığı için uygun ortam taşımaktadır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2011: 152).

3.3.2.3. Mağaralar

Döngel Mağarası ve Kamp Alanı; Kahramanmaraş-Kayseri karayolunun 50. km'sinde yer alan Döngel, üst üste ve birbirine bağlı üç mağaradan oluşan bölgedeki en önemli mağaralardan biridir. Kahramanmaraş topraklarında ilk yerleşim İ.Ö 40.000-10.000 Paleolitik Dönem'de bu mağaralarda başlamıştır. Buradaki mağaralarda çakmak taşı ve kemikten yapılmış deliciler, kalemler, kazıyıcılar, çakı ve çekiç olarak kullanılan malzemeler ile etobur ve otobur hayvanların diş ve kemik kalıntıları bulunmuştur. Büyük bir su kütlesi çağlayanlar halinde bu mağaralardan çıkmaktadır. Mağaranın etekleri ceviz ve çınar ağaçları ile kaplı, yemyeşil bir dinlenme ve piknik alanıdır. Ayrıca çevrede bulunan köylerin elektrik ihtiyacını karşılamak için Tekir- Döngel Hidroelektrik Santrali kurulmuştur (DOĞAKA, 2015: 81).

Bölgede 100 kişilik kamp kapasitesi olup her yıl 1 Nisandan 1 Kasım'a kadar açık bulunmaktadır. Yavşan Yaylası ve Başkonuş Yaylası yaylacılık iklim kürleri ve karavan ile kampçılık için elverişli yerlerdir.

Savruk Mağarası; Savruk, Savran, Sarıkız diye tanımlanan mağaramız, Süleymanlı Ilıca Kasabası, Beşen Eleman Mezrası, Karamanlı Köyü ve Hacınoğlu Köyü yerleşim yerlerinin arasında bulunan tarihi izler taşıyan bir doğa harikası arasına gizlenmiş ön kısmında bir şelale ve piknik alanı sayılabilecek tepe tarafında daha geniş bir ovayla süslenmiş turizm elçimiz olacak bir mağaradır. Ulaşım bakımından sağlık turizmüne bölgesel olarak modern dünyaya ayak uydurmuş, Ilıca beldemizden araçla 20 dk. ve mağaranın 400 m. yanına kadar ulaşabilmektedir. Mağaranın iç kısmı Damlataş Mağarasını aratmayacak sarkıt ve diktlerle bezenmiştir. Ayrıca mağaranın ön kısmında

20 - 30 m. altında Ceyhan nehri konum olarak tabiat harikası olarak akmaktadır (Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü).

Bulut Deliği Mağarası; Pazarcık ilçesinin güneybatısında bulunan Bulut Deliği Mağarası, yer yer breşik özellikler gösteren Paleosen yaşlı kireç taşları içinde gelişmiştir. Toplam uzunluğu 114 m. olan (ana galeri 80 m.) gelişimini tamamlamış fosil bir mağaradır. Coğrafi konumu Pazarcık ilçesine yakınlığı, ulaşımın kolay oluşu ve doğal çevrenin güzelliği içerisinde zengin damlataşları, sarkıt, dikit, sütun ve duvar damlataşları ile kaplı olması nedeniyle turizm amaçlı kullanıma uygundur.

3.3.2.4. Gezi, Mesire yerleri ve Yaylalar

Uludaz Dağı'nın Naif Sakinleri: Uğur Böcekleri; Şehir merkezine 65 km. uzaklıkta ve Büyüksır Köyü yakınlarında olan Uludaz Dağı bulutlarla kaplı zirvesi ve Koloniler halinde görülen uğur böcekleri ile turizm açısından önemli bir alandır. Halk arasında “gelin böceği”, “uğurböceği” veya “uç uç böceği” olarak bilinen Coccinellidae familyasına ait türlerin en önemlisi ve en çok bilineni Coccinellaseptempunctata, diğer birtanıyla “yedi noktalı uğur böceği” yaz aylarında uludaz tepesinde yoğun bir şekilde gözlenmektedir. Uğur böcekleriyle ünlü olan Uludaz Tepesi foto safari ile ilgilenen ve doğayı seven kişilerin ilgisini çekecek bir yer olup doğa turizmi için önemli değerlerdendir (DOĞAKA, 2015: 80).

Güvercinlik; Şehrin 15 km. kuzeybatısındadır. Güvercinlik ormanlık bir bölgedir ve yazları yemyeşildir. Çevre önemli mesire yerlerinden olup, tabii su kaynakları mevcuttur.

Fırnız Vadisi; Kahramanmaraş'ın 54 km. kuzeybatısında yer alır. Kumarlı Köyü yakınındaki kaya altı suyu ile Fırnız vadisinden çıkan kaynak su yatağının yamaçları 4 mevsim yemyeşildir. Su kenarlarında ve vadi yamaçlarında yer alan çınar, çam, gürgen ve meşe ağaçları ile sarp kayalıklar buraya ayrı bir güzellik verir. Kara avcılığı ile alabalık avcılığının yapılmasına uygun bir rekreasyon alanıdır.

Başkonuş Yaylası; Başkonuş yaylası Kahramanmaraş'ın en gözde tabiat harikalarından biridir. Özellikle yaz mevsiminde önemli bir rekreasyon alanı haline

gelen Baskonus adını üzerinde yer aldığı dağdan almıştır. Kahramanmaraş-Andırın karayolunun 55. Km'sinde. Şehrin batı tarafında yer almaktadır.1850 metre rakımda piknik yapmaya müsait, çam, kamalak ve meşe ağaçları ile kaplı bir yayladır.Orman İşletme Müdürlüğü tarafından buraya konaklama ve dinlenme evleri yaptırılmıştır. Ayrıca bu yayla geyikleriyle ünlüdür.Yaylada 10 hektar kadar orman içinde dinlenme geyik yetiştirme çiftlikleri ve bu alanlarda elektrik, telefon, yol ve çevre düzenlemeleri yapılmış tesisler bulunmaktadır. Zengin doğası, temiz havası ve geyikleriyle görülmeye değer ve yayla turizmi için elverişli bir yerdir (Tıraş, 2008: 38).

Yavşan Yaylası Tabiat Parkı; Yavşan Yaylası il merkezine 36 km mesafede Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri'nin birbirine en çok yaklaştığı alanda yer alır. Çimen Dağı üzerinde ve Çatal tepenin kuzeyinde 348 hektar büyüklüğünde bir alanı kaplamaktadır. Toplam alanı 348 hektar olan Yavşan Yaylası Tabiat Parkı üç kullanım alanına ayrılmıştır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015: 114).

Doğal su kaynakları bakımından oldukça zengin olup bölgeye özgü yaklaşık 65 adet endemik bitki türü tespit edilmiştir. Yavşan Yaylası Sır Baraj Gölünün güneyinde yer alan yükseltelerin üzerine konumlanmış, zengin su kaynakları, endemik bitki türleri ve orman dokusu ile doğallığını koruyan öncelikli bir alandır (Zengin, 2014: 488)

Yaklaşık 1300 metre yükseklikte bulunan Yavşan Yaylasına orman yollarından ulaşılmaktadır. Bölgede valilik tarafından karavan ve çadır kampı düzenlenmektedir. Yavşan Yaylası yaylacılık, kampçılık ve iklim kürleri açısından il düzeyinde önemli bir noktadadır. Bölge zengin bitki örtüsü ve her biri anıt ağaç niteliğinde sedir ormanları nedeniyle 2009 yılında Tabiat Parkı ilan edilmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015: 114).

Ali Kayası; Kahramanmaraş-Kayseri karayolunun 32. kilometresindedir. Sarp ve heybetli bir yapısı vardır. İki sarp yalçın kayanın arasında çağlayanlar halinde akan suların etrafı çam ve meşeliklerle kaplıdır. Heybetli görünümüne sahip olan Ali Kayasının yüksekliği 148 metredir. Şimdiki durumuyla Menzelet Baraj Gölü içerisinde kalmıştır.

Tekir Yaylası; Döngel Mağaralarının yakınında, çam ve ardıç ormanları ile kaplı olan Tekir Yaylası, Kahramanmaraş-Göksun karayolunun 55. Km'sinde çok güzel bir dinlenme yeridir. Bol su kaynakları ve ulaşım kolaylığı buranın hızla gelişmesini sağlamıştır. Tekir mutfağıyla da ünlü bir yerdir. Gündelik kesilen eti, davar yoğurdu, elması, fasulyesi, peyniri, balı, alabalığı ve ardıç namındaki suyu çok meşhurdur. Tekir, hem bu bölgeyi besleyen çayların gözleri hem de mağaraları ile zengin doğaya sahip bir yerdir. Arkıt Çayı gözü, Değirmenderesi gözü ve kıyıları, Yeşilgöz ve kıyısı, Uzundurdu gözü ve çevresi, orman fidanlığı, Çam içi dinlenme yeri, Kapılı Mağara ve Tarhanakaya mağaraları gezilip görülecek yerleridir. Değirmenderesi gözüne yapılan "Tekir Alabalık Üretim Tesisleri" de bu bölgenin kalkınmasında ve ekonomik yapısında canlanmaya neden olmuştur (DOĞAKA, 2015: 81).

Kumaşır Gölü; Kahramanmaraş- Adana yolu üzerinde ve şehre 9 kilometre uzaklıktadır. Dağın eteğindeki kaynakların beslediği tatlı suyun meydana getirdiği göl ve etrafını çevreleyen yeşillik, eşsiz manzaraya sahip olup, halkın hem piknik yapıp hem de balık avladığı bir yerdir.

Yeşilgöz Obruğu; Dağın altından 45 m derinlikte kaynayan suyu ile yeşil bir gözü andırmaktadır. Çınarlar ve salkım söğütler altında su kenarında piknik yapma imkanı bulunmaktadır.

Ters Lale; Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş kuşağında yer alan Afşin'de doğal ortamında yetişen Latince adı Fritillaria İmperialis, olan ters lale, Afşin ilçesinin kuzey kesimlerinde Yukarı Ceyhan Vadisi boyunca bulunmaktadır. Dünya'da sadece Anadolu'da birkaç yerde yetişen endemik bir bitkidir (DOĞAKA, 2015: 80).

Menzelet Barajı; Menzelet Barajı Ceyhan Nehri üzerinde, sulama ve enerji amacıyla 1980- 1989 yılları arasında inşa edilmiş bir barajdır. Baraj kenarında piknik ve seyir alanları bulunmaktadır. Barajın güneyinde Ali Kayası adı verilen büyük bir yükselti bulunmaktadır. İki sarp kayanın arasında çağlayanlar halinde akarsuların etrafı çam ve meşeliklerle kaplıdır. Heybetli bir görünüme sahip olan Ali Kayası'nın yüksekliği 148 metredir. Kayanın büyük bölümü Menzelet Barajı'nın suları altında kalmıştır (DOĞAKA, 2015: 80).

Kapıçam Tabiat Parkı; Gaziantep yolu üzerinde bulunan Kapıçam Tabiat Parkı 179 hektarlık alanı kapsar ve şehir merkezine 13 km uzaklıktadır. Parkın 60 hektarı piknik ve kamp alanı, 101,3 hektarı mutlak koruma alanı, 7,2 hektarı keklük üretme alanı ve 11 hektarı botanik bahçesi olarak kullanılmaktadır. Park içerisinde yaklaşık 400'e yakın nadir, endemik otsu ve odunsu bitki bulunmaktadır (Zengin, 2014: 488). Park içerisinde tavşan, sincap, sürüngenler, incir kuşu, karatavuk gibi değişik kuş türleri doğal ortamda hayatlarını sürdürmektedir.

Kahramanmaraş Tabiat Parkı içerisinde kıvalı keklük üretme istasyonu ülkemizde ilk keklük üretme istasyonu olma özelliğini taşımaktadır. Yıllık 7.500 keklük üretme kapasitesine sahip istasyonda üretilen kıvalı keklükler Yozgat, Gaziantep ve Afyonda kurulan keklük tesislerine anaç olarak verilmektedir. Bu illerin yanında diğer birçok illerde de doğaya salınarak av ve yaban hayatının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Doğaseverlerin bitki ve hayvan hayatını gözlemleyebilecekleri Kapıçam Tabiat Parkı ülkemizin 30. milli parkıdır. (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015: 116).

3.3.3. İnanç Turizmi

Milletimizin İslami anlayış paralelinde derin saygı ve hoşgörü içerisinde günümüze kadar ulaşan bu eserler Türkiye'yi diğer ülkelerden daha avantajlı duruma getirmektedir. İnsanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına, dini inançlarını gerçekleştirmek için çekim merkezlerini görmek amacıyla yaptıkları turistik amaçlı gezilerin, turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi İnanç Turizmi olarak tanımlanabilmektedir (Zengin, 2014: 499).

3.3.3.1. Camiler ve Külliye

Yedi Uyurlar/Eshab-ı Kehf Külliyesi; Afşin ilçesinin 8 km kadar kuzeybatısında Emirli mahallesinde yüksek bir sırt üzerinde yer alan ve 4 farklı birimden oluşan Eshab-ı Kehf Külliyesi Afşin'in en önemli tarihi eseridir. Kutsal mağarayı da içine alan Külliye dört eser bulunmaktadır. Bunların üçü külliyenin esasını teşkil eder, dördüncüsü ise çok sonra Dulkadiroğulları zamanında yapılmış bir ilavedir. Hem mimarî açıdan hem de manevi açıdan tüm dünyadan insanların ilgi odağı olan Eshâb-ı Kehf Mağarası "Yedi Uyurlar" olarak farklı dinlerde benimsenen, kutsallık atfedilen

yedi inanmış gencin “uyudukları” yer olarak bilinmektedir. Bugün 33 ülkede ve Anadolu’da Yedi Uyurların uyuduklarına inanılan başka yerler de bulunmaktadır (DOĞAKA, 2015: 81).

Bu yapı topluluğunu, burada görevli olan Emir Nusreteddin Hasan bin Abdullah 1204-1234 yılında yaptırmıştır. Eshab-ı Kehf Mağarası’nın önünde bulunan cami Bizans kilisesinden dönüştürülmüştür. Caminin önünde biri küçük kubbeli, diğerleri de tonozlu bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Ancak yapılan onarımlar sonucunda caminin yapısı büyük ölçüde değişmiştir. Bununla beraber orijinallliğini koruyan mihrap ve mihrap önü kubbesi tuğladan kemer tonozlarla birleştirilmiş ve Selçuklu Ulu Cami geleneğini burada sürdürmüştür (Afşin Belediyesi, 2015: 28)

Türkçe’de “mağara dostları, mağara arkadaşları” anlamına gelen Eshab-ı Kehf, Hıristiyan dünyasında “yedi uyurlar” olarak anılmaktadır. Külliye inanç bakımından asıl önemini İslam’ın kutsal kitabı Kuran-ı Kerim’de bir sureye adını vermiş olan vakanın burada gerçekleştiğine inanılmasından almaktadır. Külliye içinde Bizans Dönemi yapı kalıntılarına rastlanması ve erken dönem İslam eserlerinde burasının Eshab-ı Kehf Mağarası olduğunun belirtilmesi nedeniyle inanç turizmi açısından dikkat çekmektedir. 2012 yılında Kahramanmaraş Valiliğinin organizasyonu ile külliye de “Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kehf Sempozyumu” düzenlenmiş ve külliye uluslararası düzeyde tanıtılmıştır (Özkarcı, 2013: 13).

Külliye’nin araziye uyumlu olarak yapılan bir de kervansarayı (han) bulunmaktadır. Kuzeydoğu doğrultusunda uzanan yapı topluluğu kervan yolları üzerinde bulunmadığından bu yapının Eshab-ı Kehf’e ziyarete gelenler için yapılmış olduğu sanılmaktadır. Kervansaray, 8.00x21.00 m. ölçüsünde açık bir avlunun çevresinde sıralanmış odalardan meydana gelmiştir. Köşeler yerleştirilmiş olan eyvanlar çapraz tonozlarla örtülmüştür. Ayrıca bu yapının batısında ahır olarak yapılmış L biçiminde bir bölüm daha bulunmaktadır (Afşin Belediyesi, 2015: 32-33).

Eshab-ı Kehf’in bütün semavi dinlerde yeri var. Rivayete göre, tek tanrıya inanan yedi arkadaş, dönemin pagan kralı tarafından öldürüleceklerini anlayınca yaşadıkları yeri terk ederek bir mağaraya sığınır. Peşlerindeki pagan kral, beraberindeki askerlerle

birlikte mağarayı bulur, ancak içeri girmez; mağaranın ağzını örterek bu kader arkadaşlarını ölüme terk eder. Burada uyuyakalan yedi arkadaş tam 309 yıl sonra uyanır. Aralarından biri yaşadıkları şehre inip durumu anlatır, ama kimseyi hikâyesine inandıramaz. Bunun üzerine insanları ikna etmek için olayın yaşandığı yere birlikte gitmeyi önerir. Arkadaşlarını çağırmak üzere mağaraya girer ve bir daha da çıkmaz. Meraklanan halk mağaraya girdiğinde mağarada hiç kimseyi bulamaz. Yedi uyurlar sırta kadem basmıştır (TÜRSAB, 2009: 7).

Merkez Ulu Camii; Kahramanmaraş Kalesi'nin güneyindeki meydana bulunan Ulu Cami, Dulkadir Beyliği Hükümdarı Süleyman Bey tarafından saltanat yılları olan 1442- 1454 tarihleri arasında inşaat ettirilmiştir. Süleyman Beyin oğlu Alâüddevle Bey tarafından ise 1501 yılında yenilercesine tamir yaptırılmıştır. Cami bugünkü şeklini onun zamanında almıştır. Dikdörtgen planlı caminin yapımında kesme taş kullanılmış, üzeri de ahşap hatıllarla örtülmüştür. Caminin kuzeyine sonradan ahşap çatılı yedi paye ve bir de duvar uzantısından meydana gelen bir son cemaatyeri eklenmiştir. Caminin girişindeki taş işçiliği ayrıca dikkat çekmektedir (DOĞAKA, 2015: 82).

Hatuniye Camisi ve Türbesi (Şems Hatun Camisi); Dulkadir Beyliği Hükümdarı Alâüddevle Bey, hanımı Şems Hatun adına 1500-1509 yılları arasında cami, medrese, türbe, hamam ve çeşmeden oluşan Hatuniye (Şems Hatun) Külliyesini inşa ettirmiştir. Bu yapılardan çeşme onarımlar sırasında ortadan kaldırılmış medrese ise yıkılmış olup sadece taç kapısı günümüze gelmiştir. Cami kesme taştan dikdörtgen planlı, ibadet mekânının üzeri ahşap bir çatı ile örtülüdür. Camide Şems Hatun'un türbesi bulunmaktadır. Caminin sağ ön kısmında bulunan ve camiden ayrı olan minaresi Ulu Cami minaresi ile benzerlik göstermektedir. Kare kaide üzerine yuvarlak gövdeli ve şerefe üstü çatılı olarak yapılmış olan bu minare türü Kahramanmaraş minarelerinin karakteristik özelliğidir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015: 81).

Haznedarlı Camii; Şehrin güneydoğusunda Kara Maraş denilen yerde Duraklı mahallesinde Dulkadirli Alaüddevle'nin hazinedan tarafından XV. yüzyılın sonlarında yaptırılmıştır. 1144'te (1732) onarım geçirdiğini gösteren kitabe günümüzde kayıptır. 1971 yılından sonra birkaç metre yükseklikteki duvarları üzerine betonarme olarak

yenilenen cami, eski plan özelliğine uygun biçimde ortada iki payenin taşıdığı düz tavanit ve önünde camekanla kaplı, üç gözlü son cemaat yeriyle dikkati çeker. Basit, kübik bir kaide ile başlayan orjinal minare köşeleri pahlı bir pabuçluğa ve silindirik gövdeye sahip olup kısa şerefe altlığından sonra kısa ve ince petek kısmıyla sonuçlanmaktadır (www.islamansiklopedisi.)

Himmet Baba Camisi ve Türbesi; Himmet Baba Camisi'nin kitabesi bulunmadığı için yapım tarihi ile ilgili net bir bilgi yoktur ancak mimarî özellikleri bize 4.yüzyılın sonlarında yapıldığını göstermektedir. Caminin hemen yanında da Himmet Baba'nın türbesi yer almaktadır. Yapı moloz taştan yapılmış, kareye yakın dikdörtgen planlı, içten kubbe, dıştan da konik bir çatı ile örtülmüş ve 1952 yılında restore edilmiştir (DOĞAKA, 2015: 82).

Kahramanmaraş Acemli Külliyesi; Acemli (İskender Bey- Şehit Evliya) Külliyesi; cami, medrese ve çeşmeden oluşur. Cami ve medrese, Bayazitoğulları'ndan Hacı Abdullah Beyin oğlu İskender Bey tarafından XVII. Yüzyılın ortalarına doğru yapılmıştır. Çeşmenin ise Hacı İbrahim Evliya Efendi tarafından 1914 yılında avlu kapısı ile beraber inşa ettirildiği açıklanmıştır. Fakat İskender Bey'in yaptırmış olduğu cami yıkılmış, bugünkü camiyi ise Hacı İbrahim Evliya Efendi 1912-1914 yılları arasında M. Ali Kapıkaya'ya yeniden inşa ettirmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015: 81).

Kahramanmaraş Bektutiye (Çınarlı) Camii; Dulkadir Beyliği Hükümdarı Alâüddevle Bey tarafından 1500 yılı civarında inşa ettirilen yapı, ahşap tavanlı camiler grubuna girer. Cami; harim kuzey tarafına yerleştirilen son cemaat yeri ile harimin kuzeybatı köşesinde tek şerefli minareden oluşur. Minare üzerindeki kitabeye göre 1891 yılında yapılmıştır (Özkarıcı, 2007: 81).

İklime Hatun Mescidi ve Türbesi; Bakırcılar Çarşısı yakınlarında bulunan İklime Hatun Mescidi Alaüddevle'nin kızı İklime Hatun adına 1547'de yaptırılmıştır.

Elbistan Ulu Camii; Cami üzerindeki kitabelere bakıldığında 1520-1566, 1815-1816, 1922 ve 1932 yıllarında onarıldığı anlaşılmakta ve Osmanlıların Elbistan'ı ele geçirdikten sonra, 16. Yüzyılda yaptırıldığı düşünülmektedir

İsa Divanlı Camii; Şehrin doğusunda İsa Divanlı mahallesinde II. Selim tarafından 978 (1570) yılında Hacı Osman adlı bir duvarcı ustasına yaptırılmış olup Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Ese Divane Camii olarak geçer. Cami, 1135 (1723) ve 1238 (1823) yıllarına ait ve kitabelerle belgelenen tamirlerden başka 1961'de son defa onarılmıştır. Eski yapıdan sadece minarenin ayakta kaldığı İsa Divanlı Camii taş duvarlar üzerine düz damlı iken günümüzde enine dikdörtgen mekanın içinde doğu ve batıda birer payeye oturan ortası betonarme kubbe ile örtülü olarak yenilenmiştir (www.islamansiklopedisi.)

Kahramanmaraş Nuh (Ahmet Efendi) Camii; Yapı Ahmet Efendi tarafından 1716 yılında yaptırılmıştır. Ahşap tavanlı camiler grubuna giren yapı, harim ile kuzey tarafına yerleştirilen son cemaat yerinden oluşur. Harim ve son cemaat yerinin ahşap tavanları üstten kırma saç ile örtülmüştür (Özkarıcı, 2007: 225).

Şekerli (Ahmet Paşa- Yukarı Oba) Camii; Divanlı Mahallesinde XVI. yüzyıl sonlarına ait bir yapıdır, halk arasında Yukarı Oba Camii adıyla tanınır. Son cemaat yerine yerleştirilmiş iki kitabeden biri 600 (1204) diğeri 1107 (1696) tarihlerini taşır ki bunlardan birincisi bir başka yapıya ait olmalıdır. Enine dikdörtgen planlı cami mihrap önü bölümü dışa çıkıntılı olarak inşa edilmiştir. Ortada üç yanda tonoz örtülerle bu caminin plan bakımından en yakın benzeri Manisa'daki Muradiye'dir (994/1586). Caminin planından başka dikkate değer bir yanı da burmalı yivlerle süslü bir gövdeye sahip minaresidir (www.islamansiklopedisi).

Şeyh Camii; Şekerli Camii'nin plan özelliklerini büyük ölçüde tekrarlayan yapı XVI. yüzyıl sonuna ait olup minare dışında diğeri yapıları bozulmuş minare kaidesindeki kitabeğe göre 1212'de (1797) onarım görmüştür. Kısa kübik kaide ve yuvarlak gövde fazla yayvan olmayan şerefe altlığı, kısa petek ve küt şekilde sonuçlanan külâhı ile bu minarenin en yakın benzeri Haznedarlı Camii minaresidir (www.islamansiklopedisi).

Kahramanmaraş Dede Mehmet (Çınarlı) Camii; 1671 yılında Dede Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Ahşap tavanlı camiler grubuna giren yapı, harim ile kuzey tarafına yerleştirilen üç kemer gözlü son cemaat yerinden oluşur (Özkarcı, 2007: 118).

Kahramanmaraş Saraçhane Camii; Caminin Bayazıtogulları'ndan Hacı Abdullah Bey tarafından 1618 yılı civarında inşa ettirildiği düşünülmektedir. Revak ve dükkanların üstüne fevkani olarak yapılan ahşap tavanlı cami enine dikdörtgen planlı harim, kuzey tarafına yerleştirilen son cemaat yeri, harimin kuzeybatı köşesindeki tek şerefeli minareden oluşmaktadır (Özkarcı, 2007: 244).

Malik Bin Ejder Türbesi; Merkeze 6-7 km. mesafedeki Malik Bin Ejder Türbesi şehrin Adana yolu girişinde, yüksekçe bir tepenin üzerinde bulunmaktadır. Malik Bin Ejder'in Halit bin Velid komutasındaki İslam ordusu ile buraya geldiği ve burada vefat ettiği bilinmektedir. Türbedeki kitabede türbenin miladi takvimle 1201 yılında dönemin kaymakamı Ziya Eddin Yusuf tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Terastan baktığımızda uçsuz bucaksız Kahramanmaraş Ovası ve nispeten uzaklarda kalan Kahramanmaraş'ın merkezi ile Kumaşır Gölü görülmektedir (DOĞAKA, 2015: 82).

3.3.3.2. Medreseler, Hanlar ve Çarşılar

Taş Medrese-Mescit-Türbe; Kalenin güneyindeki meydandadır. XIV.yy'da Ala Üd-Devle Bey'in kızı adına yapıldığı öne sürülen yapı yazısızdır. Türbedeki beş satırlık yazıt ise bozulmuştur. Taş Medrese, düzgün olmayan dörtgen planlı açık avlu çevresinde sıralanmış bölümlerden oluşmaktadır. Avlunun sağında medrese odaları, girişin karşısında dikdörtgen planlı mescit ve solunda da piramit çatılı türbe yer alır. Medrese odaları dikdörtgen planlı, tonoz örtülüdür. Taş Medresenin Mescit ve Türbe kısımları vardır. Onarımı yapılmış olan Taş Medrese kentin önemli bir meydanında yer almaktadır

Kahramanmaraş Kâtip Han; Cumhuriyet Han olarak da anılan Katiphan Belediye, Bakırcılar ve Demirciler çarşılarının yer aldığı Çarşıbaşı semtinde yer almaktadır. Taş Han'a oldukça yakın olan Kâtip Han'ın 18. yy.da yapıldığı tahmin edilmektedir. Arşiv belgelerine göre ilk hanın, doğu taraftaki ahır kısmının Dülkadir

Beyliği hükümdarı Alaüddevle Bey tarafından XV. Yüzyılın sonlarında inŒa ettirildiği ve Œimdiki halini ise XVIII. yüzyılın sonlarına doğru olduğu bilinmektedir (DOĞAKA, 2015: 82).

TaŒ Han; Tarihi TaŒhan Dulkadiroğulları Dönemi'nde yapıldığı söylenen, moloz taŒtan kare avlu çevresinde iki katlı bir yapıdır. Yeniden restore edilen TaŒhan'da çeyiz ve ahŒap ürünleri satan esnaflar bulunmaktadır. ArŒiv belgelerine göre Hatipzadelerden Mehmet Efendi, Kalender  elebi ve Ahmet  elebi tarafından 1650 yılında inŒa ettiği anlaŒılmaktadır. Yapı Kapalı arŒı'nın doğu tarafına yerleŒtirilmiŒ ve cümle kapısı bir geçitle  arŒıya bağlanmaktadır. Yapı Osmanlı Han mimarisi içinde tek avlulu, iki katlı hanlar grubuna girer ( zkarcı, 2007: 376).

Saraçhane; Eskiden saraç olan bu dükkanlar günümüzde deđiŒik el sanatlarını icra edildiği, zanaatkarların bulunduğu bir mekan haline gelmiŒ durumdadır. Silah tamircisi, sandıkçılar, yemeniciler, semerciler  arŒıda bulunan zanaat karlardandır.

KahramanmaraŒ Belediye Kapalı  arŒısı; KahramanmaraŒ'ın en eski ticari merkezlerinden biri, Ulu Caminin hemen güneydoğu tarafından baŒlayan ve kuzey-güney doğrultusuna uzanan MaraŒ (Belediye)  arŒısıdır. Dulkadir Beyliği Döneminde inŒa edilen  arŒı, Alaüddevle Bey'in 906 H/ 1500 M tarihli vakfiyesinde, Suk-ı MaraŒ (MaraŒ  arŒısı) ismiyle geçmektedir ( zkarcı, 2007:405). Kapalı  arŒı, Bedesten ile Bakırcılar  arŒısı arasında iki ayrı bölümden oluŒmaktadır.  arŒı koridor çevresinde sıralanmıŒ dükkanlardan meydana gelmiŒ, üzeri yuvarlak bir tonozla örtülüdür. Aydınlatma da üstteki tonozlara açılan pencerelerden sađlanmıŒtır. Osmanlı Dönemi kapalı  arŒılarının en erken örneklerinden birisidir ve ortasındaki dua kubbesi ile dikkat çekici bir yapıdır. Günümüzde kapalı  arŒıda KahramanmaraŒ geleneksel el sanatlarının hala sürdürüldüğünü görmek mümkündür. Bu bağlamda  arŒıda çok sayıda bakırcı, kalaycı, ahŒap oymacı, yemeni ustası ve eserleri bulunmaktadır (DOĞAKA, 2015: 83).

3.3.3.3. Diğer Değerler

Kahramanmaraş Çukur Hamamı; Yapı şehirdeki en eski hamam olma özelliğini taşımaktadır. Mimari özelliği ve şehirdeki konumu sebebiyle XV. Yüzyılın ikinci yarısında Dulkadir Beyliği Döneminde inşa edildiği düşünülmektedir. Hamam şehrin ilk yerleşim yerlerinden olan kalenin güney eteğinde inşa edilmiştir. Yapı, dört eyvanlı ve köşe hücreli hamamlar grubuna girer. (Özkarıcı, 2007: 447).

Dedeoğlu Konakları (şairler ve Yazarlar Kültür Evi); Kahramanmaraş yenileme alanı sınırları içerisinde, Kurtuluş mahallesinde yer alan Dedeoğlu Konağı kent dokusunu oluşturan bir sivil mimarlık örneğidir. Yapının yapım yılına dair kesin bir bilgi içeren kitabe bulunmamasına karşın bulundurduğu mimari özelliklerden, yapı malzemelerinden ve yapım tekniğinden yapım yılının 1900'lü yıllara dayandığı anlaşılmaktadır (marasavucumda.com).

Kahramanmaraş Kuyucak Hamamı; Hamamın XVI. Yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği bilinmektedir. Yapı dört eyvanlı ve köşe hücreli hamam grubuna girer. (Özkarıcı, 2007: 464).

Kahramanmaraş Mutasarrıf İsmail Kemal Bey (Şeyh Adil) Çeşmesi; Çeşme inşa kitabesine göre Maraş Mutasarrıfı İsmail Kemal Bey tarafından 1333- 1335 H/ 1914-1916 M yılları arasında yaptırılmıştır. Yapı üç cepheli “meydan çeşmesi” olarak yapılmıştır (Özkarıcı, 2007: 506).

Kahramanmaraş Ceyhan Köprüsü; Köprü'nün XV. Yüzyılda Dulkadir Beyliği Döneminde inşa edildiği düşünülmektedir. Ceyhan Nehrinin üzerine doğu- batı doğrultusunda yerleştirilen 158 m uzunluğundaki köprü, batıya doğru hafif kavis yapmakta ve batı tarafı hafif kayalık zemin üzerine oturmaktadır. Köprü sivri kemerli altı adet açıklığa sahiptir. Türk mimarisinin en uzun köprülerinden biridir (Özkarıcı, 2007: 70).

3.3.4. Milli Mücadele Değerleri

Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi; Azerbaycan Caddesi'ndeki bulunan Kahramanmaraş Müzesi'nde 30.000 civarında eser bulunmaktadır. Bu eserler 7 salonda sergilenmektedir. Neolitik Çağ'dan Doğu Roma Dönemi sonuna kadar olan eserlerin sergilendiği arkeoloji salonlarında; Antik Fil Salonu, Direkli Mağarası, Domuztepe, Mozaik, Geç Hitit ve Roma Dönemi Taş Eserler Salonu yer almaktadır. Etnografya Salonu'nda ise Kahramanmaraş yöresinden derlenmiş etnografik eserler sergilenmektedir. Çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak yenilenmiş müzede; çocuk aktivite salonu, toplantı salonu, depo ve idarî bölüm bulunmaktadır. Müzenin en ilgi çekici mekânlarından biri; Antik Fil Sergi Salonu olup Gavur Gölü bataklığından çıkarılmış olan iki adet fil iskeleti burada sergilenmektedir. Antik fillerden biri ülkemizde ilk defa özel bir konstrüksiyonla ayağa kaldırılmış, diğer fil ise bulunduğu şekliyle sergilenmiştir. Ayrıca bu salonda görsel ve ses efektleriyle antik fil doğal ortamında canlandırılmıştır. Yine Direkli Mağarası Salonu'nda; Direkli Mağarası ve kazı alanı bire bir düzenlenmiş; ses ve görüntü efektleriyle desteklenmiştir. Kentin simgesi haline gelen ve Hitit dönemine ait olan Taş Aslan heykeli de burada bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014: 45).

Sütçü İmam Türbesi ve Çeşmesi; I. Dünya Savaşı'nda, Kahramanmaraş'ı Fransızların işgali sırasında ilk kurşunu atarak direnişi başlatan ve şehit edilen Sütçü İmam'ın kabri Uzunoluk semtindeki Çınarlı Camisi'nin bahçesinde yer almaktadır. Kabri kireç taşından yuvarlak planda, üzeri kubbeli ve etrafı açık olarak yapılmıştır. Ayrıca burada Sütçü İmam'ın anısına bir anıt ve bir de çeşme yaptırılmıştır (DOĞAKA, 2015: 84).

Kurtuluş Anıtı ve Arasa Camisi; Kurtuluş Anıtı'nda Sütçü İmam'ın 1 Kasım'da attığı kurşun ve Kurtuluş Savaşı betimlenmektedir. Anıtın sol tarafında da Arasa Camisi yer almaktadır. İki minareli, kesme taş ile inşa edilen caminin kitabesinden caminin 9. yy.'da tamamen yıkıldığı, 1900 yılında yeniden yapıldığı anlaşılmaktadır

Germanicia Mozaikleri; İlimiz Merkez Karamaraş mevkiinde yer alan ve 2007 yılı Ağustos ayında kaçak kazı sonucu ortaya çıkarılan "Germanicia Mozaikleri"

çalışmaları devam etmektedir. Hititler, Asurlar, Persler, Makedonyalılar ve Selefkoslar gibi devletlerin hâkimiyet sürdükleri Maraş, M.Ö. 64'te Romalıların eline geçmiştir. Roma İmparatoru Gaius Caesar Augustus Germanicus tarafından şehir yeniden inşa edilerek "Kaiseria Germanicia" adı verilmiştir. Ortaçağ tarihçileri, Romalıların şehre Germanicia dediklerini doğrulamaktadır. Çağın Latince, Grekçe ve Arapça kaynaklarından da anlaşılan Germanicia Mozaiklerinin, Geç Roma / Erken Bizans dönemine ait olduğudur. Günümüzde ortaya çıkan Mozaikler, bu dönemde şehirde yaşanan siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi durumu da yansıtmaktadır. Mozaik tabakalarındaki tessera (mozaik taşı) çokluğu aynı zamanda betimlemelere (motiflere) ince detayların verilmesini sağlamıştır. Mozaiklerdeki tasvirlerde; bitkisel (floral) ve geometrik motifler, günlük hayattan seçilmiş betimlemeler ve dönemin mimari yapısını gösteren kompozisyonlar yer almaktadır. Özenli işçilikleri, tasvirlerdeki desenler, konu ve ikonografi çeşitliliği ile kendine özgü bir karakteri olan "Germanicia Mozaikleri" hem kalite hem de işçilik olarak daha ayrıcalıklı kılmaktadır. "Germanicia Mozaiklerinin"; kalite, teknik, stil ve kompozisyon açısından döneminin en kaliteli mozaikleri olan "İstanbul Büyük Saray Mozaikleri" ve "Şanlıurfa Haleplibahçe Mozaikleri" ile aynı niteliklere sahip olduğu, ifade edilmektedir. Kullanılan malzeme; mozaiklerin kalitesine uygun çok farklı renk skalasına sahip taş, cam, mermer, kireç taşıdır. Tessera (mozaik taşı) boyutlarının benzer örneklerine göre çok küçük boyutlarda olması, mozaiklerin yüksek kalitesinin bir diğer göstergesi olup, bu da figürlerde en küçük detayların bile gösterilebilmesini ve 3 boyutlu görünüm yakalanmasını sağlamıştır. İlimiz şehir merkezi; Dulkadiroğlu, Bağlarbaşı, Namık Kemal ve Şeyhadil Mahallelerini kapsayan 146 hektarlık alanın sınırları belirlenerek, 2010 yılında 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş olup "Germanicia Mozaiklerinin", Arkeopark olarak projelendirilerek ziyarete açılması bu bölge bir açık hava müzesi haline dönüştürülecektir (DOĞAKA, 2015: 84).

Kahramanmaraş Kalesi; Şehrin tam ortasında, Hititler Dönemi'ne ait Hitit komutanı Tarhon tarafından şehrin ele geçirilmesine bir hatıra olarak yaptırılan kalenin İ.Ö I. İle İ.S II. yy. arasındaki dönemde yapılmış olacağı düşünülmektedir. Bugüne kadar birçok kez onarılmıştır. Son olarak, Eski Eserler ve Müzeler Genel

Müdürlüğü'nün üstlendiği restorasyon çalışmasında surlarının bir bölümü ve üç burcu restore edilmiştir. Kahramanmaraş'ı tepeden seyretmek için en doğru adreslerden biri olan bu kalenin içinde çay bahçeleri, çocuk parkı ve dinlenme mekânları bulunmaktadır (Zoroğlu, 2005: 304- 305).

12 Şubat Kurtuluş Müzesi; Kahramanmaraş kent merkezindeki kalenin üstündedir. Birinci dünya savaşı sonrasında başlayan işgale karşı, Maraş halkının topyekün kahramanlık destanı bu müzede canlandırılıyor. 23 Şubat 1919'da başlayan işgalden 12 Şubat 1920'de kurtuluşun kazanılmasına kadar geçen mücadele döneminde yaşanan 18 önemli olay minyatürlerle bu müzede anlatılmaktadır. Şehrin bulvar, okul ve parklarında isimlerini sıklıkla duyduğunuz yiğitlerin kahramanlık öykülerini burada öğrenebilir, bir asır önceki kent dokusunu ve sivil mimariyi görebilirsiniz. Günümüze değin birçok onarım geçiren kalenin M.Ö. 1. ve M.S. 2. yüzyıllar arasında yapılmış olduğu düşünülmektedir. 150x75 m. boyutlarında dikdörtgene yakın planlıdır. Kale duvarlarının bir bölümü ve üç burcu onarılmıştır (marasavucumda.com).

Kare planlı burcun dış duvarları kesme taş, iç duvarları ise moloz taştır. Yarıdan çoğu yıkılmış iç duvarlarda, iç kapı koridoru ile kapı söve yerleri onarılmıştır. Burcun güney yüzünde sivri kemerli, çift kanatlı kapı yer alır. Ahşap kapı kanatları, kalın sac kaplanarak iri başlı çivilerle perçinlenmiştir. Burcun doğusu mazgal deliklidir. İçten haç planlı burç, haçın uzun kolu üstündeki başka bir kapıyla kaleye açılır

3.3.5. Geleneksel El Sanatları

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Kahramanmaraş, bu medeniyetlerin kültür mirasına sahip çıkmış ve geleneksel el sanatlarını günümüze kadar sürdürmüştür. Birbirinden güzel eserler veren Kahramanmaraşlı ustaların büyük emek ve sabırla sürdürdükleri el sanatları Türk el sanatlarının binlerce yıllık sürekliliğini de gözler önüne sermektedir. Sim işlemeciliği, dokumacılık, iğne oyacılığı, kuyumculuk, bakırcılık, ağaç oymacılığı, köşkerlik külekçilik, dericilik, keçecilik, gümüş işlemeciliği, kalaycılık ilk akla gelen el sanatlarıdır.

Sim sırma işleme; Sim sırma işlemeciliği Kahramanmaraş'a has bir işleme sanatıdır. Sim sırma işlemeciliğini kadife elbise, kadife yastık, yatak örtüleri, seccadeler, bohçalar, masa örtüleri üzerine yapılan el işçiliği olarak değerlendirebiliriz. Bu zarif işlemeciliğin örneklerine geçmişte Osmanlı saray yaşamında rastlanırken, şimdi müze-lerde ve zaman zaman hanımların kıyafetlerinde rastlamak mümkündür (Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Dokumacılık; Yurdumuzun birçok yöresinde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da dokumacılık temelde göçebe kültürüne ve geleneklerine dayanıyor. Dokuma ürünlerini sıralarsak yolluk, heybe, torba, kilim, yük çulu, çuval, haral, çadır örtüsüne göçer eşyaları ilk akla gelenler olacaktır. Kuyumculuk Kahramanmaraş'ın en önemli el sanatlarından biri olan kuyumculuk Osmanlı Dönemine ve daha önceki beylikler dönemine dayanmaktadır. Zülkadiroğlu Beyliği zamanında işlenmekte olan ve günümüze kadar süregelen Maraş Burması Kahramanmaraş'a özgü çizgileri ve ustalığı yansıtmaktadır. Türkiye'nin altın merkezi olan İstanbul'dan sonra Kahramanmaraş ikinci sırada yer almaktadır (DOĞAKA, 2015: 86).

Ağaç Oymacılığı; Orman ürünlerine bağlı olarak gelişen oymacılık sanatı yörede yüzyıllardır devam etmektedir. Ağaç oymacılığı için özellikle ceviz, kavak, gürgen gibi ağaçlar tercih edilmektedir. Ağaç oyma sanatı, şehrin bazı semtlerindeki atölyelerde yapılmaktadır. Buralarda üretilen mamuller genellikle çeyiz sandığı, mücevher kutuları, sehpa takımları, tepsi, tava, aynalıklar, isimlikler, cami minberi, mihrabı, vaaz kürsüsü vb. ürünler üretilmektedir.

Bakırcılık; Kahramanmaraş'ta çok eskilere dayanan bir sanat dalıdır. Özellikle kırmızı bakırdan yapılan ve elde dövülerek üretilen ürünler bakır atölyelerinde üretilen kazan, leğen, hamam leğeni, kulplu tas, süzek, tencere, kuşkana, kapaklı sahan, aşurelik ve bakraç gibi geleneksel kap çeşitleri Türkiye'nin hemen hemen her yöresine satılmaktadır (Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Deri İşlemeciliği-Köşkerlik (Keçecilik, Semercilik, vs...); Deri işlemeciliğinin Kahramanmaraş'taki yerel adı köşkerliktir. Giyim eşyalarından hayvan koşumlarına kadar, yaygın bir kullanımı vardır. İlk dikkati çekenler pabuçlar, çizmeler, postallar,

çarıklar, terlikler gibi ayakkabı türleridir. Saf deriden yapılan bu ayakkabılar hem sağlıklı hem çok rahat hem de değişik tasarımları tercih edenler için çok cazip ürünlerdir. Semercilik ise teknolojiye yenik düşmemeye çalışan bir el sanatıdır. Son yıllarda Dünya genelinde çekilen tarihi içerikli filmlerde oynayan oyuncuların kostümlerinde yoğun şekilde kullanılmaktadır.

3.3.6. Yöresel Mutfak Kültürü

Kahramanmaraş'ta kültürel değerlerin bir ögesi de yemek ve tatlılardır. Kış için tarhana, bulgur, döğme, nişasta hazırlanır ve biber, patlıcan, kabak, banya ve fasulye gibi yiyecekler kurutularak saklanır. Tarhana, eşkili çorba, döğmeli mercimekli çorba, yoğurtlu döğmeli çorba, Maraş paçası gibi çorbalar; simit köftesi, kısır köftesi, içli köfte, sömek köfte, suluyağlı köfte, eşkili köfte, yoğurtlu köfte, yavan köfte, ekşili aya köftesi gibi köfte çeşitleri; keşkek (döğme aşı) Maraş pilavı, tavuklu pilav, peynirli ve çökelekli börek, bayram çöreği gibi pilav ve börekler yöreye özgü yemeklerdir. Tatlı olarak ünlü Maraş dondurmasını unutmamak gerekir. Fıstık ezmesi, un sucuğu, pestil sucuğu, hapısa yörenin bilinen diğer tatlılarıdır.

Maraş Dondurması; Ahır dağı eteklerindeki keçilerin sütü ve aynı dağdaki orkide köklerinden elde edilen doğal sahlep ile üretilen ünü dünyaya yayılmış Maraş Dövmeye dondurmasıdır. Coğrafi İşaret ile ödüllendirilen ve son yıllarda Turizmin öneminin artması ile birlikte ivme kazanan Maraş Dondurması, Dünya geneline ihraç edilmeye başlanarak sektör haline gelmiştir (Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Maraş Biberi; Maraş kırmızı biberi hem daha acı olur hem de taşıdığı konsantre C vitamini, yiyeceklere kattığı tat ve renk ile mutfak meraklılarının en çok tercih ettiği biber olmuştur. Ayrıca Maraş Biberi adı altında tescillenmiş ve Coğrafi İşaret sistemine kaydedilmiştir.

Maraş Fıstık Ezmesi; Kahramanmaraş'a özgü bir ürün olan fıstık ezmesi ustaların maharetli ellerinde yoğrularak ve çeşitli işlemlerden geçirilerek hazırlanmaktadır. Birçok alanda kullanılmakla beraber ilimizde döner şeklinde kesilerek de ikram edilmektedir.

Maraş Tarhanası; Kahramanmaraş mutfağının en vazgeçilmez gıdası kendine has üslubu ile Maraş Tarhanasıdır. Tarhana hem doyurucu, hem lezzetli olup, alternatif şartlarda tüketilen bir gıdadır. Buğday dövmesi, yağlı yoğurt ve dağ kekiği ile yapılan Maraş tarhanasının çorbası da yapılmaktadır. Sektörde Cips tarzında üretim de yapılmaktadır. Coğrafi İşaret kaydına alınan Maraş Tarhanası son yıllarda sektör haline gelmiştir.

Maraş Çöreği; Taş fırınlarda üretilen şekerli, tuzlu, gevrek ve yumuşak olarak sunulabilen Kahramanmaraş'a özgü bir gıda ürünüdür.

Maraş Sucuğu / Maraş Şırası; Kahramanmaraş'a özgü bir başka ürün ise Bertiz Üzümüdür. Hiçbir katkı maddesi içermeyen, doğal üzüm suyu ile yapılan vitamin deposu bir gıda ürünüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANMARAŞ İLİNDE YAŞAYAN YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME BAKIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA

Birinci ve ikinci bölümlerde turizm ve kırsal turizm kavramı ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve tartışılmıştır. İkinci bölümde, ayrıca kırsal turizmin etkileri incelenmiştir. Böylece, araştırmanın uygulanmasını gerçekleştirecek alt yapı oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde ise, öncelikle araştırmanın evrenini oluşturan Kahramanmaraş ilinin tarihi, sosyo- ekonomik yapısı ve turizm değerleri üzerinde literatür taraması yapılmıştır. Son bölümde ise araştırmanın konusu, amacı ve önemi, soruları, yöntemi ve sınırlamaları ele alınmıştır. Daha sonra, araştırmadan elde edilen verilerin analiz sonuçları doğrultusunda, araştırma bulguları ve değerlendirmeleri sunulmuştur.

4.1. Araştırmanın Problemi

Türkiye’de turizm sektörü geçmiş dönemlerde sadece yaz aylarında deniz, kum ve güneş olarak bilinen bir faaliyet olarak algılanmaktaydı. Türkiye’de turizmin sadece bu şekilde kitle turizmi çerçevesinde gelişmesi ülkenin doğal ve tarihi değerlerini olumsuz yönde etkileyerek sosyal zararı arttırmaktaydı. Turizmi sadece yaz mevsiminin etkisinden kurtarıp tüm mevsimlere yaymanın bir yolu da kırsal alandaki turizm değerlerini ortaya çıkarmak ve turistlerin hizmetine sunmaktır. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de hızla gelişen yeni bir turizm türü olan kırsal turizm, kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım yeni bir turizm yolu olarak kabul edilmekte ve sosyal faydayı her geçen gün arttırmaktadır. Günümüzde ülkeler kalkınmanın bir aracı olarak gördükleri turizmi, ülkelerin kırsal bölgelerinin de kalkınmasında etkili olabileceğini düşündükleri için kırsal turizmi potansiyeli oldukça yüksek bir turizm türü olarak görmektedir. Bu araştırmada Kahramanmaraş ili başta olmak üzere Ekinözü ilçeleri ve ılıca kaplıcaları bölgesinin turizm değerlerini ortaya çıkartmak ve yerel halkın yaşadığı sıkıntılar belirtilerek bölge halkının turizmle ilgili düşünce ve beklentilerini anlamaya çalışarak var olan kırsal potansiyelin ne kadarını kırsal turizm

kapsamında değerlendirilebileceğini ve yöre halkının bu konuda tepkisinin olumlu ya da olumsuz olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

4.2. Araştırmanın Amacı

Turizm, ülkemiz için hem önemli bir gelir hem de ülke tanıtımı açısından önemli bir yere sahip olan sektör durumundadır. Ülkemizde turizm faaliyetleri Ege ve Akdeniz kıyı şeridinde yoğunlaşmış durumdadır. Fakat ülkemizin tarihi ve kültürel değerleri, coğrafyası, doğal güzellikleri göz önüne alındığında turizmin sadece kıyı şeridinde değil, ülkenin iç kesimlerinde de uygulanabilecek, alternatif modellerinin bulunduğu görülmektedir. Çalışmanın amacı; Akdeniz bölgesinin doğusunda yer alan Kahramanmaraş ilinde bulunan Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaı, bulunduğu konum ve doğal güzellikleri ile önemli bir turizm değerlerine sahiptir. İlde kırsal turizm potansiyelini ölçmek, bölgede kırsal turizme yönelik yapılacak girişimlerde oluşacak kazanımları ve kayıpları, bölge halkının konuya bakış açısını öğrenmektir. Aynı zamanda bu konuda araştırma yapan kamu kurum ve kuruluşlarına, yatırım yapmak isteyen girişimcilere rehberlik edici bir kaynak oluşturmaktır.

4.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye kıyı turizmi için büyük bir çekicilik unsuru barındırırken, aynı zamanda sahip olduğu doğal ve kültürel değerler, kitle turizminin alternatiflerinden biri kabul edilen kırsal turizmin de gerçekleştirilmesi için 4 büyük bir potansiyel arz etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler turizm sektörünü kalkınmada sürükleyici bir güç olarak kullanmaktadır. Bu ülkeler bir takım ekonomik sebeplerden dolayı turizm faaliyetlerinden maksimum faydayı sağlamak zorundadır. Fakat kısa zamanda hızlı tüketim gerçekleştiren ülkeler kitle turizmi faaliyetleri, bu ülkelerin turistik değerlerini pek de verimli kullanma fırsatı vermemekte, az bir ekonomik katma değere karşılık, bu kaynakların hızla tahrip edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Turistik değerlerini maksimum şekilde kullanmayı amaçlayan Türkiye'nin de katılmış olduğu bu tür ülkelerde, istihdama, tarımsal alanların ve nüfusun korunmasına, planlı kentleşmeye, kültürel ve doğal değerlerin daha sürdürülebilir kullanılmasına olanak veren kırsal turizme önem ve öncelik verilmesinin gereği ortadadır (Uçar, 2010: 95).

Tez konusuna karar vermeden önce kırsal turizmle ilgili yapılan literatür çalışmasında daha önce bölge üzerinde yapılan başka bir çalışmanın olmaması, coğrafi konum itibari ile turizm kaynaklarını barındıran Kahramanmaraş ilinin ve bölgelerin kırsal alanların bozulmamış olmasından dolayı önem arz etmektedir.

4.4. Varsayımlar

Araştırmanın amacına uygun olarak, Kahramanmaraş İlinde bulunan Ekinözü İçmeleri ve Ilıca (Zeytun) Kaplıcaları bölgelerinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesine ve bölge halkının konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik hazırlanmış anket sorularının, Kahramanmaraş ilindeki yerel halk ve yerel yönetimler tarafından dürüst ve tarafsızca yanıtlanacağı varsayılmıştır.

4.5. Sınırlılıklar

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, ulaşılabilen alan yazın ve araştırma safhasında Kahramanmaraş İlinde bulunan Ekinözü İçmeleri ve Ilıca (Zeytun) Kaplıcaları bölgelerinin yerli halkı üzerinde yapılan alan araştırması ile sınırlandırılmıştır.

4.6. Araştırma Modeli

Kahramanmaraş İli Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları bölgelerinin turizm potansiyelinin kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesine yönelik çalışma anlık araştırma yöntemi kullanılarak yerel halka uygulanmıştır. Uygulanan ankette cevaplayanlardan 32 sorunun likert ölçeğine uygun olarak cevaplandırmaları istenmiştir. Çalışma kapsamında Ekinözü ilçesinden 350 tane anket dağıtılmış ve 300 tanesinde olumlu geri dönüşüm, Ilıca Kaplıcasından ise 250 tane anket dağıtılmış ve 200 tanesi değerlendirilmek için uygun bulunmuştur. Toplamda 500 tane anket üzerinden analizler yapılmıştır.

4.7. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Kahramanmaraş il sınırı olarak belirlenmiştir. Araştırma grubu olarak ise Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları bölgelerinde kırsal alanlarda, tarım, hayvancılık, pansiyonculuk gibi kırsal alan faaliyetleri ile uğraşmakta olan yerel halk ve ilin çeşitli yerel yönetim kademelerinde (Valilik, Belediye, Kaymakamlık, İl Tarım Müdürlüğü ve Turizm Müdürlüğü) çalışmakta olan görevlilerin bilgilerinden faydalanılmış-

tır. Örneklemeyi tercih etme nedenlerini şöyle sıralamak mümkündür (Çil, 2008: 191-192):

- Zamandan tasarruf,
- Maliyetten tasarruf,
- Daha az eleman ile sonuca varmak,
- Evrendeki bazı birimlere ulaşmanın imkânsız olması,

4.8. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada temel olarak birincil ve ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmanın ikincil verilerine dayalı kısmında; turizm, kırsal turizm, Kahramanmaraş ili ilgili çeşitli kitap, tez, makaleler, sempozyum bildiri ve internet ortamından yararlanılmıştır.

Araştırmada yerel halkın kırsal turizme bakışını ölçmek için yerli halka bu konudaki görüşlerini belirtecek anket hazırlanmıştır. Anketin hazırlanmasında “Ünal, İpek (2014). *Isparta İli Sütçüler İlçesi Turizm Potansiyelinin Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi ve Yerel Halkın Rolü*”. Yüksek Lisans Tezi çalışmasından danışman öğretim üyesi kontrolünde yararlanılarak hazırlanmıştır. Anketler beşli likert ölçeğine uygun olarak hazırlanmıştır. Katılımcıların anket sorularına var olan önermelere 1 ile 5 arasında puan vererek cevaplamaları istenmiştir. Bu beşli likert ölçeğinde puanlar (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadelerini temsil etmektedir.

Araştırmada kullanılan anket formu Ek-1 de sunulmuştur. Ankete katılanlardan toplanan cevaplar “ IBM SPSS 21.0” paket programından yararlanılarak bir takım analizler ve yorumlamaları yapılmıştır.

4.9. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

Araştırma verisi, Kahramanmaraş ilindeki Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcalarında bulunan kişilere anket çalışması yapılarak elde edilmiştir. Anket formu, 7 soruluk ankete katılanlara ilişkin demografik özelliklerin yer aldığı ve Kahramanmaraş ilinde

yaşayan yerel halkın kırsal turizme bakışının değerlendirilmesi için oluşturulmuş 32 soruluk ölçekten oluşmuştur. Ölçeklerde yer alan maddelere ilişkin cevaplar 5’li Likert ölçeği şeklinde sorulup “1”= “Kesinlikle Katılıyorum”, “2”= “Katılmıyorum”, “3”= “Kararsızım”, “4” =”Katılıyorum”, “5”= “Kesinlikle Katılıyorum” anlamındadır.

Hazırlanan anketler Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcalarında bulunan kişilere uygulanmış ve 500 anket analize uygun görülerek değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada kullanılan ankete ilişkin yapı geçerliliği için Açıklayıcı Faktör analizi yapılarak, 32 sorunun yer aldığı “Ekinözü İçmeleri Ve Ilıca Kaplıcalarında Yaşayan Halkın Kırsal Turizme Bakış Açılarının” ölçeğinden 1, 4, 8, 26, 28 ve 32 numaralı sorular yapıyı bozduğu için uzman eşliğinde belirlenerek ölçekten çıkarılmış (ölçekteki soru sayısı 26 soruya inmiştir) ve ölçeğin 4 alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Faktör analizi sonucunda elde edilen bu 4 alt boyuta “*Ekonomik ve Kalkınma, , İstihdam ve Sosyal Yapı, Alt ve Üst Yapı, Doğal Çevre ve Kültür*” adları verilmiş ve istatistiksel analizlerde bu alt boyutlar üzerinden işlemler gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi sonucu elde edilen yapıya ilişkin faktör yükleri tablolarda verilmiştir.

İstatistiksel analizlerde ankete katılan bireylere ilişkin demografik tanımlamalar Frekans (n) ve Yüzde (%) olarak verilmiştir. Ölçekte yer alan sorulara ilişkin *Ortalama* ve *Standart Sapma* değerleri tablolarda verilmiştir. Kahramanmaraş ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme bakışının demografik özelliklere göre farklılığı *Mann-Whitney U Testi* ve *Kruskal-Wallis H Testi* ile belirlenmiştir. Anketin güvenilirliği *Cronbach Alpha* güvenilirlik analizi ile kontrol edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0.05$ değeri kullanılmıştır. Analizlerde IBM SPSS 21.0 paket programından yararlanılmıştır.

4.9.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Madde Faktör Yükleri

Tablo-14: Madde Faktör Yükleri

MADDELER	F1	F2	F3	F4
S3	0.816			
S5	0.796			
S15	0.792			
S16	0.757			
S17	0.729			
S18	0.873			
S21	0.812			
S24	0.580			
S29	0.424			
S2		0.527		
S11		0.683		
S13		0.718		
S14		0.878		
S22		0.605		
S23		0.659		
S25		0.812		
S27		0.791		
S30		0.811		
S6			0.549	
S7			0.760	
S9			0.856	
S12			0.639	
S19			0.735	
S31			0.636	
S10				0.832
S20				0.478
Özdeğerler	6.582	6.049	4.165	1.324
Varyans Açıklama Oranı	25.317	23.266	16.019	5.091
<i>KMO=0.908</i>	<i>Bartlett's Küresellik Testi için $p<0.001$</i>			

32 sorunun yer aldığı “Ekinözü İçmeleri Ve Ilıca Kaplıcalarında Yaşayan Halkın Kırsal Turizme Bakış Açılarının” ölçeğine faktör yapısını belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi uygulandıktan sonra elde edilen faktör yükleri Tablo 14’de verilmiştir.

Faktör analizi varsayımlarından olan *Kaiser-Meyer-Olkin* örneklem büyüklüğü yeterliliği sonucuna göre anket sayısının faktör oluşumu için oldukça yeterli olduğu belirlenmiş ($KMO=0.908$) ve Bartlett Küresellik testine göre ise verilerin korelasyon matrisinin birim matris olduğu sıfır hipotezi red edilerek varsayımlar sağlanmıştır. Varsayımlar sağlandıktan sonra elde edilen bulgulara göre, ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır. 1.nci alt boyut da yer alan sorular incelenerek boyut ismi Ekonomik ve Kalkınma olarak adlandırılmıştır. 1.nci alt boyut 3, 5, 15, 16, 17, 18, 21, 24 ve 29 numaralı sorular olmak üzere toplam 9 sorudan oluşmaktadır ve bu alt boyutun öz değeri 6.582, varyans açıklama oranı ise 25.317 olarak bulunmuştur. 2.nci alt boyutta yer alan sorular incelenerek boyut ismi İstihdam ve Sosyal Yapı olarak adlandırılmıştır. 2.nci alt boyut 2, 11, 13, 14, 22, 23, 25, 27 ve 30 numaralı sorular olmak üzere toplam 9 sorudan oluşmaktadır ve bu alt boyutun öz değeri 6.049, varyans açıklama oranı ise 23.266 olarak bulunmuştur. 3.ncü alt boyut da yer alan sorular incelenerek boyut ismi Alt ve Üst Yapı olarak adlandırılmıştır. 3.nci alt boyut 6, 7, 9, 12, 19 ve 31 numaralı sorular olmak üzere toplam 6 sorudan oluşmaktadır ve bu alt boyutun öz değeri 4.165, varyans açıklama oranı ise 16.019 olarak bulunmuştur. 4.ncü alt boyut da yer alan sorular incelenerek boyut ismi Doğal Çevre ve Kültür olarak adlandırılmıştır. 4.nci alt boyut 10 ve 20 numaralı sorular olmak üzere toplam 2 sorudan oluşmaktadır ve bu alt boyutun öz değeri 1.324, varyans açıklama oranı ise 5.019 olarak bulunmuştur. 4 boyutun ölçeği açıklama oranı ise %69.69 olarak belirlenmiştir.

4.9.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlikleri

Faktör analizi ile ölçeğin yapısı belirlendikten sonra ölçeğin güvenilirliği için *Cronbach Alpha* güvenilirlik katsayısına bakılmış ve elde edilen bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo-15: Ölçekler ve Ankete İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Anket ve Alt Ölçekler	<i>Cronbach Alpha</i>
Ekonomik ve Kalkınma	0.936
İstihdam ve Sosyal Yapı	0.924
Alt ve Üst Yapı	0.840
Doğal Çevre ve Kültür	0.150
Genel	0.919

Ekonomik ve Kalkınmanın güvenilirliği % 93.6, İstihdam ve Sosyal Yapının güvenilirliği %92.4, Alt ve Üst Yapının güvenilirliği % 84.0 ve Doğal Çevre ve Kültür güvenilirliği ise %15 olarak belirlenmiştir. Anketin toplam güvenilirliği ise % 91.9 şeklindedir. Bu güvenilirlik katsayıları ölçek ve anketlerin yüksek güvenilirlik katsayısına sahip olduğunu göstermektedir.

Anketin ilişkin geçerlik ve güvenilirlik sonuçları incelenmiş ve istatistiksel analizler için anketin uygunluğuna karar verilmiştir. Bundan sonraki aşamada ankete ilişkin bilgiler ve istatistiksel analizler yer almaktadır.

4.9.3. Ölçek ve Boyutlarda Yer Alan Soruların Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçeklerde yer alan sorulara ilişkin istatistikler Ortalama ve Standart Sapma olarak Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo-16: Ölçek ve Alt Boyutlarda Yer Alan Sorulara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Maddeler (Sorular)	Ort.	SS
Ekonomik ve Kalkınma Alt Boyutu		
S3 Bölgede bahar ve yaz aylarında alışveriş imkanları daha fazlaşmaktadır.	4.51	0.63
S5 Yöremizdeki turizm faaliyetlerinin belirli zamanlarda değil de yılın dört mevsimine yayılması halkı, köylüyü ve esnafı memnun eder.	4.45	0.65
S15 Çocuklarımın ve ailemin diğer üyelerinin turizm sektöründe çalışmasını desteklerim.	4.36	0.71
S16 Turizmin gelişimi ve planlamasına mutlaka yerel halkın katılımı gerektiğine inanıyorum.	4.27	0.71
S17 Yöremizde turizm yerel halk üzerinde farklı kültürel faaliyetleri özendirmiştir.	4.31	0.64
S18 Yöreeye gelen turistlerin bizim kültür ve geleneklerimize karşı ilgi duyduğunu düşünüyorum.	4.40	0.60
S21 Pansiyonculukla birlikte yöreme ait gelenek-görenek, yeme-içme ve yaşam tarzlarının tanıtımının daha kolay olacağını düşünüyorum.	4.49	0.60
S24 Çevre İl ve İlçelerden hafta sonları yöreye yürüyüş ve doğa turlarının düzenlenmesi ilin tanıtımına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.	4.36	0.61
S29 Yöremizde yaşayan gençlerin ve kadınların toplumdaki yerinin kırsal turizm ile güçleneceğine inanıyorum.	4.08	0.81
Alt Boyut Geneli	4.36	0.54
İstihdam ve Sosyal Yapı Alt Boyutu		
S3 Yurt dışından giriş yapan yabancılara yönelik yöremizdeki turistik çekicilikleri tanıtan broşürlerin verilmesi, yörede henüz gelişmemiş olan dış turizmi artıracak kanaatindeyim.	4.23	0.83
S5 Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır.	4.31	0.68
S15 Yörede yaşayanlar kırsal turizm sayesinde, yeni iş olanakları ve ek gelir elde edeceklerdir.	4.37	0.62
S16 Turizm yörede daha çok iş imkanının doğmasına neden olmuştur.	4.44	0.60
S17 Pansiyonda kalan kişilerle birlikte bağ-bahçe bakımı yapmak, çeşitli ürünleri yetiştirmek, süt sağlamak ve o ürünlerden reçel, tarhana, yoğurt, pekmez vb. tatları yapmak beni mutlu eder.	4.27	0.56
S18 Yörede kırsal turizmle birlikte suç işleme oranı artar ve ahlak ve manevi değerlerimiz zarar görür.	4.07	0.81
S21 Yörede kırsal turizmle birlikte suç işleme oranı artar ve ahlak ve manevi değerlerimiz zarar görür.	4.32	0.58
S24 Yöremde pansiyonculuk hizmeti veren yerlerin daha fazla olmasını istiyorum.	4.27	0.56
S29 Yöremizdeki şifalı suyun birçok hastalığa faydası olduğunu düşünüyorum.	4.46	0.60
Alt Boyut Geneli	4.30	0.52
Alt ve Üst Yapı Alt Boyutu		
S6 Evimi tüm yıl boyunca ya da belirli dönemlerde pansiyon olarak kullanırmak istiyorum.	4.00	0.78
S7 Pansiyonculuk sayesinde kazancımın artacağını düşünüyorum.	4.42	0.84
S9 Yöremize ait doğal ve çevresel güzelliklerin korunup gelecek nesillere bozulmadan aktarılacağını düşünüyorum.	4.24	0.95
S12 Genel olarak turizmin İlçe için verdiği zararı faydadan daha çoktur.	4.08	1.64
S19 Yöre halkının konukseverliği turizm hareketlerini kolaylaştırmaktadır.	4.02	0.88
S31 Eko turizm ve Kırsal turizm hakkında bilgi sahibiyim.	4.20	0.90
Alt Boyut Geneli	4.16	0.77
Doğal Çevre ve Kültür Alt Boyutu		
S10 Yöreeye gelen turistler tarihi ve doğal güzelliklere saygı gösterip, çevreyi kirletmez ve rahatsız etmezler.	4.12	1.98
S20 Kırsal Turizmin kent insanı ile kırsal bölgede yaşayan halk arasında bilgi akışını sağladığını inanıyorum.	4.21	1.49
Alt Boyut Geneli	4.16	1.29
Ölçek Geneli	4.28	0.51

Ort. : Ortalama, SS: Standart Sapma

- ✓ Ekonomik ve Kalkınmada en yüksek puan ortalamasına sahip soru 4.49 ile “Pansiyonculukla birlikte yöreme ait gelenek-görenek, yeme-içme ve yaşam tarzlarının tanıtımının daha kolay olacağını düşünüyorum” sorusu iken, en düşük ortalamaya sahip soru 4.08 ile “Yöremizde yaşayan gençlerin ve kadınların toplumdaki yerinin kırsal turizm ile güçleneceğine inanıyorum” sorusudur.
- ✓ Ekonomik ve Kalkınmada yer alan sorulara verilen cevapların genel ortalaması ise 4.36 olarak, standart sapması ise 0.54 olarak tespit edilmiştir.
- ✓ İstihdam ve Sosyal Yapıda en yüksek puan ortalamasına sahip soru 4.46 ile “Yöremizdeki şifalı suyun birçok hastalığa faydası olduğunu düşünüyorum.” sorusu iken, en düşük ortalamaya sahip soru 4.07 ile “Yörede kırsal turizmle birlikte suç işleme oranı artar ve ahlak ve manevi değerlerimiz zarar görür.” sorusudur.
- ✓ İstihdam ve Sosyal Yapıda yer alan sorulara verilen cevapların genel ortalaması ise 4.30 olarak bulunmuştur. Standart sapması ise 0.52 olarak tespit edilmiştir.
- ✓ Alt ve Üst Yapıda en yüksek puan ortalamasına sahip soru 4.42 ile “Pansiyonculuk sayesinde kazancımın artacağını düşünüyorum.” sorusu iken, en düşük ortalamaya sahip soru 4.00 ile “Evimi tüm yıl boyunca ya da belirli dönemlerde pansiyon olarak kullandırmak istiyorum.” sorusudur.
- ✓ Alt ve Üst Yapıda yer alan sorulara verilen cevapların genel ortalaması ise 4.16 olarak bulunmuştur. Standart sapması ise 0.77 olarak tespit edilmiştir.
- ✓ Doğal Çevre ve Kültürde en yüksek puan ortalamasına sahip soru 4.21 ile “Kırsal Turizmin kent insanı ile kırsal bölgede yaşayan halk arasında bilgi akışını sağladığını inanıyorum” sorusu iken, en düşük ortalamaya sahip soru 4.12 ile “Yöreye gelen turistler tarihi ve doğal güzelliklere saygı gösterip, çevreyi kirletmez ve rahatsız etmezler” sorusudur.

- ✓ Doğal Çevre ve Kültürde yer alan sorulara verilen cevapların genel ortalaması ise 4.16 olarak bulunmuştur. Standart sapması ise 1.29 olarak belirlenmiştir.
- ✓ Ankette yer alan soruların genel ortalaması 4.28 iken standart sapması 0.51'dir.

4.9.4. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Ankette yer alan demografik sorulara ilişkin istatistikler *Frekans (n)* ve *Yüzde (%)* olarak Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo-17: Demografik Özellikler

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	284	56.8
	Kadın	216	43.2
Yaş	18-24 Yaş	133	26.6
	25-30 Yaş	180	36.0
	31-36 Yaş	78	15.6
	37-43 Yaş	37	7.4
	44-50 Yaş	16	3.2
	50 Yaş ve üzeri	56	11.2
Medeni Durum	Bekâr	239	47.8
	Evli	261	52.2
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	67	13.4
	Ortaokul Mezunu	85	17.0
	Lise Mezunu	184	36.8
	Üniversite Mezunu	164	32.8
Ortalama Gelir	0-1000TL	150	30
	1001-2000TL	228	45.6
	2001-3000TL	106	21.2
	3001TL ve üzeri	16	3.2
Meslek	Memur	73	14.6
	Ev Hanımı	89	17.8
	Emekli	56	11.2
	Esnaf	129	25.8
	Diğer	153	30.6
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	43
	İlçe Merkezi	210	42
	Köy	75	15
Toplam		500	100

Araştırmamız, toplam 500 katılımcıdan ve bunların 284'ü (%56.8) erkek, 216'sı (%43.2) ise kadın katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan kişilerden 261 (%52.2) katılımcı evli iken 239 (%47.8) katılımcı bekar olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılımcılarının yaklaşık dörtte biri 129'u (%25.8) esnaftır. Araştırmaya katılan kişilerden 89'u (%17.8) ev hanımı iken 73'ü (%14.6) memurdur. Araştırmaya katılan emekli sayısı da 56 (%11.2) olarak bulunmuştur.

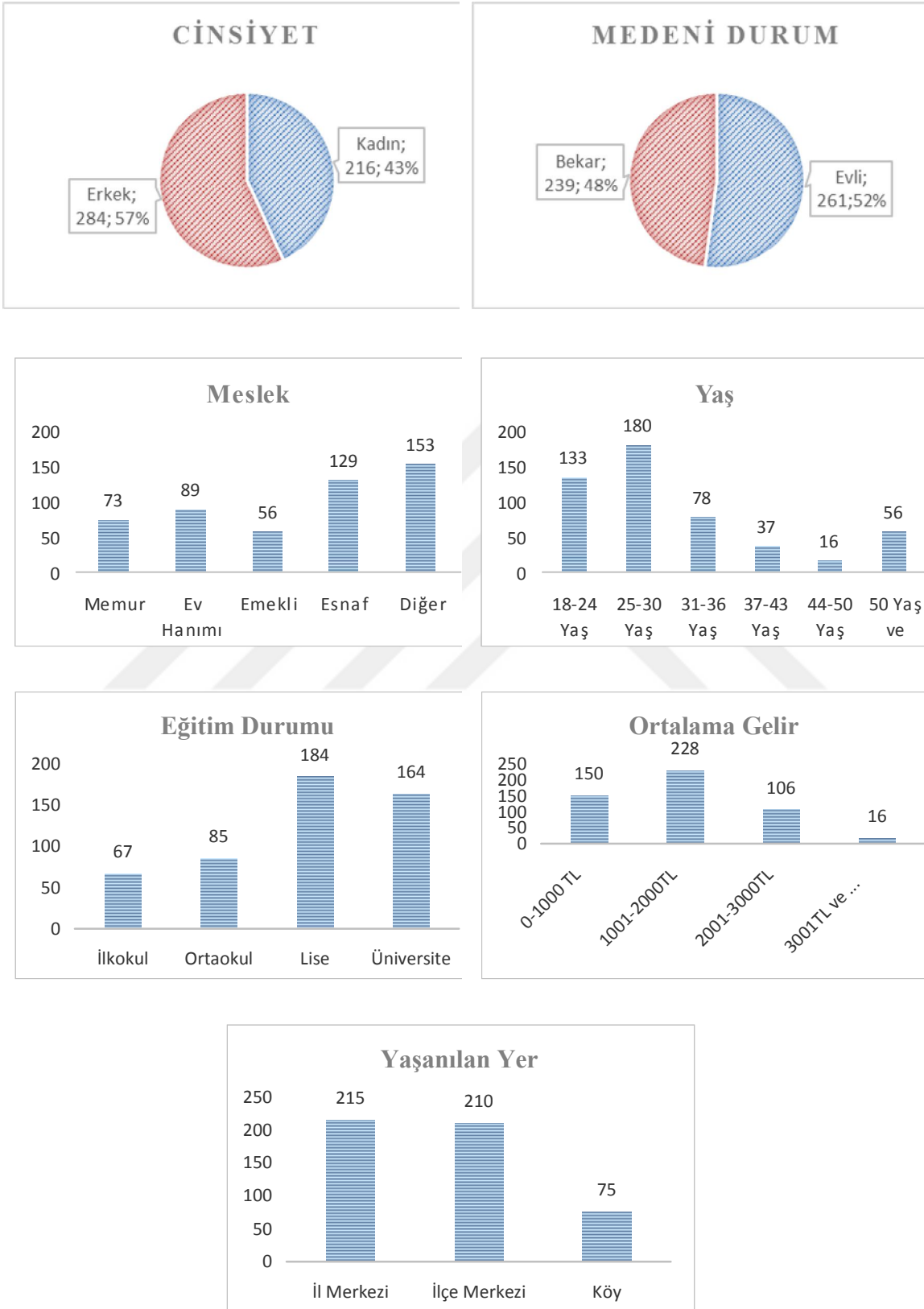
Araştırma katılımcılarının yaşlarına bakıldığında, 25-30 Yaş aralığında olan katılımcı sayısının en büyük orana sahip olduğu görülmektedir. 25-30 Yaş arası katılımcı sayısı 180 (%36) olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan kişilerden 133'ü (%26.6) 18-24 Yaş aralığında yer almaktadır. 31-36 Yaş aralığındaki katılımcı sayısı 78 (%15.6) iken 50 Yaş ve üzeri katılımcı sayısı 56 (%11.2) olarak belirlenmiştir. Yaşı 44 ile 50 arasında değişen katılımcılar en düşük orana sahip olup sayıları 16 (%3.2) olarak belirlenmiştir.

Araştırma katılımcılarının eğitim durumları incelendiğinde lise ve üniversite mezunlarının yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir. Bunlar sırasıyla 184 (%36.8) ve 164 (%32.8) şeklindedir. Ortaokul mezunu katılımcı sayısı 85 (%17) iken ilkokul mezunu katılımcı sayısı 67 (%13.4) olarak tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan hane halkının geliri ile ilgili bulgular ise şu şekildedir. 1001-2000 TL arası gelire sahip olan katılımcı sayısı 228 (%45.6) iken geliri 1000TL ya da daha az olan katılımcıların sayısı ise 150 (%30) olarak bulunmuştur. Ankete katılan 106 (%21.2) kişinin ortalama geliri 2001-3000 TL arasındadır. Ortalama gelir bazında en düşük oran 3001TL veya daha fazla gelire sahip anket katılımcılarına aittir. Bunların sayısı da 16 (%3.2) olarak belirlenmiştir.

Anket katılımcılarının toplamda %85'i il veya ilçe merkezinde ikamet etmektedir. İl merkezinde ikamet edenlerin oranı %43 (215) iken ilçe merkezinde ikamet edenlerin oranı %42 (210) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 75 (%15) kişi ise köyde ikamet etmektedir.

Şekil-10: Cinsiyet ve Medeni Durum Değişkenleri için Daire ve Bar Grafikleri

Tablo 17’de yer alan demografik özelliklerin görsel olarak değerlendirilmesi Şekil 10’da verilmiştir.

Araştırma Hipotezleri;

H1: Ekonomik ve Kalkınma bulgularının demografik özelliklerle doğrudan, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H2: İstihdam ve Sosyal Yapı bulguları demografik özelliklere özelliklerle doğrudan, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Alt ve Üst Yapı bulguları demografik özelliklerle doğrudan, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Doğal Çevre ve Kültür bulguları demografik özelliklerle doğrudan, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H5: “Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcalarında Yaşayan Halkın Kırsal Turizme Bakış Açıları” bulguları demografik özelliklerle doğrudan, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

4.9.5. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Ekonomik ve Kalkınma Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo-18: Ekonomik ve Kalkınma Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	<i>Mann Whitney U</i>	
					<i>Test</i>	<i>p</i>
Cinsiyet	Kadın	216	4.39	0.56	-1.364	0.172
	Erkek	284	4.34	0.53		
Medeni Durum	Evli	261	4.29	0.59	-2.840	0.005*
	Bekar	239	4.43	0.47		

*: İstatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Ekonomik ve Kalkınma cinsiyet ve medeni durum açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Mann-Whitney U testi* analizi sonucunda, cinsiyet değişkeni için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($z=-1.364$, $p=0.172>0.05$). Medeni durum değişkeni için ise, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=-2.840$, $p=0.005<0.05$). Bekar olanların Ekonomik ve Kalkınma alt boyut puan ortalaması (4.43) evli olanlardan daha yüksektir (4.29).

Tablo-19: Ekonomik ve Kalkınma Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Kruskal Wallis	
					Test	p
Meslek	Memur	73	4.38	0.49	0.363	0.985
	Ev Hanımı	89	4.36	0.57		
	Emekli	56	4.34	0.57		
	Esnaf	129	4.32	0.59		
	Diğer	153	4.38	0.50		
Yaş	18-24 Yaş	133	4.42	0.47	5.121	0.401
	25-30 Yaş	180	4.38	0.49		
	31-36 Yaş	78	4.28	0.64		
	37-43 Yaş	37	4.34	0.54		
	44-50 Yaş	16	4.09	0.81		
	50 yaş ve üzeri	56	4.34	0.57		
Eğitim Durumu	İlkokul	67	4.37	0.50	0.406	0.939
	Ortaokul	85	4.31	0.61		
	Lise	184	4.36	0.53		
	Üniversite	164	4.37	0.54		
Ortalama Gelir	0-1000 TL	150	4.39	0.50	1.601	0.659
	1001-2000 TL	228	4.36	0.55		
	2001-3000 TL	106	4.30	0.59		
	3001 TL ve üzeri	16	4.40	0.36		
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	4.34	0.53	1.864	0.394
	İlçe Merkezi	210	4.38	0.52		
	Köy	75	4.36	0.61		

Ekonomik ve Kalkınmanın meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yer gibi demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Kruskal-Wallis H testi* analizi sonucunda, bu değişkenlerin hiçbirinde gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Değişkenlere ilişkin *p* değerleri

sırasıyla ($p=0.985, p=0.401, p=0.939, p=0.659, p=0.394 > 0.05$) şeklindedir. Bu sonuca göre Ekonomik ve Kalkınmanın meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yere göre farklılık göstermemektedir.

4.9.6. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle İstihdam ve Sosyal Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo-20: İstihdam ve Sosyal Yapı Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Mann-Whitney U	
					Test	p
Cinsiyet	Kadın	216	4.31	0.53	-0.362	0.717
	Erkek	284	4.30	0.50		
Medeni Durum	Evli	261	4.26	0.57	-1.308	0.191
	Bekar	239	4.35	0.45		

İstihdam ve Sosyal Yapının cinsiyet ve medeni durum açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Mann-Whitney U testi* analizi sonucunda, her iki değişken için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0.05$).

Tablo-21: İstihdam ve Sosyal Yapı Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Kruskal Wallis	
					Test	p
Meslek	Memur	73	4.28	0.47	3.636	0.457
	Ev Hanımı	89	4.34	0.54		
	Emekli	56	4.29	0.56		
	Esnaf	129	4.24	0.56		
	Diğer	153	4.34	0.47		
Yaş	18-24 Yaş	133	4.33	0.47	2.843	0.724
	25-30 Yaş	180	4.32	0.47		
	31-36 Yaş	78	4.31	0.61		
	37-43 Yaş	37	4.19	0.52		
	44-50 Yaş	16	4.13	0.77		
	50 yaş ve üzeri	56	4.29	0.56		
Eğitim Durumu	İlkokul	67	4.31	0.48	0.054	0.997
	Ortaokul	85	4.28	0.57		
	Lise	184	4.31	0.51		
	Üniversite	164	4.30	0.52		
Ortalama Gelir	0-1000 TL	150	4.33	0.48	6.382	0.094
	1001-2000 TL	228	4.33	0.53		
	2001-3000 TL	106	4.20	0.55		
	3001 TL ve üzeri	16	4.35	0.33		
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	4.30	0.51	0.153	0.926
	İlçe Merkezi	210	4.31	0.50		
	Köy	75	4.27	0.57		

İstihdam ve Sosyal Yapının meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yer gibi demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Kruskal-Wallis H testi* analizi sonucunda, bu değişkenlerin hiçbirinde gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Değişkenlere ilişkin *p* değerleri sırasıyla ($p=0.457, p=0.724, p=0.997, p=0.094, p=0.926 > 0.05$) şeklindedir. Bu sonuca göre, İstihdam ve Sosyal Yapının meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yere göre farklılık göstermemektedir.

4.9.7. Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Alt ve Üst Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo-22: Alt ve Üst Yapı Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Mann Whitney U	
					Test	p
Cinsiyet	Kadın	216	4.20	0.72	-1.002	0.316
	Erkek	284	4.13	0.81		
Medeni Durum	Evli	261	4.12	0.83	-1.165	0.244
	Bekar	239	4.20	0.71		

Alt ve Üst Yapının cinsiyet ve medeni durum açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Mann-Whitney U testi* analizi sonucunda, her iki değişken için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Tablo-23: Alt ve Üst Yapı Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Kruksal Wallis	
					Test	p
Meslek	Memur	73	4.21	0.69	1.840	0.765
	Ev Hanımı	89	4.14	0.76		
	Emekli	56	4.25	1.01		
	Esnaf	129	4.09	0.75		
	Diğer	153	4.18	0.74		
Yaş	18-24 Yaş	133	4.27	0.65	4.947	0.422
	25-30 Yaş	180	4.13	0.76		
	31-36 Yaş	78	4.04	0.79		
	37-43 Yaş	37	4.16	0.73		
	44-50 Yaş	16	3.93	0.90		
	50 yaş ve üzeri	56	4.25	1.01		
Eğitim Durumu	İlkokul	67	4.24	0.94	1.808	0.613
	Ortaokul	85	4.14	0.77		
	Lise	184	4.10	0.75		
	Üniversite	164	4.21	0.72		
Ortalama Gelir	0-1000 TL	150	4.11	0.75	1.759	0.624
	1001-2000 TL	228	4.18	0.76		
	2001-3000 TL	106	4.19	0.84		
	3001 TL ve üzeri	16	4.17	0.69		
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	4.19	0.79	0.069	0.966
	İlçe Merkezi	210	4.15	0.74		
	Köy	75	4.11	0.81		

Alt ve Üst Yapının meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yer gibi demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için

yapılan *Kruskal-Wallis H testi* analizi sonucunda, bu değişkenlerin hiçbirinde gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Değişkenlere ilişkin p değerleri sırasıyla ($p=0.765, p=0.422, p=0.613, p=0.624, p=0.966 > 0.05$) şeklindedir. Bu sonuca göre Alt ve Üst Yapının, meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanan yere göre farklılık göstermemektedir.

4.9.13. . Katılımcıların Kırsal Turizm İle İlgili Düşünceleriyle Doğal Çevre ve Kültür Yapı Boyutlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo-24: Doğal Çevre ve Kültür Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Mann Whitney U	
					Test	p
Cinsiyet	Kadın	216	4.25	1.53	-1.690	0.091
	Erkek	284	4.10	1.06		
Medeni Durum	Evli	261	4.12	1.42	-1.983	0.047*
	Bekar	239	4.21	1.13		

*: İstatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Doğal Çevre ve Kültürün cinsiyet ve medeni durum açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Mann-Whitney U testi* analizi sonucunda, cinsiyet değişkeni için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($z=-1.690, p=0.091 > 0.05$). Medeni durum değişkeni için ise, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=-1.983, p=0.047 < 0.05$). Bekar olanların Doğal Çevre ve Kültür alt boyut puan ortalaması (4.21) evli olanlardan daha yüksektir (4.12).

Tablo-25: Doğal Çevre ve Kültür Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Kruskal Wallis	
					Test	p
Meslek	Memur	73	4.10	0.66	5.776	0.216
	Ev Hanımı	89	4.26	1.61		
	Emekli	56	4.33	2.04		
	Esnaf	129	3.98	0.65		
	Diğer	153	4.23	1.35		
Yaş	18-24 Yaş	133	4.26	1.41	10.487	0.063
	25-30 Yaş	180	4.04	0.65		
	31-36 Yaş	78	4.34	1.71		
	37-43 Yaş	37	3.93	0.55		
	44-50 Yaş	16	3.84	0.83		
	50 yaş ve üzeri	56	4.33	2.04		
Eğitim Durumu	İlkokul	67	4.29	1.86	0.728	0.867
	Ortaokul	85	4.04	0.66		
	Lise	184	4.15	1.22		
	Üniversite	164	4.19	1.32		
Ortalama Gelir	0-1000 TL	150	4.06	0.63	3.861	0.277
	1001-2000 TL	228	4.31	1.76		
	2001-3000 TL	106	4.02	0.67		
	3001 TL ve üzeri	16	3.93	0.72		
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	4.23	1.53	0.338	0.845
	İlçe Merkezi	210	4.12	1.16		
	Köy	75	4.07	0.73		

Doğal Çevre ve Kültürün meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yer gibi demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Kruskal-Wallis H testi* analizi sonucunda, bu değişkenlerin hiçbirinde gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Değişkenlere ilişkin p değerleri sırasıyla ($p=0.216, p=0.063, p=0.867, p=0.277, p=0.845 > 0.05$) şeklindedir. Bu sonuca göre Doğal Çevre ve Kültür, meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanılan yere göre farklılık göstermemektedir.

Tablo-26: Ölçek Bulgularının Cinsiyet ve Medeni Duruma göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Mann Whitney U	
					Test	p
Cinsiyet	Kadın	216	4.31	0.52	-1.271	0.204
	Erkek	284	4.26	0.50		
Medeni Durum	Evli	261	4.23	0.55	-1.866	0.062
	Bekar	239	4.33	0.45		

Ölçeğin cinsiyet ve medeni durum açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Mann-Whitney U testi* analizi sonucunda, her iki değişken için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0.05$). Yani, ölçeğin cinsiyet ve medeni duruma göre değişmediği ve ölçek için bu demografik özelliklerin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo-27: Ölçek Bulgularının Meslek, Yaş, Eğitim Durumu, Ortalama Gelir ve Yaşadığı Yere göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	n	Ort	SS	Kruskal Wallis	
					Test	p
Meslek	Memur	73	4.29	0.46	1.939	0.747
	Ev Hanımı	89	4.29	0.50		
	Emekli	56	4.30	0.57		
	Esnaf	129	4.22	0.54		
	Diğer	153	4.31	0.49		
Yaş	18-24 Yaş	133	4.34	0.46	4.773	0.444
	25-30 Yaş	180	4.27	0.46		
	31-36 Yaş	78	4.24	0.57		
	37-43 Yaş	37	4.21	0.49		
	44-50 Yaş	16	4.05	0.77		
	50 yaş ve üzeri	56	4.30	0.57		
Eğitim Durumu	İlkokul	67	4.31	0.49	0.835	0.841
	Ortaokul	85	4.24	0.56		
	Lise	184	4.27	0.48		
	Üniversite	164	4.29	0.52		
Ortalama Gelir	0-1000 TL	150	4.28	0.47	1.436	0.697
	1001-2000 TL	228	4.30	0.53		
	2001-3000 TL	106	4.22	0.54		
	3001 TL ve üzeri	16	4.30	0.35		
Yaşanılan Yer	İl Merkezi	215	4.28	0.51	0.013	0.994
	İlçe Merkezi	210	4.28	0.48		
	Köy	75	4.25	0.57		

Ölçeğin meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanan yer gibi demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *Kruskal-Wallis H testi* analizi sonucunda, bu değişkenlerin hiçbirinde gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Bu sonuca göre ölçeğin, meslek, yaş, eğitim durumu, ortalama gelir ve yaşanan yere göre farklılık göstermediği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörü gerek ülkemizde, gerekse dünya ülkeleri için ekonomik boyutu başta olmak üzere çok önemli bir sektör durumundadır. Ülkeler için önemli bir sektör durumunda olmasının en önemli boyutu olarak ekonomik açıdan ülkeye getirileri gösterilse de, sağladığı önemli derecedeki ekonomik katkılarının yanı sıra turizm sektörü, sosyo-kültürel değerlere sağladığı katkı ile de her geçen gün ülkelere büyük bir önem arz etmektedir. Ekonomik açıdan ülkelere sağladığı döviz girdileri ve yarattığı doğrudan istihdam ile ülke ekonomilerine önemli katkılarda bulunan sektörün birçok sektörle bağlantılı olarak çalışması ve dolayısı ile doğrudan istihdamın dışında oluşturduğu dolaylı istihdam ile sağlamış olduğu katkıyı bir üst seviyeye taşıması yaşanmakta olan bir gerçektir. Bu sektör konaklama, yiyecek-içecek, seyahat ve ulaştırma, eğlence, animasyon, kültür ve sanat faaliyetleri, spor malzemeleri, kamp ekipmanı gibi çeşitli alt sektörleri de yakından ilgilendirmektedir.

Turizmin sektörünün en önemli değerleri destinasyonun barındırmış olduğu doğal ve kültürel değerlerdir. Bunlar bölgede bulunan ormanlar, doğa manzaraları, nehirler, mağaralar, şelaleler, tabiat parkları, tarihi yapılar gibi çevresel değerlerin korunması turizmin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Ülkemiz; kültürel, tarihi ve coğrafi yapısıyla tam bir turizm cennetidir. Ülkelerin turizmden pay alabilmesi için bir takım çecikilik özelliklerine; doğal ve kültürel yapı, coğrafi konum ve iklimsel özellikler, sektör için uygun altyapı, donanım gibi unsurlara sahip olmaları, gelecek olan turistlere tatillerinin türüne göre sunabilecekleri kaynakları, ürünleri olması gerekmektedir. İnanç, kültür, sağlık, mağara, kongre, av, gençlik, rafting, yat, spor turizmi gibi değişik turizm çeşitleri ile gündemde olup bunlara cevap verebilecek zengin bir potansiyele sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle de turizm sektörümüz hızla gelişmekte ve çeşitlenmektedir.

Kitlesel turizm hareketlerinin bölgesel yoğunlaşmalara neden olması ve farklı turist tiplerine hitap edebilmek, sektörü geliştirebilmek amacıyla alternatif turizm çeşitlerinin yaygınlaştırılmasının gerekliliği, konu hakkında yetkisi olan devlet makamlarınca, çeşitli bilim insanları ve uzmanlar tarafından sık sık dile getirilmesi, konu hakkında çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Alternatif turizm hareketlerinden biri olarak görülen kırsal turizm diğer dünya ülkelerine göre ülkemizde daha geç tanınan bir turizm çeşidi olmuştur. Uygulama alanı kırsal alanlar, doğal ortamlar olan kırsal turizm, kırsal alanların kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bölge halkına yeni iş imkânları sağlayarak ekonomik olarak gelirlerinin artmasına neden olurken, göçlerin azalmasında da etken rol oynamaktadır.

Ülkemizin coğrafi özellikleri, iklimsel değerleri, zengin bitki örtüsü, tarımsal alanları ve tarihi yapısı düşünüldüğünde kırsal turizm için çok uygun bir coğrafi yapı ve kültürel varlığa sahip olduğu görülmektedir. Hem kırsal alanların gelişimine katkı sağlamak, hem de bölgesel yoğunlaşmaları azaltmak amacıyla kırsal turizm uygulamalarına devlet tarafından destek verilmesi ve yeni destinasyonların oluşturulması için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Kahramanmaraş ili, Doğu Akdeniz bölgesinde bozulmamış doğal yapısı, kültürel değerleri ve birçok medeniyete ev sahipliği yaparak oluşturduğu köklü tarihi geçmişiyle bölgede dikkat çekmekte olan önemli bir kent durumundadır. İsmi Markasi, Marasion, Margas, Margaji, Marah, Maraksium, Marassion ve Mer'aş gibi isimlerle anılan Maraş; Akdeniz Bölgesinin doğusunda kalmakta, sulak ve verimli bir ova üzerinde dağ eteklerine uzanmış durumda bulunmaktadır. Hem kentsel hem de kırsal hayat için yaşam alanı sunmakta olan Kahramanmaraş, köy yaşamının doğallığı, tarım alanları, flora ve faunası, mesire alanları, mağaraları, doğal sit alanları gibi doğanın tadına varılabileceği yerlerinin dışında, balıkçılık, avlanma, kayak, su sporları, tırmanma ve yürüyüş gibi birçok aktiviteye olanak veren bir şehir konumundadır. İklimsel değerleri incelendiğinde, barajların etkisiyle Akdeniz iklimi özelliği gösterdiği görülmektedir. Geniş mera ve çayırları ile hayvancılığa, verimli ovaları ile de tarımsal faaliyetlere uygun olan il, bozulmamış, doğallığını koruyan yapısı ile kırsal turizmin uygulanabilmesi için gerekli olan birçok bileşene sahip durumda olduğunu söyleyebiliriz.

Kırsal turizm, içinde barındırdığı birçok özellikten dolayı, turizm türleri içinde çevre ve kültür ile en uyumlu, olumsuz etkileri en az olan bir turizm türüdür. Ekinözü İçmeler ve Zeytin Ilıcaları bölgesi barındırmış olduğu termal su kaynakları ile günümüzdeki turizm eğilimleri düşünüldüğünde büyük çekiciliğe ve turizm

potansiyeline sahiptir. Turizm sektöründe gelir artışı sağlayan en önemli kaynaklar, özelliği bozulmamış doğal alanlardır. Her iki yörede tarihi ve kültürel özelliklerini koruyan, bozulmamış doğal güzelliklere sahip bir yöredir.

Kırsal turizm arz kaynakları arasında tartışmasız önemi en büyük olan yerel halktır. Yerel halkın diğer kültürlerin bireyleriyle bütünleşebilme derecesi, o bölgede kırsal turizm faaliyetlerinin gelişmesinde anahtar rolü oynamaktadır. O nedenle bu tez çalışmasında; Kahramanmaraş İlinde bulunan Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları bölgesinde yerel halkın ve yerel işletme sahiplerinin görüşleri çerçevesinde kırsal turizme bakış açısı analiz etmeye çalışılmış, kırsal turizm konusunda ne kadar bilgi sahibi olduğu ve kırsal turizmle ilgili faaliyetlere sıcak bakılıp bakılmadığı, bölgenin kırsal turizm arz kaynaklarının tanınmışlık derecesi ve farkındalık düzeyi gibi çeşitli sorulara cevaplar aranmıştır.

Araştırmaya katılan yöre halkı yörelerinin kırsal turizm potansiyeline uygun olduğunu, yöreye olumlu katkılar sağlayacağı düşüncesinde birleşmektedirler. Yöreye gelen turistlere halk tarafından gereken ilgi ve alaka gösterilmektedir. Yöredeki turizm faaliyetlerinin ekonomiyi canlandıracağı ve yörenin çevresel güzelliklerinin korunarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacağına inanmaktadırlar.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun; yörenin kırsal turizm potansiyeline ilişkin değerlendirmeleri ile tanımlayıcı özellikleri arasındaki ilişkilere dair sonuçlar doğrultusunda yerel halkın beklentiler şunlardır:

- Turizmle birlikte bölgede bahar ve yaz aylarında alışveriş imkanlarının daha da artacağı,
- Turizmin bölgelerde istihdamı artıracığı,
- Turizmle birlikte yöre halkının gelirinin artacağı,
- Turizmin doğal ve kültürel değerlerin korunup gelecek nesillere aktarılmasında öncülük edeceği,
- Bölgelerde yaşayan genç ve bayanların turizm sayesinde toplumdaki yerlerinin güçleneceği,

- BÖlgelerde turizm sayesinde yeni kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi,
- Turizm faaliyetlerinin belirli zamanlarda değil de yılın dört mevsiminde olması yerel halkı ve esnafı son derece memnun edeceği,
- Yörelerde bulunan şifalı suyun birçok hastalıkların tedavisinde etkili olduğu,
- Yerel halkın turizmin gelişiminde rol almak istemesi,

Kahramanmaraş İlinin kırsal turizmden daha çok pay alabilmesi ve yerel halkın refah düzeyinin daha da artması için kırsal turizm ilde birkaç bölge ile sınırlı kalmamalıdır. İlin bütün bölgelerine sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yayılmalıdır. Bunun için ilde bulunan bütün alanların potansiyelleri belirlenmeli ve denetim altında çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Bu çalışmalar yapılırken öncelikle kırsal bölgede yaşayan yerel halk ön planda tutulmalı, halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişimine katkı sağlayacak ilkeler oluşturulmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi içinde yerel halka turizm bilincini aşlamak gerekmektedir.

Kahramanmaraş İlinin turizmde daha fazla ön planda olabilmesi için reklam ve tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bölgenin sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel değerlerin daha çok korunup gözetilmesi, bu bilincin yerli halk, özel ve resmi kurumlara aşılması gerekmektedir.

Ekinözü İçmeleri ve Ilıca Kaplıcaları bölgelerinde alt- üst yapıları geliştirilmelidir. Her iki bölgelerde de çevre düzenlemeleri yapılmalıdır. Yörede kırsal turizme uygun pek çok yapı restore edilmeli ve doğal mimariyi bozacak yapılara izin verilmemelidir.

Kahramanmaraş İlinde başta Termal turizm için çok büyük kaynak barındıran Ekinözü İçmeleri ve Ilıca (Zeytin) Kaplıcaları olmak üzere ilin bütün kırsal bölgelerinde turizmi doğru bir şekilde gerçekleştirmek ve bölgeleri kalkındırmak için örnek çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için başta kırsal bölgelerde yaşayan halka devlet desteği ile teşvikler sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acuner, Akın Şebnem. (2006). Alternatif Turizm Türlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi Turizm Potansiyelinin Gelişmesine Etkisi, MPM Yayınları, Ankara.
- Afşin Belediyesi, (2015). 2015- 2019 Stratejik Planı. Kahramanmaraş.
- Ahipaşaoğlu, Suavi ve Çelteç, Evrim (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi, Fersa Matbaacılık.
- Akça, Hasan (2004). Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Turizm. *Ekonomik ve Teknik Dergi Standard*, 43 (513), 61-70.
- Akça, Hasan (2006). Assessment Of Rural Tourism İn Turkey Using Swot Analysisl. *Journal Of Applied Sciences*, 6 (13), 2837-2839.
- Albacete-Sa’ez, Carlos A., Fuentes-Fuentes, M. Mar F. and Llore’ns-Montes, Javier (2006). Service Quality Measurement in Rural Accomodation, *Annals of Tourism Research*, 34 (1),45-65.
- Albayrak, Aslı (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altaş, Namık T., Çavuş, Ahmet ve Zaman, Nilgün (2015).Türkiye’nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 15 (22), 345-365.
- Altınöz, İsmail (2014). Maraş’ın Osmanlı Hâkimiyetine Girişi. “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.
- Avcı, Ramazan (2014). *Endemik Bitki Cenneti Kahramanmaraş*. “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.
- Avcıkurt, Cevdet (2009). *Turizm Sosyolojisi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Avcıkurt, Cevdet ve Köroğlu, Özlem (2008). *Kırsal Turizm*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Ayaz, Nurettin (2012). *Kırsal Turizm ve Paydaşları: Belediye Başkanlarının Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Aydın Dursun, Constantinides Constantine, Mike Claudia, Yılmaz Cemal, Genç Ahmet ve Lanyi Andreas (2012). Sağlık Turizminde Süreçler ve Aracı Kuruluşlar Araştırma Raporu, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Aydın, Oğuz (2012). AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), 39-46.
- BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı), (2012). *Eko Turizm Sektör Raporu*. Isparta.
- Bentley, Tim, Page, Stephen and Macky, Keith (2001). How Safe is Adventure Tourism in New Zeland? An Exploratory Analysis. *Applied Ergonomics*, 32, 31-48.
- Bocutoğlu, Ersan, Berber, Metin ve Çelik, Kenan (2000). *İktisada Giriş*. Trabzon: Akademi Yayınevi.
- Boz, Mustafa (2004). *Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Briedenhann, Jenny and Wickens, Eugenia (2004). Tourism Routes as a Tool for the Economic Development of Rural Areas-Vibrant Hope or İmpossible Dream?, *Tourism Management*, 25, 71-79.
- Bülbül, Pınar (2014). En Eski Çağlardan Bizans Dönemine Kadar Kahramanmaraş ve Çevresi “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.
- Ceylan, Salih ve Demirkaya, Hilmi (2009). Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü (Isparta). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14 (21), 82-85.

- Çakır, Neşe, Çeken, Hüseyin ve Dalgın, Taner (2012). “Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri”. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, International Journal of Social and Economic Sciences*, 2 (2), 11-16.
- Çeken, Hüseyin (2008). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 10 (2), 293-306.
- Çeken, Hüseyin, Dalgın, Taner ve Çakır Neşe (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 2 (2), 11-16.
- Çeken, Hüseyin, Karadağ, Levent ve Dalgın, Taner (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7 (1),1-14.
- Çıkım, Ayhan, Çeken, Hüseyin ve Uçar, Metin (2009). Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15 (1), 1-8.
- Çil, Burhan (2008). *İstatistik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çolak, Okan (2009). *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Dalgın, Taner, Çeken, Hüseyin ve Karadağ, Levent (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7 (1),1-14.
- Dimitrovski, Darko Dragi., Todorovih, Aleksandar Tomislav. And Valjarevih, Djordje (2012). Rural Tourism And Regional Development: Case Study Of Development Of Rural Tourism In The Region Of Gruža, Serbia. *Procedia Environmental Sciences*. 14, 288-297.

- DOĞAKA (Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı), (2015). Kahramanmaraş İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2015, Kahramanmaraş.
- Duran, Celalettin (2012). Türkiye de Dağlık Alanların Kırsal Turizm Açısından Önemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), 45-52.
- Ekiztepe, Burçak (2012). Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences*, 2 (2), 85-88.
- Eklund, Erland, Franklin, Alex and Marsden, Terry (2004). Rural Mobilization as Rural Development: Exploring the Impacts of New Regionalism in Wales and Finland. *International Planning Studies*, 9 (2), 79-100.
- Emiroğlu, Begüm D. (2013). *Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerli Halkın Kırsal Turizm Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Ernawati, Diyah, Birtles, Alastair ve Sugiarti, Rara (2003). *The Potential for Developing Ecologically Sustainable Rural Tourism in Surararta, Indonesia: A Case Study*. *Asean Journal On Hospitality and Tourism*, 78-90.
- Eruera, Alice (2008). Rural tourism development in The Eastern Hokianga area. Unpublished Master's Thesis, Auckland University of Technology in partial fulfillment of degree of Masters of Business (Tourism), New Zealand.
- Eskiyörük, Didem (2012). Türkiye’de Ekoturizm ve Ekoturizmin Sürdürülebilirliği. 1. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu*, Bölgesel Destinasyon Yönetimi. 398-399.
- Garda, Betül (2010). *Macera Turizmi Pazarlaması: Antalya Yöresine Gelen Turistlerin Macera Turizmine Yönelik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Konya.

- Gökalp, Derya D., Yazgan, Murat E. (2013). Kırsal Peyzaj Planlamada Agroturizm ve Agriturizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15 (24), 25-29.
- Gökhan, İlyas (2012). “Milli Mücadele Döneminde Maraş”, Kahramanmaraş Kültürü Tarih, Coğrafya, Edebiyat, Sanat, Kahramanmaraş ve Yöresi Kültür Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 2, Kahramanmaraş.
- Gökhan, İlyas (2014). Maraş ve İlçelerinin İsimlerinin Oluşması. “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.
- Gülcan, Bilgehan (2004). Macera Turizminin Kapsamı ve Macera Turizminde Kara Riski. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, 1(6), 6.
- Gürbüz, Mehmet (2014). *Kahramanmaraş İlinin Coğrafi Özellikleri*. “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.
- Gürol, K. Neşe ve Yılmaz, Ö. Gülay (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (23), 23-32.
- Hacıoğlu, Necdet ve Avcıkurt, Cevdet (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Halbway, Christopher J. and Taylor, Neil (2006). *The Business of Tourism Seventh Edition*. England: Prentice Hall.
- Haldar, Piali (2007). “Rural Tourism-Challenges and Opportunities”, *International Marketing Conference on Marketing Society: Co-Operative, Rural & Bop Marketing*, IIMK, Institute of Industrial Technology University Kalinga 8-10 April, 111-129 Noida.
- <http://marasavucumda.com/minyatur-kurtulus-muzesi/>, Erişim Tarihi: 20.03.2016.
- <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c24/c240112.pdf>, Erişim Tarihi: 20.04.2016.

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/Eklenti/27176,yenilenen.pdf?0>, Erişim Tarihi: 12.02.2016.

<http://www.nufusu.com/il/kahramanmaras-nufusu>, Erişim Tarihi: 12.02.2016.

<http://www.tatuta.org/>, Erişim Tarihi: 01.04.2016.

<http://www.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 15.03.2016.

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11475/genel-tanimlar.html>, Erişim Tarihi: 24.02.2016.

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11532/yayla-turizmi.html>, Tarihi: 25.02.2016.

https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmara%C5%9F+%C4%B1%C4%B1ca+harita&espv=2&biw=1366&bih=633&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=-0ahUKEwj85qpovfMAhWCrRoKHXY2AFcQ_AUIBygC#tbm=isch&q=kahramanmara%C5%9F++harita&imgc, Erişim Tarihi: 20.04.2016.

https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmara%C5%9F+ekin%C3%B6z%C3%B6C+haritalar%C4%B1&espv=2&biw=1366&bih=677&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjGs6PSkvfMAhUHwxQKHdnyAvYQ_AUIBigB&dpr=1#imgc=RH4mXKVzX56ZzM%3A, Erişim Tarihi: 20.04.2016.

<https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmarař+lokasyon+haritası&espv>.

Uyarlanmıştır, Erişim Tarihi: 23.02.2016.

İçöz, Onur, Gunlu, Ebru ve İçöz, Orhan (2009). The Role Of Travel Intermediaries In The Development Of Mountain Tourism With Respect To Sustainable Mountain Tourism Policies: A Case Of Turkey. 6-7.

İçöz, Orhan ve Kozak, Metin (1998). *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Turhan Kitabevi.

İlban, Mehmet O., Kaşlı Murat (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- İlban, Mehmet O., Köroğlu, Ahmet ve Bozok, Düriye (2008). Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), 105 -129.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2014). “2015-2019 Stratejik Planı” Kahramanmaraş.
- Karabulut, Murat ve Cosun, Fatma (2009). “Kahramanmaraş İlinde Yağışların Trend Analizi”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7 (1), 65-89.
- Karabulut, Murat, Sarıyıldız, Fatma, Korkmaz, Hüseyin ve Gürbüz, Mehmet (2010). “Göksun’da Yağış ve Sıcaklıkların Trend Analizleri”, Göksun Sempozyumu (22-23 Ağustos), 414-427, İstanbul.
- Karafakı, Filiz Çetinkaya ve Yazgan, Murat E. (2012). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), 55-58.
- Kaypak, Şafak (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), 11-29.
- Kesici, Mustafa (2012). Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek ve İçecek Kültürünün Rolü. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 33-37.
- Kiper, Tuğba (2006). *Safranbolu Yörük Köyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, Kemalettin (2010). *Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi / Sosyal, Kültürel, Ekonomik Yapı ve Şehirleşme Tarihi*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.
- Kozak, Meryem A ve Bahçe, Sadık (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Kozak, Nazmi, Kozak, Meryem A. ve Kozak, Metin (2012). Genel Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuveloğlu, Dursun (2004). Turizm@gelecek.tr. Ankara: Kesit Tanıtım Ltd.
- Küçükaltan, Derman (2002). Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği, *II. Turizm Şurası Bildirileri*, Cilt 1, Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Küçükaslan, Nazife (2007). *Özel İlgi Turizmi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Küçükuğurlu, Murat ve Sivaz, Bayram A. (2011). *Erzurum Kış Sporları Tarihi 1915-2011*. Trabzon: Serander Yayınevi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2014). Türkiye’nin Müzeleri. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları- 161/2 Ankara.
- Lane, Bernard (2005). Sustainable Rural Tourism Strategies: A Tool for Development and Conservation in Bramwell. *Proceedings of the Second International School on Rural Development*. 28June-9 July, 83.
- MacDonald, Roberta ve Jolliffe, Lee (2003). Cultural Rural Tourism: Evidence from Canada. *Annals of Tourism Research*, 30 (2), 307-322.
- Mili, Nitashree (2012). Rural Tourism Development: An Overview of Tourism in the Tipam Phakey Village of Naharkatia in Dibrugarh District, Assam (India). *International Journal of Scientific and Research Publications*, 2 (12), 2-7.
- Molera, Lourdes and Isabel, Pilar Albaladejo (2007). *Profiling Segments of Tourists in Rural Areas of South- Eastern Spain*. *Tourism Management*, 28: 758.
- Morgül, Şükran M. (2006). *Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Moyle, Brent D., Croy, Glen W and Weiler Betty (2010). Tourism interaction on islands: the community and visitor social exchange. School of Tourism and Hospitality Management.
- OECD, (1994). Tourism Strategies And Rural Deveopment, Organisation For Economic Co-Operation And Development, Paris.
- Olalı, Hasan ve Timur, Alp (1988). *Turizm Ekonomisi*. İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Şti.
- Ongun, Utku, Gövdere, Bekir ve Kaygısız, Ayşe (2015). Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (12), 99-116.
- Ovalı, K. Pınar (2007). Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari Ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması. *YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*, 2 (2), 65.
- Özçatalbaş, Orhan (2006). Türkiye’de Kırsal Turizm ve Geliştirme Olanakları, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu, 26-28 Nisan 2006, Antalya.
- Özgüven, Ali (1997): *İktisat Bilimine Giriş*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, Emin (2007). Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim ve Siyaset Bilim(Kent ve Çevre Bilimler) Anabilim Dalı, Ankara.
- Özkarcı, Mehmet (2007). Türk Kültür Varlıkları Envanteri: Kahramanmaraş. Cilt: 2, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özkarcı, Mehmet (2013). Afşin Eshab-ı Kehf Külliyesinin Türk Mimarisindeki Yeri ve Önemi. Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kehf Sempozyumu (20-22 Eylül 2012- Kahramanmaraş) Kahramanmaraş Valiliği Yayını.

- Öztürk, Ahmet S. (2010). *Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Parasız, İlker (1996). *İktisadın A B C'si*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Reynolds, Paul C. and Braithwaite, Dick (2001). Towards A Conceptual Framework For Wildlife Tourism. *Tourism Management*, 21(1), 31-42.
- Sandal, Ersin K, ve Karademir, Nadire (2015). Ilıca (Kahramanmaraş) Kaplıcalarında Termal Turizm Odaklı Rekreasyon Faaliyetleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 64 39-50.
- Sarı, Cemali (2006). Türk Kültürünün Dünyaya Açılan Penceresi Antalya'da Kırsal Turizm Potansiyeli: Kuzca Köyü Örneği. III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi Bildiriler Kitabı. Çanakkale 25- 28 Mayıs,718-733.
- Soykan, Füsün (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 67-75.
- Soykan, Füsün (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 21-33.
- Soykan, Füsün (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, (12), 1-13.
- Soykan, Füsün (2006). Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim. *II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*. 20-22 Nisan. Balıkesir, 72-73.
- Şerbetçi, İbrahim (2014). *Kahramanmaraş'ın Gelişen Ekonomisi*. "Akdeniz'in Altın Kenti" Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.

- Şerefoglu, Coşkun (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007- 2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*. T. C. Tarım Ve Köy işleri Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, (2014). *Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi*. Ankara.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2011). *Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu*. T.C. Kahramanmaraş Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kahramanmaraş.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014). *09.09.2013 Tarihli Ve 2013/37 Sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Genelgesi Kapsamında Kahramanmaraş İli Temiz Hava Eylem Planı*. Kahramanmaraş.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015). *Kahramanmaraş “Şehir Kimliği Çalıştayı” Sonuç Raporu*. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Kahramanmaraş.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2013). *Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu*. Ankara.
- T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, (2011). *Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)*. Ankara
- Tarлак, Şehriban (2007). Mumcular’da Kırsal Turizm Modeli. Dokuz Eylül Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir Planlama Projesi VI Dersi Çalışması, İzmir.
- Tıraş, Mehmet (2008). Kahramanmaraş’ta Günübirlik Rekreasyon Alanına Bir Örnek: Başkonuş. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13 (20). 38.
- Tıraş, Mehmet (2008). *Kahramanmaraş’ta Günübirlik Rekreasyon Alanına Bir Örnek: Başkonuş*. Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Kahramanmaraş.

- TKDK (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu), (2010). Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi, Kırsal Turizm.
- Toksarı, Murat ve Can, Sayim (2008). Küreselleşme Sürecinde Turizmin Çeşitlendirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Kırsal Turizm”, III. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. 17-19 Nisan 2008. 229-231, Balıkesir.
- Torres, Rebecca M., Skillicorn, Paul and Nelson, Velvet (2011). Community Corporate Joint Ventures: An Alternative Model for Pro-Poor Tourism Development. *Tourism Planning & Development*, 8 (3), 297-316.
- Torun, Cenk (2015). *Elazığ İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- TÜRSAB, (2009). Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, Temmuz sayısı 239.
- Uçar, Metin (2010). *Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi Ve Fethiye Örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Muğla.
- Uçar, Metin, Çeken, Hüseyin ve Ökten, Şevket (2010). *Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uçar, Metin, Uçar, Hatice, Kurnaz, Alper ve Kurnaz, A. Hande (2012). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (22),75-82,
- UKKS (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi), (2006). Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı,1-41.
- Uluçecen, Han Tolgahan. (2011). Özel İlgi Turizmi: Kapsamı, Çeşitleri ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Uzmanlık Tezi. Ankara

- Uygur, Selma M., Akdu, Uğur (2009). Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Eko-turizmin Kavramsal Açından İrdelenmesi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (1)*, 143-166.
- Ün, Emre, Tutar, Filiz, Tutar, Erdinç ve Erkan, Çisil (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *International Conference On Eurasian Economies*, 345-350.
- Ünal, İpek (2014). *Isparta İli Sütçüler İlçesi Turizm Potansiyelinin Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi ve Yerel Halkın Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstünel, Besim (1997). *Ekonominin Temelleri*. Ankara: Alfa Yayınevi.
- Varnacı, Funda (2008). “Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması: Orhaniye Köyü (Marmaris)”, III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 25-28 Mayıs 2006, 831-844, Çanakkale.
- Yağcı, Özcan (2003). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayınları.
- Yallagöz, Tuba D. (2010). *Alternatif Bir Turizm Türü Olarak Kırsal Turizm: Çanakkale Bölgesi Ayvacıq Yöresi Uygulaması*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Yıldız, Zafer (2011). Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi. 3(5)*,54-71.
- Yılmaz, Hatice (2008). *Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Eko turizm Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi*. Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Afyon.

Yılmaz, Murat (2015). Türkiye’de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı (1980-2012). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (33) 2015.

Zengin, Murat (2014). Kahramanmaraş ve Turizm. “Akdeniz’in Altın Kenti” Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü. Kahramanmaraş.

Zoroğlu, Kamil L. (2005). Kahramanmaraş'ın İlk Çağdaki Yeri ve Önemi. I. Kahramanmaraş Sempozyumu; 6-8 Mayıs 2004, İstanbul.

**EK-1- YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME BAKIŞ AÇISININ
DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ANKET**

Sayın Katılımcı,

Bu anket, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans çalışması olarak “**Kahramanmaraş İlinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama**” başlıklı çalışma kapsamında hazırlanmıştır. Verilen cevapların **üçüncü şahıslarla** kesinlikle paylaşılmayacağını belirtir, anketimize göstermiş olduğunuz ilgiden ve yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Abdullah KARAMAN

Tezi Hazırlayan

Mehmet GÜL

TEL: 0541 616 0299

1.BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

- A) Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek **B) Medeni Durum:** () Evli () Bekar
- C) Mesleğiniz :** () Memur () Ev Hanımı () Emekli () Esnaf ()Diğer.....
- D) Yaşınız :** () 18-24 () 25- 30 () 31- 36 () 37-43 () 44- 50 () 50 yaş ve üzeri
- E)Eğitim durumunuz:** () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans
- F)Ortalama Geliriniz :** () 0-1000 TL () 1001-2000 TL () 2001-3000 TL () 3001 TL ve üzeri
- G) Yaşadığınız yer?** () İl Merkezi () İlçe Merkezi () Köy

2. KAHRAMANMARAŞ İLİNDE YAŞAYAN HALKIN KIRSAL TURİZME BAKIŞ AÇILARININ ANALİZİ ANKET SORULARI						
	1-KESİNLİKLE KATILMIYORUM	2-KATILMIYORUM	3-KARARSIZIM	4-KATILYORUM	5-KESİNLİKLE KATILYORUM	
1	Tarihi ve kültürel değerlerin, gelenek ve göreneklerin, yöreye has özelliklerin gerek görsel (televizyon) gerekse yazılı (gazete, dergi vb.) basında Türkiye genelinde İlçenin tanıtımının yapılması yöre için büyük önem taşımaktadır.					
2	Yurt dışından giriş yapan yabancılara yönelik yörenizdeki turistik çekicilikleri tanıtan broşürlerin verilmesi, yörede henüz gelişmemiş olan dış turizmi artıracak kanaatindeyim.					
3	Bölgede bahar ve yaz aylarında alışveriş imkanları daha fazla olmaktadır.					

4	Yılım belirli dönemlerin de yapılan şenlikler, festivaller, panayır lar ve her türlü etkinlikler yörede büyük bir hareketliliğe neden olmaktadır.					
5	Yöremizdeki turizm faaliyetlerinin belirli zamanlarda değil de yılın dört mevsimine yayılması halkı, köylüyü ve esnafı memnun eder.					
6	Evimi tüm yıl boyunca ya da belirli dönemlerde pansiyon olarak kullandırmak istiyorum.					
7	Pansiyonculuk sayesinde kazancımın artacağını düşünüyorum.					
8	Turizm yöre halkının gelirinde artış sağlar.					
9	Yöremize ait doğal ve çevresel güzelliklerin korunup gelecek nesillere bozulmadan aktarılacağını düşünüyorum.					
10	Yöreye gelen turistler tarihi ve doğal güzelliklere saygı gösterip, çevreyi kirletmez ve rahatsız etmezler.					
11	Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır.					
12	Genel olarak turizmin İlçe için verdiği zararı faydadan daha çoktur.					
13	Yörede yaşayanlar kırsal turizm sayesinde, yeni iş olanakları ve ek gelir elde edeceklerdir.					
14	Turizm yörede daha çok iş imkanının doğmasına neden olmuştur.					
15	Çocuklarımın ve ailemin diğer üyelerinin turizm sektöründe çalışmasını desteklerim.					
16	Turizmin gelişimi ve planlamasına mutlaka yerel halkın katılımı gerektiğine inanıyorum.					
17	Yöremizde turizm yerel halk üzerinde farklı kültürel faaliyetleri özendirmiştir.					
18	Yöreye gelen turistlerin bizim kültür ve geleneklerimize karşı ilgi duyduğunu düşünüyorum.					
19	Yöre halkının konukseverliği turizm hareketlerini kolaylaştırmaktadır.					
20	Kırsal Turizmin kent insanı ile kırsal bölgede yaşayan halk arasında bilgi akışını sağladığını inanıyorum.					

21	Pansiyonculukla birlikte yöreme ait gelenek-görenek, yeme-içme ve yaşam tarzlarının tanıtımının daha kolay olacağını düşünüyorum.					
22	Pansiyonda kalan kişilerle birlikte bağ-bahçe bakımı yapmak, çeşitli ürünleri yetiştirmek, süt sağmak ve o ürünlerden reçel, tarhana, yoğurt, pekmez vb. tatları yapmak beni mutlu eder.					
23	Yörede kırsal turizmle birlikte suç işleme oranı artar ve ahlak ve manevi değerlerimiz zarar görür.					
24	Çevre İl ve İlçelerden hafta sonları yöreye yürüyüş ve doğa turlarının düzenlenmesi ilin tanıtımına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.					
25	Yörenizin kırsal turizm faaliyetleri için uygun olduğunu düşünüyorum.					
26	Kırsal Turizmin gelişmesi için yeni tesisler yapılmasına olumlu buluyorum.					
27	Yöremde pansiyonculuk hizmeti veren yerlerin daha fazla olmasını istiyorum.					
28	Ulaşımın kolay olması turizm hareketliliğine neden olur.					
29	Yöremizde yaşayan gençlerin ve kadınların toplumdaki yerinin kırsal turizm ile güçleneceğine inanıyorum.					
30	Yöremizdeki şifalı suyun birçok hastalığa faydası olduğunu düşünüyorum.					
31	Eko turizm ve Kırsal turizm hakkında bilgi sahibiyim.					
32	Yöremize yerli turistlerin yanı sıra yabancı turistlerin gelmesi esnafı ve halkı mutlu eder.					

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	MEHMET GÜL
Doğum Yeri:	KAHRAMANMARAŞ
Doğum Tarihi:	22.10.1990
Medeni Durumu:	BEKAR

Öğrenim Durumu

Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	AKÇAKOYUNLU İLKÖĞRETİM OKULU (2001)
Ortaöğretim:	AKÇAKOYUNLU ORTAÖĞRETİM OKULU (2004)
Lise:	İBRAHİM ÇALIK LİSESİ (2007)
Ön Lisans	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ AĞIRLAMA HİZMETLERİ (2011)
Lisans.	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ KONAKLAMA İŞLETMECİLİĞİ (2014)
Yüksek Lisans.	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TURİZM İŞLETMECİLİĞİ (2016)
Becerileri:	GASTRONOMİ MUTFAK SANATLARI
İlgi Alanları:	TURİZM, GASTRONOMİ
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: (Doldurulması isteğe bağlı)	DOÇ.DR. ABDULLAH KARAMAN SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİST REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI KONYA TEL: 0332 223 4428
Tel:	0541 6160299
Adres:	TAVŞANTEPE MAH. ESENTEPE KONUTLARI 1.SOKAK E7 NO.6 ONİKİŞUBAT/ KAHRAMANMARAŞ

İmza: